

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 06262

IN UMRU FUN LEBN

Isaac Bloom



THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION



NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG



MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center



The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

יצחק בלום

על אדמת ישראל

דער צייטונגען

אנדערע ביכער
פון
יצחק בלום
פון ברעג צו ברעג
דערצייגונגען
„אין דער שטיל“
לידער
1919

Copyright, 1934
by
ISAAC BLOOM
New York, N. Y.



פארלאג „בלום“
ניו יארק
1934

בענקענדיגע



איר נייע היים

אין הויז איז געווען ענג, ס'האט געשטיקט די איינזאמקייט, און דער אווענט וואָס האָט אַריינגעדרינגען מיט ווינטערדיגען אימפעט האָט פאַרכאַפט דעם אַטעם. זיך געריסען ווינטיג איבער'ן הויז און געשלאָגען מיט קאַלטיכען אַנסט איבער פעני'ס געזיכט, וואָס איז געווען פאַרצויגען מיט טרויער און בענקשאַפט.

זי איז געשטאַנען ביים פענסטער און אַרויסגעקוקט צו דער שטילער גאַס, וואָס האָט זיך אַ לידיגע געצויגען פאַר אירע אויגען. זעלטען ווען ס'איז דורכגעלאָפען אַ מענש און פאַרשוואַנדען אַראָפּ באַרג, וואו די גאַס לאָזט זיך אַרונטער אַ פאַרזונקענע אין קליינ־שטעטעלדיגען אומעט און לאַנגווייליגקייט.

אין די פענסטער פון די צוויי־שטאַקע הייזער האָט דאָ און דאָרט אַ בליץ געטאָן אַן עלעקטרישע ליכט, אַ וואָרג געטאָן די ליכט־שטראַלען אויף איר געזיכט און אַ בלענד געטאָן די אויגען. פעני האָט ליכטיג געמאַכט אין הויז און מיט אַ בליק וואָס איז ניט פּרעמד און ניט היימיש גענומען באַטראַכטען די וואוינונג, וואו זי איז געקומען אַפּוואוינען איר גאַנצען לעבען.

אַלץ, די גאַנצע איינריכטונג האָט ביי איר אין די אויגען אויסגעזען אַזוי נאַריש און אומגעלומפערט. ס'האָט זיך געפילט אין יעדען ווינקעלע די קליינשטעטעלדיגע אומבאַהאַלפּענקייט, דער קליינער פאַרנעם און די שמאַלע באַגריפען פון לעבען. אַלץ איז געווען איינגעצוימט, איינגעצויגען ווי אַריינגעפאַסט אין ראַמען, באַשרענקט און איינגעשרומפּען, ווי עס איז דאָס גאַנצע לעבען דאָ. עס איז איר אַרויפגעקומען אויפ'ן זינען איר צימער וואו זי האָט געוואוינט אין ניו יאָרק. אמת, ניט אַזוי גראַם, דערפאַר אבער איינגעדרינגט מיט געשמאַק. אין איר מיידעלשען לעבען האָט זי קיין גרויסע פאַרגעניגענס ניט געהאַט, זי האָט זיך ניט געקענט פאַרגינען קיין לוקסוסען, זי האָט צו שווער געאַרבייט אויף

יעדען סענט, זי זאל זיך פארגינען צו לעבען אויף א ברייטליכען שטייגער. א צימער אבער האט זי שטענדיג געהאט א שיינעם, א באקוועמען, איינגעארדענט לויט איר געשמאק. זי איז מיט אירע קליינע פארדינסטען קוים אויסגעקומען, האט זי אפגעשפארט פון אנדערע זאכען, אבער ניט פון איר וואוינונג.

דא, אין דער פראווינץ שטאָט, וואו איר מאן, מיט וועלכען זי האט ערשט געהייראט, וואוינט און האט זיינע ביזנעס, אין איר אומעמיג סיי אין גאס און נאך מער אין הויז. ס'איז איר שווער דא צו זיין, שווער דא צו לעבען. ס'איז פאר איר אן אפקומעניש.

ס'איז אמת, אן זי איז שוין געווען מיד אַרבייטענדיג, און זי האט זיך שוין גענויטיגט אין רו, זי איז געווען זיכער, אן ווען זי הייראט מיט א מאן פון א קליינער שטאָט וואו דאס לעבען לויפט ניט מיט אזא ראשיגען אימפעט, וועט זי זיך קענען אויס-רוען. אבער וואס פאר א רו איז דאס? — ס'איז די רו פון קבר... זי האט זיך אוועקגעזעצט, גענומען א בוך אין האנט און אַנגעהויבען לעזען.

ס'איז געווען א ראַמאן, אַנגעפיקעוועט מיט האַנדלונגען וועגען ליבע, מיט גרויס-שטאַטינקייט, מיט לעבען און גענוס. פעני האט זיך אזוי פארטאן אין בוך, אן זי האט אפילו ניט באמערקט ווי איר מאן איז אריינגעקומען.

ער איז אריינגעקומען א פארשמירטער פון זיין פעינט-סטאָר, וואו ער פארעט זיך דעם גאַנצען טאָג מיט פארשידענערליי פארבען. א שטאַרקער, ניט אנגענעמער ריח האט פעני'ן א שלאָג געטאן אין נאָז. זי האט א הויב געטאן די אויגען פונ'ם בוך, אויף אים א קוק געטאן און געפילט ווי צו חלש'ן.

די גאַנצע הויז איז באלד פול געווארען מיט אט דעם ריח פון פעינט, און דער ריח, צוזאַמען מיט דעם מאַנט'ס אומגעלומ-פערטען אויסזען, האט פעני'ן געשטיקט.

— גיי וואש זיך אַרום! — האט זי צו אים, ווי באפעלעריש, א זאג געטאן.

— וואס איז דאס געאיי'ל? — האט ער אַרויסגעערעדט שטייכלענדיג באלעכאטיש, ווי ער וואלט שטאַרק הנאה געהאט

פון זיין גאנג און פונ'ם ריח, צו וועלכען ער איז שוין פון לאנג צוגעוואוינט.

— אבער ס'איז דאך אוממעגליך! — האט פעני שארף באַ טאנט דעם „אוממעגליך“.

— וואס הייסט אוממעגליך? — האט דער מאן אויף איר געווארפען א פארוואונדערטען בליס.

— כ'מיון, אט ווי דו גייסט א פארשמירטער אין פעינט און די הויז איז פול מיט'ן ריח.

— א, דאס מיינסטו! נו, דו פארשטייסט דאך, אז איך קום ניט פון א באַנק, נאָר פון א פעינט סטאָר. ס'איז א פרנסה אזא... ער האט אויף איר א קוק געמאָן מיט אזא בליס, ווי ער וואַלט זאָגען: „האַסט, ווייבעלע מיינס, בעסער באַדראַפט חתונה האַבען מיט א באַנקיר“, און ער איז אַרײַן אין וואַשרום זיך אַרומוואַשען.

פעני איז געבליבען זיצען ווי א באַגראַבענע, און געטראַכט וועגען דעם ווי אזוי זי וועט קענען לעבען אַלע אירע יאָרען אין אזא חלשות'דיגער אַטמאָספּערע און פילען שטענדיג דעם פעינט ריח אין אירע אויסגעאַרבייטע גלידער. אַט דאָ וועט דאָס זיין איר אַפּרופּלאַץ נאָך אזוי פיל שווערע אַרבייטס-יאָרען? זי וואַלט שוין בעסער ווייטער פאַרבליבען זיצען אין שאַפּ...

פון ווייט האַט זיך דערהערט דער פייה פון באָ, דאָס קלאַפען פון די רעדער האַט זיך ווי אַ לייכטער דונער געקייקעלט אין דער שטילער, פאַרשלאַפענער נאַכט-לופט...

פעני האַט זיך אַ צאַפעל געמאָן, דערפילט ווי אַ בענקשאַפט האַט איר אַרומגענומען, זי געצויגען צום באָ, וואָס גייט איצט אַפּ קיין ניו יאָרק, אַהוי, וואו זי האַט געלעבט אַלע אירע מיידעל-יאָרען, וואו זי האַט געטרוימט, געהאַפט און געליטען, וואו דער אימפעט און דער רויש פון דער טומעלדיגער שטאָט האַט איר אַפט געמאַכט פאַרגעסען אַן אייגענעם שווערען לעבען.

דאָס קלאַפען פון די באַזדערדער איז געוואָרען שטילער, איר געדאַנק מידער, ניט געזען דערווייל קיין וועג און אויסלייזונג און קיין טרויסט פאַר איר ווייטערדיגען לעבען, און אַ געפיל פון עלענט האַט אזוי שטיל און איינזאַם אין איר געוויינט...

די חתונה נאכט

דזשיק האָט שטיל אָפּגעזאָגט דעם „הרי את“, און דאָס קרושין פּינגער'ל איז שוין געווען אויף ליזא'ס פינגער.

ליזא'ן האָט אַ קלאַפּ געטאָן אין האַרצען... דאָס איז ניט געווען יענער פּריידיגער קלאַפּ, וואָס מאַכט אַ מידעל'ס האַרץ אויפציטערען ביי דעם געדאַנק, אַז זי איז שוין פאַרהייראַט, נאָר אַ קלאַפּ, וואָס דערשרעקט, טרויסעלט אויף און וואַרפט אַריין אין ספּקוט וועגען דער נייער געשאַפענער לאַגע...

ליזא האָט זיך אַרומגעקוקט... מיט אַ לייכטען שמייכעל אויף די ליפּען געזוכט צו באַהאַלטען איר אינערליכע רעגונג, איר פאַר באַרגען, ניט קלאַרען געפיל, וואָס האָט אַזוי פּלוצלונג אין איר אַ נאָג געטאָן... אַ געפיל, וואָס וועט, ווי זי האָט פאַרשטאַנען, קיין גליק און קיין פּרייד אין איר ווייטערדיגען לעבען ניט בריינגען.

זי איז נאָר געשטאַנען מיט איר „באַשרטען“ אונטער דער חופּה, דער חזן האָט אויסגעציקעלט די לעצטע ווערטער, וועלכע האַבען באַדאַרפט פאַרענדיגען די צערעמאָניע. אַרום זיינען גע- שטאַנען די „אונטערפירער“ און די חתונהגעסט מיט ברענענדיגע ליכט, וואָס דאָס האָט געמיינט, אַז דאָס מזל זאָל איר אַזוי לייכטען ווי די ליכט...

עס האָט זיך דערהערט אַ שטאַרקער זעץ פון אַ פּוס איבער אַ גלעזעל, און אַן אויסגעשריי: „מזל טוב!“ פון אַלע זייטען האָט מען דער כּלח אַרומגערינגעלט, זי געקושט, געהאַלט און געוואונ- שען גליק.

ליזא איז געווען צוטומעלט... אויפ'ן האַרצען איז איר געווען שווער... זי וואָלט די מינוט געווען די גליקליכסטע, ווען מען זאָל איר צורו לאַזען, לאַזען איר אַליין מיט אירע געדאַנקען, וועלכע האַבען זיך אַן אַ סדר געפלאַנטערט אין איר מוח...

אבער די חתונה-געסט האבען פון גארנישט געוואלט וויסען.
זיי האבען פון איר אויף א מינוט ניט געוואלט אפטרעטען:
יעדערער באזונדער האט געוואלט טאנצען מיט דער כלה. און זי,
ליזא, האט זיך מיט אלעמען געמוזט דרייען...

ווען עס איז איר ענדליך געלונגען צו באפרייען זיך פונ'ם עולם
און בלייבען אליין מיט זיך אין א צימער, איז זי געבליבען זיצען
אן אומעטיגע, א פארטראכטע.

און געטראכט האט זי: פאר וואס, אייגענטליך, איז זי אזוי
אומעטיג? באדארפט האט דאך גאר זיין פארקערט. זי האט איצט
באדארפט זיין פרייליך, טאנצען, שפרינגען... א גרויסער חלום.
א חלום פון א מיידעל, וואס זוכט לאנגע יארען איר באשערטען.
איז דאך פארווירקליכט געווארען...

אבער ס'איז איר אומעטיג, און עפעס קלעמט... און איז הארץ
איז אזוי טרוקען... ניטא קיין פרייד, קיין פארלאנג, קיין ערוואר-
טונג... וואס מיינט עס?... פאר וואס איז דאס אזוי? וואו איז
מיט אמאל אהינגעקומען דער מיידעלשער וואונש צו הייראטען?...
די מיידעלשע האפנונג אויפ'ן קרושין רינגעל, וואס פארנעמט אזוי
פיל פון די מיידעלשע טרוימען? וואס אזוינס איז דא געשען?...

די מינוט פון נאענטקייט און אינטימקייט האט זיך דער-
נעענטערט. ניטא מער קיין חתונה, ניטא מער קיין קלעזמער, קיין
געסט. עס איז שטיל. זי וואלט געקאנט א ביסעל זיך אפרוען.
אבער זי איז ניט אליין...

דושייק, דער מאן, מיט וועמען זי האט גאר וואס חתונה
געהאט, איז מיט איר אין צימער, אין דער וואוינונג, וואס זיי
האבען אָנגעגרייט פאר דער חתונה.

ליזא'ס געדאנקען זיינען ווי אין א נעבל איינגעהילט. זי
הערט, דאכט זיך, ניט ווי דער מאן רעדט צו איר אזעלכע צערמליכע
רייד, קושט זי און האליובעט זי. זי פילט בלויז, אז עס איז עפעס
ניט דאס, נאך וואס איר מיידעלשע הארץ האט באגערט און
געטרוימט אלע יארען. וואו איז דער צימער. דער פארלאנג, די
פאר'שכור'טע פארזונקענקייט פון תאוה'דיגער פרייד און גענוס?
מיט אים איז איר אלץ איינס, זי איז אין גאנצען גלייכגילטיג.

דער מאן קוקט אויף איר מיט פארוואונדערטע אויגען. ער
 קען ניט פארשטיין איר באנעמונג. ער ווערט אומרואיג...
 — וואס איז מיט דיר? — רעדט ער ארויס ווארעם —
 פילסט עפעס ניט גוט? און ער גלעט זי איבער די האר.
 — דער קאפ טוט מיר שטארק וויי...—רעדט זי שוואך ארויס
 — איך בעט דיר מיר צו לאזען איצט אליין. איך וועל זיך אפרוען.
 אפשר וועט מיר לייכטער ווערען.
 דער מאן לאזט ארונטער די אויגען, קושט שטום אירע ליפען.
 און פארלאזט דעם צימער...
 ליזא ליגט אליין און טראכט.

דער עלעקטרישער לאמפ ברענט און שלאגט אפ מיט א רויטען
 שוין איבער'ן צימער, אויפ'ן ווייסען אויסגעבעטען געלעגען.
 איבער אירע פארטראכטע אויגען...

— וואס איז דא געשען? — הערט זי ניט אויף צו טראכטען
 און ביי זיך צו פרעגען — וואס איז מיט אמאל מיט איר געווארען.
 וואס איז דער מינוט, ווען זי האט נאך דערפילט, אז זי איז פאר-
 הייראט, האט זיך איר געפיל אומגעביטען? פאר וואס האט
 זי אנגעהויבען פילען אנדערש אין זיין געגענווארט? ביז איצט,
 צו דער חתונה, האט זי אזוי ניט געפילט. פארקערט, זי איז גאר
 געווען צופרידען וואס דער טאג צו איר חתונה דערנענטערט זיך,
 און זיי וועלען באלד זיך אריינציען אין זייער אייגענער היים...

„א היים!“ אט דאס איז עס. דאס איז די אורזאך פון איר
 אנדערש ווערען און אנדערש פילען... — האט א געדאנק איר א
 שלאג געטאן — זי האט, א פנים, דורך דער צייט, וואס זי איז
 מיט אים, דזשיק'ן, ארומגעגאנגען, בלויז געטראכט פון דער היים,
 פון דעם, וואס זי וועט פטור ווערען פון די פוירנישד רומס און
 פון די „מיסעסען“, פון דאס, וואס זי האט אין דער צייט זיך
 גענוטיגט אס בעסטען, ווייל דאס בארדער-לעבען האט איר
 שוין דערעסען...

איצט אבער, ווען זי איז פארהייראט געווארען, און די היים
 שטייט גרייט זי אריינצונעמען אין היימישען, ווארימען נעסט,
 וואס איז איר אייגענס; איצט, ווען איר פארלאנג איז ערפילט.

און זי איז אויסגעניכטערט פון א וואונש, וואס האָט אזוי שווער געדריקט אויף איר געמיט, איצט קומט דאָס האַרץ, דאָס געפיל, און מאַנט עפעס פאַר זיך, מאַנט אַ חוב, וואָס זי, ליזא, איז שולדיג — ליבע...

„ליבע“... ליזא'ן ווערט אי זיס, אי אומעטיג ביי דעם געדאַנק. אַט ווייס זי דאָך פון ערפאַרונג, וואָס אַזוינס עס איז ליבע...

זי דערמאָנט זיך, מיט יאַרען צוריק, מיט דייוו'ן... זי איז דאָן געווען מיט עטליכע יאָר אינגער... זי האָט נאָך דאַמאָלסט ניט אַזוי שטאַרק גענאַרט נאָך דער הייראַט, און זיך ניט געשראַקען פאַר דעם נאָמען: „אַלטע מויד“. דאַמאָלט האָט זי זיך געקענט מיט דייוו'ן, אַ יונג, אַ ברעז... זיין יעדער ריר האָט איר געמאַכט ציטערן, און זיין יעדער קוש פלעגט אָנצינדען אַ פרייד אין איר האַרצען... און ווען דייוו איז פלוצלונג פאַרפאַלען געוואָרען און זיך פאַר איר מער ניט געוויזען, האָט זי נאָך אים שטאַרק געבענקט, און זי כענקט נאָך אַפילו היינט נאָך אים...

און ער, דושייק, מיט וועמען זי האָט נאָר וואָס געהייראַט, איז אַ שטילער, אַ געזעצטער מענש, שוין ניט קיין יונגער, וואָס האָט זיך געזוכט צו „סעטלען“, און ער רעדט שטענדיג פון פאַר-זאַרגען זיך אויף דער צוקונפט ווייל די יאַרען לויפען... ער וויל פירען אַן ערנסטען פאַמיליען-לעבען, אַרבייטען און פאַרזאָרגען די היים. אים פּיילט פייער, ברעז, אַן ערליכער און רואיגער מענש.

און זי, כאַטש זי איז שוין ניט קיין יונגע מיידעל, האָט אַכער נאָך אַ יונגען געפיל. זי האָט אין אירע מיידעלשע יאַרען ניט גענוג געלעבט, און אַזוי ווייניג געליבט. און דייוו, וועמען, זי האָט געליבט, האָט זי איבערגעלאָזען, איבערגעלאָזען נאָך איידער זי האָט דערפילט דעם אמת'ען מעם פון ליבע.

זי האָט זיך אויפגעהויבען פון געלעגער, אויף וועלכען זי איז געלעגען אין די זאַכען, און זיך גענומען אויסטאַן. עס איז שוין געווען שפעט... זי האָט אַ טראַכט געמאַן פון איר מאן, און אַנגע-טאן אין אַ נאַכט-קימאַנאַ, איז זי אַריין אין צווייטען צימער.

דזשייק איז געלעגען אויסגעצויגען אין די זאכען אויפ'ן „קאומטש“ און געשלאפען. א האלבער פוס זיינער האט זיך ארונטערגעלאזען, און דער קנייטש פון די אויסגעפרעסטע נייע הויזען האט זיך איינגעבויגען ווי צום טאנץ.

ליזא איז געשטאנען און געקוקט אויף אים, זי האט באמערקט די אומצופרידענהייט אויף זיינע פארשלאפענע אויגען. זי האט פארשטאנען, אז איידער ער איז איינגעשלאפען, האט ער לאנג געהאלטען אפען די אויגען און געווארט... א סך גערויכערט און רויכערענדיג איינגעשלאפען. דאס זעט זי פון דעם פארלאשענעם סינארעט, וואס איז ביי אים פארבליבען אין האנט.

מיט שטילע טריט האט זי זיך ארוםגעדרייט הין און צוריק איבער'ן צימער, געווען אומענטשלאסען, ניט געוואוסט וואס צו טאן מיט זיך.

זי איז צוגעגאנגען צום פענסטער און ארויסגעקוקט. אין גאס איז געווען שטיל, ווי געוויינליך אין א שפעטער שעה. זי איז געשטאנען און געטראכט... געפרואווט זיך עראינערען פארשי-דענע מאמענטען, ווען איר איז אויסגעקומען אין איר מיידעלשען לעבען צו זיין נאענט מיט יונגע לייט, איבערהויפט מיט דייוו'ן!... דערמאנען זיך אז די ליבענסווירדיגע ווערטער, וואס זיי האבען צו איר גערעדט... געוואלט אין זיך אליין אויפוועקען יענע תאוה'דיגע פרייד, יענעם ליידענשאפטליכען באגער, וואס מאכט ציטערען דאס הארץ. אד, ווען זי זאל דאס דערפילען... ווען יענער דארט, וואס ליגט אויפ'ן „קאומטש“, זאל איר ווערען געענטער, ליבער, וואלט זי זיך געפילט גליקליך, ווייל ער איז דאך דער, מיט וועמען זי וועט באדארפען דורכגיין א לעבען.

אבער... זי איז געבליבען רואיג, קאלט און גלייכגילטיג... עס האט איר פארדראסען, וויי געטאן, פאר וואס עס איז אזוי, פאר וואס עס ווערט ניט אנדערש, פאר וואס ענדערט זיך ניט עפעס אין איר... פאר וואס?...

עס איז איר געווען אזוי שווער, אזוי ביטער אויפ'ן געמיט... עפעס האט אין איר שטיל און טיף געוויינט... מיט שנעלע טריט איז זי אריין צוריק צו זיך אין צימער.

א ל י ב ע

זי איז געווען פארהייראט א פאך יאָר צו איינעם וואָס איז צו איר געווען א ווייטער און א פרעמדער: וואָס איז געקומען פלוצלונג און אומבאקאנט און מיט רויבערישער שנעלקייט און געשיקטקייט איר געכאַפט און באַזיגט.

אַז זי איז ניט אין די ריכטיגע הענט, איז זי ערשט געוואָר געוואָרען אַביסעל שפעטער, ווען עס איז שוין געווען פאַרפאַלען. אונטער איר האַרץ האָט שוין געלעבט און געאַטעמט מיט איר אַטעם אַ קליין און שוואַך באַשעפעניש'ל, צו וועלכעס זי איז נאָך איידער ס'איז געבוירען געוואָרען געווען צוגעבונדען מיט לייב און מיט לעבען.

און דער מענש, וואָס האָט זיך גערופען איר מאַן, און וואָס האָט זיך שטענדיג געפונען מיט איר אין איין הויז אין נאַענטקייט און אין אינטימקייט, איז איר ווייניג אָנגעגאַנגען.

זי האָט צו אים געהאַט דאָס געפיל, ווי צו איינעם וואָס רייסט זיך מיט געוואָלד אַריין אין אַ פרעמדע הויז, טוט אָפּ עפעס ניט קיין שיינע זאַך, און דאָך מוז מען אים צוליב געוויסע אומשטענרען דולדען, ווייל ער קען נאָך אַפּטאָן עפעס ערגערס.

האַט זי שטילערהייט געליטען און זיך געטרייסט מיט'ן נייעם לעבען, וואָס וואַקסט מיט איר לעבען... האָט אַ פרייד און אַ שרעק פאַר דער צוקונפט אַרומגענומען איר גאַנצען זענען. די פרייד האָט אַבער אַריבערגעשטיגען די שרעק פאַר די ווייטערדיגע געשענישען.

דער געדאַנק, אַז זי וועט האַבען אַ קינד, האָט שוין אָנגעפילט איר האַרץ מיט מוטערליכע ליבע און גליקליכע ערוואַרטונגען. און נאָכדעם זאָל געשען, וואָס עס וויל זיך...

פון צייט צו צייט פלעגט בערגער, אירער און אלטער נוטער פריינט, קומען צו איר אין הויז אריין.
אין דער הויז, וואו עס האט אייגענטליך געקענט און בא-
דארפט זיין „זייערס“.

עס איז דאך געווען א צייט ווען זיי האבען זיך ביידע אזוי ליב געהאט, און גליקליך וואלמען זיי געווען איינע מיט די אנדערע.
„ווי איז דאס געשען? און וואס איז געווען די אורזאכע, וואס האט איבערגעריסען ביידענס לעבען?“ — טראכט בערגער שטענדיג ווען ער זיצט און קוקט מיט א פארדריקטען שווייגען אויף דער יונגער פרוי, וועלכער טוט דאן עפעס אין הויז און ווארפט צו אים אפמאָל אזא פארגליווערטען בליק, אז דער בליק אירער דערשרעקט אים אזש...
— פארוואס קוקט איר אויף מיר אזוי ביז? — ניט ער איר אַמאָל א פרעג.

— צו וואס קומט איר אהער? — ענטפערט זי אים מיט א פראגע, און איר שטימע קלינגט אזוי באנג און טרויעריג.
— אז איר ווילט ניט, וועל איד ניט קומען.
— קומט יא!
— איר האט דאך ערשט געזאגט...
— פרעגט ניט! — שלאגט זי אים איבער און איר שטימע ציטערט, פארגייט זיך, ווי זי וואלט זיך געריסען צום וויינען.

און ער זעט ווי זי ווערט ערגעץ פארשוואונדען, זאמט זיך א פאר מינוט, קומט נאכדעם צוריק מיט פארוויינטע אויגען...
בערגער פרעגט איר מער גארניט. זיצט א פאר מינוטען און ניט אוועק...
און גייענדיג פילט ער, אז ער האט ניט אוואו צוריקצוגיין.

און וואו האט ער א היים? ביי וועמען? און מיט וועמען?
זיין היים איז מיט איר... מיט איר...
* * *

די יונגע פרוי האט געהאט א שווערען טראגען. וואס מער זי איז געקומען אין די העכערע מאנאמען, אלץ מער האט זי געליטען.

און נאך מער האָט זי געליטען פון איר מאַנ'ס גלייכנילטיגקייט,
פון זיין גראַבער באַנעמונג.

— צו וואָס האָט ער שוין אזוי שנעל באַדאַרפט האַבען אַ
קינד? — האָט ער אָפטמאָל מיט האַרטקייט און טעמפּקייט
ווידערהאַלט, — ער איז נאָך יונג און האָט נאָך זיין יונגען לעבען
ניט אויסגעלעבט.

ער וויל נאָך לעבען, געניסען.
לעבט ער טאַקע און געניסט אויף זיין יונגער פרוי'ס חשבון.
ווערט ער פאַרפאַלען גאַנצע אווענטען. — ער איז ניט מחויב, זאָגט
ער, צו זיצען און איר צו היטען...

— צו וואָס האָט ער חתונה געהאַט? — ווייסט ער טאַקע ניט.
אַ בייזע שעה אַזאַ אויף אים געקומען... ניט געוואוסט, אַז עס
וועט זיין אזוי ערנסט...

און דאָס, וואָס זי, זיין פרוי, איז נאָך אויך יונג דאָס איז
נאָך נישט. אַז מען ווערט אַ מאַמע, איז מען שוין מער ניט יונג.
און ער איז נאָך צו יונג זיך שוין צו שפּילען אין טאַטע-מאַמע..

* * *

דער איינציגער וואָס פילט און ליידעט מיט איר מיט, איז
בערגער. איר יעדער קרעכץ צושניידט אים דאָס האַרץ. און איר
יעדער וויי טרייסעלט אים אויף... און אירע שטומע בליקען פאַר-
שאַפען אים אומרויאַגע טעג און שלאַפּלאַזע נעכט.

איר מאַן איז ער אַ שונא... ניט אזוי פאַר אָפּגעמען זי ביי
אים ווי פאַר זיין גרינגשעצען איר.

אַפילו אים, איר אַמאָליגען געליבטען געמט ער אזוי לייכט...
איז אַפילו אויף אים ניט אייפערזיכטיג...

— געמט, — זאָגט ער, — מיין ווייב — און גייט מיט
איר אין די מואווינג פיקטשורם.

— וואָס אַ גראַבען יונג קען איינפאַלען! איז די מואווינג
פיקטשורם גאָר! הפנים פון קיין שענערע און בעסערע זאַכען
ווייס ער ניט.

זיין חוצפה טרייבט אים שיר ניט פון זינען.

אַט וואָס זי האָט אויסגעפירט!

דעם לעצמען מאל האט איר בערגער געטראפען ווען זי האט זיך שוין גערעכענט אט... אט...

אנגעטאן אין א לאנגען און ברייטען „קיפ“ איז זי געזעסען אין פארק אויף א באנק נאָענט אַנטקעגען איבער איר הויז... בערגער האט באַמערקט ווי זי איז היינט פיל רואיגער און געפאַסטער.

אויף איר פנים, וואָס איז ערטער־ווייז געווען באַצויגען מיט קליינע טונקעלע פֿלעקען, האָט גערוט אַ פאַרבאָרגענער שמייעל... אַ שמייעל, וואָס קומט פון אינערליכען באַהאַלטענעם גליק און פרייד, נאָך טעג און חדשים, פאַרשטיקטע, טרויעריגע, איבער־לעבונגען און ערפאַרונגען... און אַט קומט דער סוף ווען דאָס אַלץ וועט אַנטפֿלעקט ווערען אין עפעס, וואָס זי איז נאָך דערווייל אַליין ניט זיכער... אָבער, וואָס באַדאַרף דאָך באַלד קומען און פאַרווירקליכען דאָס, וואָס זי האָט ביז אַהער בלויז געפֿילט אין זיך, אין אירע געדאַנקען און געפֿילען... אין אירע ווייטאַגען... אַרום איר איז געלעגען אויסגעשפּרייט אַ גראַז אַ יונגער, אַ פּרילינגדיגער... יונגע און אַלטע בוימער האָבען געבליט. און זון־שטראַלען האָבען זיך אויסגעמישט מיט פּרילינגס־ריחות און דערקוויקט איר האַרץ, אַריינגעשטראַמט נייע האַפּנונגען און כחות אין איר שטאַרק אויסגעמוטשעטען גייסטיגען און פיזישען וועזען.

בערגער איז געזעסען און געשוויגען. ניט געוואַלט איבער־שלאָגען אירע געדאַנקען... געטראַכט וועגען דעם, ווי זי וועט באַלד זיין אַ מאַמע... אַ קינד, אַ קליינס, און אַ שיינס, וועט ליגען ביי אירע ברוסט און מיט ליפּעלאַך דינע און שמאַלע זויגען... זויגען... און אַרויסזויגען פון איר אַלע ווייטאַגען און פיזיש... אַ קוש איבער'ן קינד'ס שטערענדעל און אַלע נעבלען וועלען ווערען צורונגען... אַ גלעט איבער'ן קינד'ס בעקעלע, און דער טרויער וועט פאַרוואַנדעלט ווערען אין אַ פּרייד... אפילו איר האַרצלאַזען מאַן וועט זי נאָך אפשר מער ליב באַקומען... וועט זיך אפשר צו אים מער צוגעוואוינען... און אפשר וועט איר מאַן צו איר אויך בעסער ווערען, זיי וועלען זיך איינלעבען צוליב'ן קינד...

און ער בערגער, וועמען דאס הארץ גייט אויס נאך איר יעדען טראָט — ער וועט שוין קיינמאל גליקליך ניט זיין... ער וועט בלייבען א זייטיגער, וואָס וועט שטענדיג מוזען שטיין פון דער־ווייטענס ווי פאר א צוגעמאכטער טיר און בלויז ווי א גנב דורכ'ן שליסל לאך כאפען א קוס אין א פרעמדער הויז. — — — — —

עס איז געוואָרען פאַרנאַכט.

די זון האָט זיך מיט יעדע מינוט אָנגעהויבען אַלץ מער צו דערווייטערען... טונקעלע שאַטענס האָבען זיך גענומען אויס־שפרייטען אויפ'ן גראַז און דאָס גרינע גראַז, האָט זיך געדאַכט. איז מיט אַמאל איבערגעפאַרבט געוואָרען... אָנגענומען אַן אומבאַשטימטע קאַליר... און די יונגע און אַלטע בוימער האָבען אַזוי פאַרנאַכטיג־שטיל זיך אָנגעהויבען וויגען... און עס האָט זיך געדאַכט, אַז די אַלטע בוימער ווילען די יונגע איבערבויען. איבערבּעכען... — — — — —

— קומט, לאָמיר גיין! — איז זי פּלוצלונג אויפגעשפרונגען — איר זעט, בערגער, עס איז שוין נאַכט. און מיר האָבען עס גאַרניט באַמערקט. עפעס שרעקט מיר שטאַרק דאָס האַרץ, איר וויל דאָ מער ניט זיין!

בערגער האָט גענומען איר אַרעם און מיט ציטערדיגער לייבטקייט איר געהאַלפען אַרונטערגיין דאָס קליינע בערגעל אויפ'ן וועג אַהיים.

— וואָס האָט איר זיך מיט אַמאל דערשראַקען? — האָט איר בערגער געפרעגט.

— כ'ווייס ניט, די לעצטע צייט קען איר מער קיין פינסטערניש ניט פאַרטראַגען, אַזוי שנעל ווי עס ווערט טונקעל, נעם איר מיר שרעקען און עס ווערט מיר שווער אויפ'ן האַרצען... — עס איז אַזאָ איינריידעניש, ווייל... —

— רעדט ניט, רעדט ניט דערפון! — האָט זי אים איבערגעשלאָגען.

זי איז געגאַנגען מיט שווערע און אָפּגעהאַקטע טריט, ווי זי וואַלט מיט אירע טריט מורא געהאַט אָנצורירען די פינסטערניש,

וועלכע האט זיי פארכאפט דעם וועג און זיך געשווארצט פאר זייערע אויגען...

— און טאמער שטארב איר? — האט זי פלוצלונג ארויס-
גערעדט — אזויפיל פרויען שטארבען דאך פון קינד-בעט!...
— רעדט ניט קיין נארישקייטען, וואס אייך פאלט איין!..
— מיר איז אלץ איינס... — האט זי ווייטער גערעדט אין
א טאן, וואס האט געקלונגען מיט אזא פארצווייפעלטע פארלאך-
רענקייט. — מיר איז אלץ איינס... אבער דאס קינד... וואס וועט
זיין מיט'ן קינד?...

בערגער איז געווען אויסער זיך.

— וואס הייסט, וואס האט איר זיך מיט אמאל אזוי צורעדט?
— האט ער זיך אויף איר צושריען אין א נאענטען און היימישען
טאן, און טיף איז זיך געפילט ווי דאס הארץ פאלט אים שיר ארויס..

— איר פארשטייט, בערגער, — האט זי פארגעזעצט, —
אויף קיין גוטס אין לעבען האף איר שוין ניט... עס וועט זיך שוין
עפעס אזוי דרייען ניט אהער און ניט אהין... מיין לעבען איז
פארשפילט, איר בין עפעס פארכאפט און פארנארט געווארען...
און איצט זעט איר דאך שוין אליין, אז עס איז צו שפעט... וואלט
אפשר ניט גלייכער געווען...

— הערט אויף אזוי צו ריידען! — האט זיך בערגער געבעטען.

זיי זיינען צוגעקומען צום הויז.

— גייט איצט ניט ארויף, איר וויל איצט זיין אליין... און

אפשר איז שוין מיין מאן גאר דא אין דער היים...

זי האט אים דערלאנגט שנעל די האנט, א ליבען קוק געמאן

אויף אים און פארשוואונדען אין האל איבער די טרעפ...

בערגער איז געשטאנען און איר נאכגעקוקט, געפילט, אז ער

קען ניט אוועקגיין... עפעס האט אים דאס הארץ געזאגט, אז מיט

איר וועט עפעס געשען... עס האט אים געצויגען ארויפצוגיין צו

איר אין הויז כאטש נאך איין מאל א קוק צו טאן אויף איר. ער

האט זיך אבער אפגעהאלטען. געפילט ווי זיינע פיס וואקלען זיך

פון זיך אליין ערגעץ וואו אוועק, און א ציל און אז א וועג... —

איר שוועסטער'ס חתן

יעדען מאָל ווען בערמאַן, איר שוועסטער'ס חתן, פלעגט קומען צו זיין כלה, פלעגט לינא'ן אַ טיאָכע טאָן אין האַרצען. דער געדאַנק, אַז סאַפּיא, איר אינגערע שוועסטער, אַ לייכטזיניג מיידעל, איז די כלה פון אַזאַ וואויל געלערענטען, שטילען און איידעלען יונגענמאַן, האָט איר פאַרשאַפט ניט ווייניג ליידען און שלאָפלאַזע נעכט.

ניט קיין קנאה צו איר שוועסטער האָט איר געמאַכט אַזוי פילען. עס וואָלט איר שטאַרק וויי געטאָן ווען עס וואָלט אַזוי געווען. זי וואָלט עס באַטראַכט פאַר קליינליך און פאַרעטעריש פון איר זייט צו האָבען אַזאַ נידעריגען געפיל געגען איר אייגענע שוועסטער, וועלכע איז דאָך נאָך אַלעמען ניט שולדיג, וואָס זי האָט אַ בעסערען מזל און איז אין לעבען גליקליכער פון איר, און וואָס זי איז אינגער, שענער, און האָט געקראָגען אַזאַ פיינעם חתן. פאַרדראַסען האָט איר די ניט גלייכהייט, דער שפּאַס פּונ'ם לעבען, וואָס צוטיילט גליק אויף אַן אומגעלומפּערטען שטייגער. איר, לינא'ן, די ערנסטע, די פאַרשטענדיגע, וואָס וואָלט זיך זייער גוט געפאַסט פאַר איר שוועסטער'ס חתן וועלכער איז אויך אַן ערנסטער, אַ געשטעלטער מענש און איז אין אירע יאָרען, איר האָט גראַד דאָס מזל פאַרזען. צוגעטיילט געוואָרען איז ער גאָר צו איר יונגער, לייכטזיניגער שוועסטער'ל, וועלכע ווייסט גאַרניט ווי אַזאַ יונגענ-מאַן אַפּצושאַצען. וואָס טראַגט זיך אַרום מיט פּוסטע געדאַנקען אין קאַפּ וועגען ראַמאַנסלעד, „דעיטס“ און „אויסגיין“ מיט אַזעלכע יונגעלייטלעך, וואָס זיינען פּונקט אַזוי לייכטזיניג ווי זי...

פאַר וואָס אַזאַ שטילער און באַשיידענער יונגערמאַן האָט דוקא אויסגעקליבען סאַפּיא'ן און ניט איר, קען זי, לינא, אויף קיין פאַל ניט פאַרשטיין. זיי זיינען דאָך דאָן, אויף דעם קאַנצערט

וואו זיי האבען זיך מיט אים באקענט, געווען ביידע צוזאמען. בארארפט האט דאך נאך זיין פארקערט, ער האט זיך נאך בארארפט פאראינטערסירען אין איר, ווייל זי באזיצט דאך כמעט די זעלבע אייגענשאפטען וואס ער, מיט איר קען ער דאך ריידען, זי הערט זיך דאך צו, לויפט ניט און שפרינגט ניט ארום. זי קען זיך דאך ערנסט פארטראכטען און נאכדענקען וועגען אלץ, וואס מען רעדט צו איר, זי פארשטייט דאך מענשען און זי וואלט אים, בערמאנ'ען אזוי גוט פארשטאנען...

צונעקלעפט פון דער ערשטער מינוט אן איז ער נאך געווארען צו סאפיא'ן, וועלכע האט אפילו קיין גערולך ניט געהאט אויס-צוהערען וואס ער רעדט צו איר... וואס האט אין זיין געגענווארט „ארומגעפלוירטעוועט" מיט אכטצען אנדערע יונגעלייט... דוקא איר האט ער ליב געקראגען, און נאך איר איז ער פארבאפט געווארען...

ס'איז פאך איר באמת א רעטעניש... אבער דער פאקט איז, אז סאפיא האט נאך שווערע מי און אפפער פון זיין זייט איינ-געווייליגט צו ווערען זיין כלה. ניט אזוי לייכט איז עס אים אָנגעקומען. ער האט זיך ביי איר גענוג געבעטען און איר געגעבען אלערליי גרעסערע און קלענערע פרעזענטען.

קיין גרויס נחת האט ער ניט פון זיין כלה. ניט איינמאל לאזט זי אים ווארטען און ווערט פארשוואונדען פאר שעה'ן לאנג... און ער, דער חתן, זיצט מיט אומעטיגע אַרונטערנעלאזענע אויגען און ווארט... ווארט לאנג, געדולדיג... און באווייזט זיך זיין כלה, איז ער שטיל, גוטמוטיג, און פארגעביג. ער מאכט איר ניט די קלענסטע פארווירפע... די אויגען גיבען ביי אים א לויכט פון גליק און פון פרייד יעדען מאָל, ווען סאפיא ניט אַ קוק אויף אים. זי, לינא, קען ניט פארטראגען, ווי איר שוועסטער באהאנדעלט אים און שפילט זיך מיט אים ארום, ווי ער וואלט געווען אַ אינגעלע און זי איז דאס די דערוואקסענע... ס'האט איר באליידיגט און זוי געטאָן, ווייל... יא, ווייל זי האט אין דער שטיל איר שוועסטער'ס חתן שטארק געליבט...

אפטמאל, ווען די שוועסטער פלעגט ניט זיין, פלעגט לינא

אנווענדען אלערליי מיטלען בערמאן זאל איר בעמערקען... זי האט פרובירט צו אים ריידען, אריינציען אים אין אן ערנסטען שמועס וועגען לעבען און מענשען; אפשר ווען ער וועט זיך פארטראכטען און צוריק באקומען זיין געדאנק, ווערען ניכטער און נעמען קוקען מיט אפענע אויגען, וועט ער זיך כאפען וואו און מיט וועמען ער איז פארגאנגען... גלייכצייטיג וועט ער דערזען דעם אונטערשייד פון איר און איר שוועסטער... קיין פיל אויפמערק-זאמקייט האט ער איר אבער ניט געשאנקען. אויף אירע אלע רייד האט ער בלויז געענטפערט מיט א שטומען שאקעל מיט'ן קאפ וואס מען האט געקענט אויסטייטשען, ווי מען וויל... ס'האט געקענט מיינען, אז ער הערט זיך אין גאנצען צו איר ניט צו, און אויב יא, זאל זי בעסער אויפהערען...

מיט א פארקלעמטען געפיל פלעגט לינא פון אים אפטערעמען... עס פלעגען נאכדעם פארגיין טעג, ווי זי האט אים אויסגעמידען. זי האט אים אבער ניט אויפגעהערט ליב צו האבען... פארקערט, איר ליבע צו אים איז מיט יעדען טאג געווארען הייסער און שטארקער... שטארקער דערפאר, ווייל זי האט צו קיינעם פון איר ליבע ניט געקענט ריידען. זי האט זיך מיט איר ליבע געמוזט שטיקען אין דער שטיל, מיט זיך אליין, מיט איר אייגענעם צוואוייטאגטען און פארברענטען געפיל...

פון דעם שידוך צווישען אים און איר שוועסטער האט זיך סוף כל סוף גאר ניט אויסגעלאזען. סאפיא האט זיך ערגעץ באקאנט מיט א „באי“ פון אירע „באיעס“ און זיי האבען זיך פארליבט... עס האט ניט געהאלפען בערמאנ'ס בעטען זיך ביי איר, און פאלען צו אירע פיס און טענה'ן, אז ער קען אן איר ניט לעבען. סאפיא איז געבליבען איינגעשפארט. „זי קען מיט אים ניט הייראטען — האט זי גע'טענה'ט — ווייל זי „מאכט ליבע“ צו אן אנדערען און דער אנדער „פעלער“, „מאכט ליבע“ צו איר, און מיט וואס, — האט זי מיט רעכט גע'טענה'ט — שטייט זיין ליבע צו איר העכער ווי איר ליבע צו יענעם? אי די פרעזענטען? דער דאזימאנר רינג? ניט זי עס אים אלץ אוועק!“

דאָס זאָגענדיג האָט זי צונויפגעקליבען אַלע זיינע פּרעזענטען, אַראַפּגענומען דעם דאָימאַנד רינג פון איר פינגער און דאָס אַלץ אַוועקגעלייגט לעבען אים.

בערמאַן, דער ערנסטער און טיף־פּילענדער, האָט זיך פון ווייטאָג אַזש שיר ניט צוּאוויינט...

לינא איז געשטאַנען פון ווייטען און אין געהיים זיך צוגעקוקט צו דער סצענע און אין איר האַרץ איז אויפגעגאַנגען אַ נייע האַפנונג... אפשר איצט... אפשר איצט?...

איצט, ווען דער וועג איז געווען פריי און קיין שטערונג פון דער שוועסטער'ס זייט איז מער ניט געווען, האָט זי געמעגט ערוואַרטען, אַז ער וועט זיך אַ קער טאָן צו איר. אַז ער וועט ענדליך איינזען, אַז זי פאַסט זיך פאַר אים מער, ווי איר שוועסטער. עס קען דאָך ניט זיין ער זאָל זיין אַזוי בלינד און דאָס ניט באַטערקען...

ס'איז אַבער צו דעם ניט געקומען. ער האָט זיך נאָך איר שוועסטער'ס אַפּזאָג מער ניט באַוויזען. ער איז גלייך ערגעץ אַוועקגעפאַרען און מען האָט פון אים מער ניט געהערט.

עטליכע יאָר זיינען אַוועק.

סאָפּיא האָט שוין לאַנג געהיראַט, געהאַט אַ פאַר קינדער, און אין גאַנצען פאַרגעסען, אַז אַ מענש, וועמען מען האָט גערופּען בערמאַן איז אַמאָל פאַרבלייגעגאַנגען איר לעבען, און דער דאָזיגער מענש האָט זי שטאַרק ליב געהאַט, און אַז צוליב זיין ליבע צו איר איז ער געטריבען געוואָרען צו פירען אַ גלֹת־לעבען, אַרומוואַנדלענדיג ערגעץ אין דער פּרעמד...

לינא האָט נאָך אַלץ ניט חתונה געהאַט. זי האָט זיך אין קיין אַנדערע יונגעלייט ניט אינטערעסירט. בערמאַן איז איר געבליבען איינגעבאַקען אין האַרצען... זי האָט פון אים שטענדיג געטראַכט, און ניט אויפגעהערט נאָך אים צו בענקען...

איינמאָל איז לינא אַוועקגעפאַרען צו גאַסט צו אירע אַ פריינדין אין אַן אַנדער שטאַט.

שפאצירענדיג מיט איר פריינדין האָט זי זיך פּלוצלונג
באַגעגענט מיט בערמאַנ'ען, איר שוועסטער'ס געוועזענעם חתן —
איר האַרצענס געליבטען.

ער האָט זיך זייער דערפרייט מיט דער באַגעגעניש, און
איר האַרציג און פריינטליך באַגריסט;

— אַ, וואָס פאַר אַ גליקליכער צוזאַמענטרעפּען! — האָט ער
מיט פרייד אויסגערופּען און וואָרים געדריקט איר האַנט...

לינאַ'ס האַנט האָט געציטערט... געפילט ווי דאָס האַרץ פאַלט
איר שיר אַרויס פון איבעראַשונג און פרייד...

זי האָט אים שטום אַנגעקוקט... באַמערקט ווי ער האָט זיך
שרעקליך געענדערט... געוואָרען גרוי, פאַרעלטערט... מיט שאַרפע
קנייטשען אַרום שטערען... אַן אומעם, אַ טיפּער, אַן איינגעגע-
סענער, האָט אַרויסגעקוקט פון זיינע אומעטיגע אוינען...

זי איז קוים אומשטאַנד געווען אים צו ענטפּערען אַ וואָרט...
זי האָט פאַר אים פאַרנעשטעלט איר פריינדין, אים געגעבען דעם
אַדרעס, און אים געבעטען זי צו באַזוכען.

זייט דאָן האָט בערמאַן איר אַפּט באַזוכט. אַרויסגעוויזען
איר פיל פריינטשאַפט, געזוכט מיט איר צו זיין וואָס נעענטער
און צוגעלאָזענער, אפּט מיט איר שפּאַצירט, גערעדט, און זיך
באַקלאַגט אויף דער גרויסער עלענטקייט פונ'ם לעבען... אויף דער
שטענדיגער פּוסטקייט וואָס רינגלט אים אַרום; אויף חלומות
וואָס ווערען ניט פאַרווירקליכט, ווערען צושטערט ווי דורך אַ
געהיימער האַנט פונ'ם ביטערען שיקוואַל...

לינאַ האָט זיין נאָענט ווערען מיט איר אַנגענומען פאַר אַ
גוטען סימן... אירע האַפּנונגען, אַז זיינע באַציאונגען צו איר האַבען
זיך איצט, אין יאָרען אַרום, געענדערט צום גוטען, האַבען אין איר
איבעראַנייעס אויפגעלעבט, זיך צובליט ווי אַ טרוקען פעלד נאָד
אַ לאַנג גענאַרטען רעגען...

ס'איז געווען נאָענט צו הערבסט. לינאַ'ס גאַסט-צייט האָט
זיך געענדיגט און זי האָט זיך געקליבען צו פאַרען אַ היים...

זי איז געזעסען מיט בערמאַנ'ען אינ'ם שטאָטישען פאַרק.

ביידע שטיף... זי האט מיט אומגעדולד געווארט ער זאל איר
עפעס זאגען...

זיינע פינגער האבען גערווען געצופט אן אראפגעפאלען
פארדארט בלעמעל... זיין געזיכט האט בלייד און שאטענדיג געצוקט,
ווי ער וואלט זיך דערמאנט אן שווערע, פיינליכע איבערלעבונגען...
— ווי זאכען ענדערען זיך — האט ער מיט אמאל אנגעהויבען
— דאס לעבען, די צייט, די מענשען, אלץ, אלץ, האט זיך איר
צייט, איר פארמע... אט נעמט א שטייגער דאס בלעמעל וואס איר
האלט אין האנט. געווען יונג, גרין, שטאלץ, געהאנגען אויפ'ן בוים.
אבער איצט, זעט, ווי פארענדערט עס איז... דאר, פארוועלקט, פון
בוים ארונטערגעפאלען... עד, לעבען... לעבען!...
— יא, אלץ ענדערט זיך, אפילו די ליבע... — האט לינא
באמערקט.

— די ליבע? א, ניין! — האט ער זיך א כאפ געמאן און
זוש א שפרונג געמאן פון ארט — די ליבע, דאס איז דאס
איינציגע, וואס בלייבט און לעבט אייביג... איין מאל געליבט,
אלעמאל געליבט...

— איר זעט, — האט ער פלוצלונג ארויסגעצויגען פון ברוסט-
קעשענע א קאנווערט און ארויסגעוויקעלט פון בלויען זייד א בילד
— איר זעט אט דאס בילד? ס'איז אייך גוט באקאנט!
— מיין שוועסטער! — האט זיך ביי לינא'ן ארויסגעריסען
און איר גאנצער קערפער האט זיך א בויג געמאן אן א זייט ווי
א פארוואונדעטער פויגעל, וועלכען מען האט איבערגעבראכען
א פליגעל...

— יא, אייער שוועסטער, מיין געוועזענע כלה, כ'ליב נאך
אלץ אט דאס נאריש, צולאזען, לייכטיזיניג מיידעלע, און וועל זי
ליבען ביז מיין טויט...
לינא האט מיט פארנליווערטע בליקען אים אנגעקוקט...

איר געוועזענער לערער

אויף אַ פאַרוויילונג האָבען זיך אין יאָרען אַרום צופעליג נעטראָמען די שילערין מיט איר געוועזענעם לערער. עס איז זיי ניט אָנגעקומען אזוי לייכט איינע די אַנדערע צו דערקענען, אזוי פאַרענדערט זיינען זיי ביידע געוואָרען.

און האָבען זיי זיך דערקענט, האָבען זיי זיך אָנגעקוקט איינע די אַנדערע פאַרוואונדערט. אים, מיסטער סימאָנס, האָט זיך קוים געגלייבט אַז דאָס איז זי, זיין געוועזענע שילערין, וועלכע ער געדענקט אַלס אַ יונגע שיינע מיידעל פון אַ יאָר אַכטצען, אַ דינינקע, אַ בלאַסליכע ; סיי קערפערליך, סיי גייסטיג ווייניג ענטוויקעלט.

איצט איז פאַר אים געשטאַנען אַ פאַלקאָמענע ענטוויקעלטע פרוי, אַ שיינע, אַ שטאַלצע. פון אירע וואונדערליכע פרויען-אויגען האָט אַרויסגעבליצט איר גייסטיגע דערהויבונג, און איז איר גאַנצע האַלטונג האָט זיך באַמערקט דער גרויסער פאַרטשריט, וואָס זי האָט דורך דער צייט געמאַכט אין יעדער הינזיכט.

און זי, פרידא, האָט זיך קוים געקענט פאַרשטעלען, אַז אַט דער פאַרעלטערטער מאַן, וועמעס האַר עס זיינען שוין באַלד אין גאַנצען גרוי, איז איר געוועזענער לערער, וועמען זי האָט אין דער יוגענט אזוי פאַרגעטערט און אין דער שטיל אזוי ליב געהאַט.

און ווי האָט מען זיך דעמאָלט ניט געקענט פאַרליבען אין אים, אַז ער, דער לערער זייערער, איז געווען אַזאַ שיינער, אַזאַ וואונדערבאַרער מענש און דערצו נאָך אומפאַרהייראַט.

אמת, ער איז שוין דעמאָלט אויך ניט געווען אזוי יונג, אַ יאָר פינף-און-דרייסיג, אָבער זיין אויסזען, זיינע קלוגע אויגען, זיין

שיינער קאפ שווארצע-געקרייזעלטע האָר, זיין אינטעליגענץ, זיינע איידעלע מענשליכע שטריכען, האָבען געפאָנגען די הערצער פון כמעט אַלע זיינע יונגע שילערינס.

פרידאָ האָט אויף אים געקוקט ווי אויף אַ העכערען מענשען, אין וועמענס לערנען עס איז דאָ אַן אידעע, אַ טיפערער געפיל, אַ לעבענס-אידעאַל.

זי איז אין אים געווען פאַרליבט מער ווי אַלע אַנדערע פון זיינע שילערינס, אפשר דערפאַר ווייל זי האָט געמענט ווייניגער האָפען פון אַלע אַנדערע, ווייל זי איז געווען אַ פשוט'ע אַרבייטער-מיידעל. אמת, מיט אַ גרויסען פאַרלאַנג צום לערנען, אָבער מיט אַזוי ווייניג קענטעניש. ווי האָט זי גאָר געקענט טראַכטען אים אַפילו צו לאָזען פילען ווי שטאַרק פאַרליבט זי איז אין אים. זי וואָלט עס קיין מאָל ניט געוואָגט.

האָט זי איר ליבע באַגראַבען טיף אין איר האַרצען, געליטען אין דער שטיף און זיך געפלאַגט און געפייניגט אין איר ליבעס-וויי...

זייט דאָן זיינען אַוועק יאָרען.

דאָס שווערע מזל וואָס האָט פרידאָ'ן פאַרפאַלגט אַלס מיידעל איז פון איר אָפגעטראַטען. זי האָט געהייראַט מיט אַ יונגענמאַן, וועלכען זי האָט געקענט נאָך פון די שילעריאַרען און וועלכער האָט נאָכדעם געענדיגט דאָקטאָר, און ס'איז איר געווען זייער גוט.

פרידאָ האָט נאָך איר חתונה ערשט אָנגעהויבען אויפסניי צו לערנען, ווייל זי האָט געהאַט מער צייט, מעגליכקייטען און מיטלען. זי האָט אַ סך געלעזען און איז מיט דער צייט געוואָרען אַ געבילדעטע פרוי מיט וויסען און קענטעניש און מיט אַ שיינעם און הויכען באַגריף וועגען אַלץ וואָס מאַכט דאָס לעבען שייַן און ערהאָבען...

זי איז געשטאַנען און געקוקט אויף איר אַמאָליגען לערער וועלכער איז אַזוי שטאַרק פאַרענדערט געוואָרען, און ניט געוואוסט פון וואָס אָנצוהויבען צו אים ריידען. זי האָט געוואַרט ער זאָל אַנהויבען.

— ווי די צייט ענדערט זיך... איר האב אייד קוים דערקענט
 — האט ער נאך א לענגערע וויילע איר אַנקוקענדיג פאַרוואַנדערט
 אַרויסגערעדט. — ווי לאַנג איז עס, ווען איר זייט געווען מײן
 שילערין? אַזוי יונג און קינדעריש, און היינט...
 — און היינט שוין אַן אַלטע אירענע... — האָט זי שפּאַסיג
 באַמערקט.

— אַ, ניין. כ'מײן פאַרקערט...
 — אַ דאַנק. און ווי גייט עס אײך? — האָט זי מיט גרויס
 דרך ארץ פאַראינטערעסירט געפרעגט.
 — כ'מײן... ווי זאַל עס גיין... מען אַרבייט און מען
 מאַכט אַ לעבען...

פרידאָן האָט דער ענטפער אַ גרילץ געטאָן אין די אויערען
 און אַ שלאַג געטאָן צום האַרצען... „מען אַרבייט און מען מאַכט
 אַ לעבען!“ וואָס איז דאָס פאַר אַן ענטפער? — האָט זי אַ טראַכט
 געטאָן — דאָס איז דאָך דער זעלבער ענטפער וואָס יעדער
 פשוט'ער אַרבייטער גיט. זי געדענקט נאָך דעם ענטפער פון אירע
 אַמאָליגע מיידעלשע אַרבייטס-יאָרען.

און געוואַלט האָט זי דאָך מיט איר אַמאָליגען געבילדעטען
 לערער איצט אַזוי פיל ריידען. אודאי וואַלט זי אים אַפילו נאָך
 איצט אײך ניט דערציילט וועגען איר אַמאָליגען געפיל צו אים,
 אָבער מיט אים צו ריידען וועגען שיינע און הויכע ענינים וואַלט איר
 פאַרשאַפט גרויס גליק און פרייד.

און מיט אַמאָל אַזאָ געוויינליכער ענטפער... „מען אַרבייט
 און, מ'מאַכט אַ לעבען“... גלייך ווי זיין גאַנץ לעבען וואַלט איצט
 באַשטאַנען אין „מאַכען אַ לעבען“, און זיין מה וואַלט זיך ניט
 באַשעפטיגט מיט קיין אַנדערע פראַגען ווי נאָר מיט דער
 ברויט-פראַגע...

זי האָט ניט געוואוסט וואָס ווייטער מיט אים צו ריידען. זי
 איז געשטאַנען שטיל און געטראַכט וואָס פון אים איז געוואָרען.
 און זיך געוואַנדערט וואָס עס האָט מיט אים דורך דער צייט
 פאַסירט, וואָס ער איז געוואָרען אַזאָ מאַטעריאַליסט; וואָס איז

אין זיין לעבען געשען, וואָס האָט אַזוי געענדרעט סיי זיין אויס-
זען, סיי זיין נייסטיגען צושטאַנד?

אַ מיטעל־יאָריגע אומפריינטליכע פרוי, ניט קיין שיינע, מיט
אַ בייזען פנים איז מיט אַמאָל צו אים צוגעקומען און אין אַן
אומפריינטליכען טאָן צו אים אַ זאָג געמאַן:

— דאַוויר, וואָס האָסטו זיך אַוועקגעשטעלט טענה'ן? ס'איז
שוין שפּעט. ס'איז צייט צו גיין אַהיים!

זיין פנים האָט זיך אַ קנייטש געמאַן ווי ביי איינעם וואָס
דערפילט אַ פּלוצלונגען ווייטאַג, און וואַרפענדיג אַ פאַרלאָרענעם
בליק אויף זיין געוועזענע שילערין האָט ער ניט פאַרשטעלענדיג
זי פאַר זיין פרוי אַ שטומען דריק געמאַן איר האַנט און אַן איינ-
געבויענער, אַ ביסעל וואַקלענדיג, גענומען זיך שאַרען ביי
זיין פרוי'ס זייט...

איצט האָט פּרידאַ אַלץ פאַרשטאַנען... און זי האָט אים
נאַכגעקוקט מיט באַרויערענדע און רחמנות'דיגע בליקען...

שפילט ניט מער

פלארענס'עס ליבע האט זיך אָנגעהויבען ווען זי איז אלט געווען אכצען יאָר, פון יענער צייט, ווען צו זיי איז הויז האט זיך אַריינגעצויגען דיינאָוו, אַ יונגערמאַן אין אירע יאָרען, אַ שיינער, אַ סימפּאַטישער, און מיט אַ טאַלאַנט צו שרייבען, פּאַעזיע.

פלאַרענס, כאַטש ניט קיין דיכטערין מיט דער פּען, האַט אירע מיידעלשע חלומות אויסגע-חלומ'ט אויף דער פּיאַנאָ, צו וואָס זי האַט געהאַט אַ פּיינעם טאַלאַנט. יעדער טאָן איז געווען אַ חלום פון יונג-מיידעלשען באַגער, אַ געפיל, וואָס קען נאָר איבערגעבען ווערען מיט פּיאַנאָ-קלאַנגען דורך די צארטע פינגער פון איינער, וואָס איז אין בליענדען פּרילינג פון לעבען.

דיינאָוו האַט מיט זיין פּאַעטישען חוש גלייך דערפילט די ציטערענדע מיידעלשע בענקשאַפט, און זיין פּאַעטיש האַרץ האַט זיך אַ צאַפעל געטאָן. האַט ער טאַקע באַלד אָנגעשריבען אַ ליד וואָס האַט געהייסען „דאָס שפּיל־פּויגעלע“, וועלכע ער האַט איר ביי דער ערשטער געלעגענהייט פּאַרגעלעזען.

דערנאָך האַט ער וועגען איר געשריבען אַ סך, אַ סך לידער, און זיי אַלע פאַר איר פּאַרגעלעזען. און נאָר יעדער פּאַרלעזונג פון אַ ליד האַט פלאַרענס אָפּטער, שענער און נאָך האַרציגער געשפּילט... און דיינאָוו האַט אַלץ מער דערפילט, אַז זיי זיינען טאַרק פּאַרליכט איינע אין די אַנדערע.

פלאַרענס'עס עלטערען זיינען געווען פשוט'ע גראַסערי-לייט. ביידע האָבען געאַרבייט שווער און ביטער, געשטאַנען ביז שפּעט אין דער נאַכט אין סטאָר, זעלטען ווען געהאַט הנאה פון זיין אַ פּאַר שטונדען אין דער היים, שטענדיג געווען פּאַרנומען, פּאַרביז-נעוועט. דאָס איינציגע שטיקעל אָפרו און אומבייטונג פון זייער גראַסערי-לעבען זיינען טאַקע געווען אַט די פּאַר שטונדען. אין

די פאר שטונדען פלעגט די טאכטער פאר זיי שפילען אויף דער פיאנא, פון וואס זיי האבען שטארק הנאה געהאט. אמת, זיי וואלטען נאך מער הנאה געהאט, ווען זי, די טאכטער, וואלט זיי געפאלנט און געשפילט די שטיקלאך, וואס זיי ווילען און וואס איז זיי מער צום הארצען, אבער אז זי וויל ניט, מוז דאס אויך רעכט זיין. קיין צופיל דעה ווילען זיי איר אין דעם ניט זאגען. איר לערער פון מוזיק, וואס נעמט פינף דאלאר פאר א לעסאן, ווייסט מן הסתם בעסער, וואס איר צו הייסען שפילען, — מוזען זיי זיך שוין פארלאזען אויף אים.

פלארענס'עם עלטערען האבען אפגעשפארט פון דאס לעצטע און דעם לערער געצאלט. די צוויי „כאיעס“, אינגערע פון פלארענס, האט זיי ניט געארט, אז זיי וועלען ניט קענען שפילען אויף קיין אינסטרומענט, אז זיי וועלען זיין לאיערס אדער דאקטארס און מוזיק מאכט זיי אויך ניט אויס. זי אבער, פלארענס, ווילען זיי, זאל יא קענען, און טאקע גוט קענען שפילען. זי מוז זיך מיט עפעס אויסצייכענען, אויב זי וויל קריגען א פיינעם יונגענמאן, א „פראפעשאנאל“, ניט חלילה קיין גראסערימאן.

און געמראכט האבען די עלטערען זייער אפט פון זייער קינד'ס צוקונפט און גליק. פלארענס איז ביי זיי געווען די איינציגע טאכטער און זיי וואלטען איר געוואלט פארזארגען זי זאל ניט האבען אזא שווער לעבען ווי זיי האבען. ווען גאט שיקט זיי צו פאר איר א „פראפעשאנאל“, וואלטען זיי אים אוועקגעגעבען אלץ, וואס זיי האבען אנגעקליבען דורך יארען פון שווערער ארבייט: אפילו די איין-פאמיליע-הויז, אין וועלכער זיי וואוינען, ער, דער מאן אירער, וואלט זיך דא געמאכט אן אפיס, זאל איר נאך גאט צושיקען דעם ריכטיגען זיווג.

איצט, ווען פלארענס איז אלט געווארען אכצען יאר, איז זייער זארג וועגען א שידוך פאר זייער טאכטער געווארען ערנסטער. זייער מיידעל, האבען זיי געוואוסט, איז א שטיל און פארטראכט קינר, וואס זיצט די מערסטע צייט ביי דער פיאנא און „פראק-טיסט“, לויפט ניט ארום ווי אנדערע מיידלאך זוכען יונגעלייט. מוזען זיי, די עלטערען, פאר דעם זארגען.

האָבען זיי טאַקע וועגען דעם ניט אויפגעהערט צו טראַכטען. שטייענדיג אין גראַסערי, האָבען זיי וועגען דעם אָפט גערעדט צווישען זיך און אַפילו צו זייערע קאַסטאַמערס ניט אויפגעהערט צו דערציילען וועגען זייער קינד'ס גרויסע מעלות, וועגען אירע „גאַלדענע הענט“ אויף דער פּיאַנאָ און אַנדערע מעלות.

— איר הערט, — פלעגט די מוטער פאַרענדיגען מיט שטאַלץ, — אזא טאַכטער ווי מיר האָבען איז ווייט צו זוכען. וואָס קען זי דען ניט? אַפילו נייען און קאַכען! זאָל זיך נאָר מאַכען אַ רעכטער שידוך פאַר איר, וועט זיך יענער אסור נאַרען.

— אַ שידוך! שייך צו זאָגען אַ שידוך! — פלעגט דער פאַטער ניט זיין צופרידען מיט דעם אופן ווי זי לייגט פאַר פאַר די קאַסטאַמער אזוי „פליין“ דאָס וואָרט שידוך. — איר פאַר שטייט — פלעגט ער פאַרריכטען, — מיר מיינען ניט סתם אַ שידוך, מיר מיינען אַ שידוך וואָס זאָל נעמען, וואָס זאָל האָבען אַ האַפּט... אַ „פּראָפּעשאַנאַל“, מיינען מיר... אונזער טאַכטער איז עס ווערט. זי פאַרדינט עס סיי מיט איר שיינקייט און בריה'־שקייט, סיי מיט'ן שפּילען אויף דער פּיאַנאָ.

אָט אויף אזא אופן האָבען טאַטע-מאַמע געזוכט צו פאַרזאָרגען זייער טאַלאַנטפולע טעכטער'ל, וואָס איז ביי זיי געווען דאָס אויג אין קאַפּ... ס'איז זיי קיינמאָל ניט איינגעפאַלען צו טראַכטען, אז פלאַרענס איז שוין ניט מער קיין קינד, נאָר אַ דערוואַקסען מיידעל, וואָס האָט אויסער אירע מיידעלשע געפילען און פאַרלאַנגען אַן אַרטיסטישען טאַלאַנט מיט אַרטיסטישע נייגונגען צו עפעס, וואָס איז נאָענט צו איר געפיל און גייסטיגער וועלט...

פלאַרענס'עם עלטערען, וועלכע זיינען זעלטען געווען אין דער היים, האָבען ניט באַמערקט ווי זייער טאַכטער איז שוין שטאַרק פאַרליבט אין זייער פאַעטישען „באַרדער“, וואָס האָט נאָר ניט דערווייל, אויסער זיינע לידער, קיין שום מאַטעריעלע אויס-זיכטען אויף דער צוקונפּט... פאַר פלאַרענס'ען זיינען אַבער זיינע לידער ווערט געווען אַ פאַרמעגען...

מיט דער גאַנצער ליבע און געטריישאַפט פון אירע עלטערען

צו איר, איז פלארענס דאך שטענדיג געווען אומצופרידען און אומרואיג. עס האט איר עפעס געפילט, און די עלטערענס ליבע האט איר ניט געקענט גייסטיג באפרידיגען. איר קינסטלעריש, אומרואיג בלוט האט איר געצויגען ערגעץ; וואוהין האט זי אליין ניט געוואוסט. די ארטיסטישע קרייזען זיינען איר געווען פרעמד. זי האט קיינמאל קיין געלעגנהייט ניט געהאט אהין אריינצוקומען. וואד-אייז, וואד-אויס, אזוי שוין יארען, זיינען מוזיק-לערער געקומען צו איר אין הויז אריין געבען די „לעסאנס“, זי גערמט פאר אירע עלטערען פאר אירע פיאיגקייטען, און דערביי איז דאס געבליבען. קיין איינער פון אירע לערער און לערערנס האט זיך ניט פאראינטרעסירט אין איר גייסטיגען לעבען, אין אירע בענקשאפטען און איבערלעבונגען. אפילו אירע חבר'טעס, מיט וועלכע זי איז צוזאמען געגאנגען און פארבראכט, האבען איר ניט פארשטאנען, און זי האט זיך שטענדיג געפילט עלענט, אליין...

מיט דיינאו'ס אריינציען צו זיי אין הויז, (ביי זיי אין הויז האט שטענדיג אימיצער געוואוינט צו פארלייכטערען די לאסט פאר אירע פיאנא-לעסאנס), האט זיך די לאגע מיט אמאל געביטען. זי האט דערפילט, אז עס האט זיך צו זיי אין הויז אריינגעצויגען א מענש גאר פון ערגעץ אן אנדער לעבען און וועלט. א מענש וואס פארשטייט איר און ווייסט, ווי אפצושעצען איר טאלאנט. ווען דיינאו פלעגט זיצען און זיך צוהערען צו איר שפילען, האט זי זיך עפעס געפילט חשוב'ער, דערהויבענער, האבען אירע פינגער גאר אנדערש זיך באוועגט איבער די פיאנא-בינדלאך, האט מיידעלשע פרייד און ליבעס-הלום ארויסגעציטערט פון די קלאנגען...

לעבען פלארענס'עס עלטערענס גראסעריסטאר האט זיך געעפענט אן הארדווער-סטאר. האבען זיך די שכנים גלייך באקאנט, געווארען פריינטליך, זיך אויפגערעדט וועגען לעבען און וועגען קינדער.

עס האט זיך ארויסגעוויזען. אז די הארדווער-סטאר בעל-הבתים האבען א זוח, וואס האט ערשט ניט לאנג געענדיגט אויף דענטיסט. ער איז א שטילער און ערליכער יונגערמאן, וואס זוכט

א תכלית. קיין געלט מיט וואס צו עפענען אן אפּים האָט ער דערווייל ניט, און זיי, די עלטערען, קענען אים ניט העלפען, ווייל ער האָט גענוג אַרויסגעצויגען זייערע קרעפטען דורך דער צייט וואָס ער האָט געשטודירט. אַרבייט ער דערווייל ביי יענעם, אָבער ווען גאט העלפט און עס מאַכט זיך פאַר אים אַ וואויל מיידעל, וועמענס עלטערען עס וואַלטען אים געהאַלפען זיך שטעלען אויף די פיס, וואַלט אודאי גוט געווען.

האַבען ביי פלאַרענס'עס עלטערען אַזש אַ גלאַנץ געמאַן די אויגען פון דעם גליקליכען צופאַל, וואָס ס'איז זיי מיט אַמאַל צונגען שיקט געוואָרען.

— איז דאָך פונקט גוט, וועלען מיר אפשר זיין מחותנים! — האָט דער גראַסערימאַן קוים איינהאַלטענדיג די פרייד אויסגערופען.

— מהיכא תיתי! — אויב איר האָט נאָר עפעס אַ רעכט מיידעל פאַר מיין דאַקטאָר, פאַרוואָס ניט? — איז דער האַרדווערמאַן צופרידען געווען.

— ווען איר וועט זען אונזער מיידעל און זי הערען שפּילען אויף דער פּיאַנאָ, וועט איר אויסגעפינען וואָס פאַר אַן אַנטיקעל דאָס איז! — האָט דער גראַסערימאַן פאַרלויבט זיין טאָכטער.

— מיט אַלע מעלות! אַ שיינ קינד, אַז ערליך קינד, פאַלגט טאַטע־מאַמע, און זייער געראַטען — מיט גאַלדענע פינגער... — האָט דעם גראַסערימאַן'ס ווייב צוגעגעבען.

— און ווען איר וועט אַנקוקען מיין זון, דעם דאַקטאָר, וועט איר ערשט זען, וואָס פאַר אַ לייט דאָס איז! ניטאָ קיין סך אַזעלכע צווישען היינטיגע יונגעלייט, — האָט די פרוי פון האַרדווער סטאַר פאַרלויבט איר זון.

אַט אַזוי האַבען ביידענס עלטערען צווישען זיך גערעדט און געלויבט זייערע קינדער אַזוי לאַנג, ביז דער שידוך איז כמעט צווישען זיי געשלאָסען געוואָרען.

— פלאַרענס, מיר האַבען פאַר דיר אַ גוטען חתן! — האָט דער פאַטער מיט שטאַלץ געמאַלרען זיין טאָכטער, — פאַרשטייט, קינד, אַ פּראָפעשאַנאַל, אַ דאַקטאָר...

— אזא יאָר שוין, טאַכטער, אויף מיר, וואָס פאַר אַ יונגערמאַן דאַס איז! מיר האָבען אים אָנגעקוקט און ער געפעלט אונז זייער, האָט די מוטער צופרידען צוגעגעבען.

פּלאַרענס, דערהערענדיג די בשורה, איז ווי צוטומעלט געוואָרען. זי האָט די עלטערען אָנגעקוקט פאַרוואונדערט און צושראַקען.

— וואָס קוקסטו מיר אַזוי אָן, טאַכטער? — האָט דער פּאַטער ניט געקענט פאַרשטיין. — וואָס-זשע, ביזט אפּשר ניט צופרידען פון שידוך? — פאַרגעס ניט, אַ דאַקטאָר!...

— און אַ שכן אונזערער פון נעקסט-דאָר. זייער וואוילע און ערליכע מענשען זיין טאַטע-מאַמע, — האָט די מוטער באַמערקט. — אַבער איד בין נאָר יונג און דענס נאָר ניט פון חתונה האָבען! — האָט פּלאַרענס קוים אַרויסגעערעט.

— „נעווער-מיינד“ יונג! — איז דער פּאַטער שוין געוואָרען שטרענגער. — אַז עס מאַכט זיך אַ גוטער שידוך, טאָר מען ניט אפּלאַזען. עס וואָלגערען זיך עפעס דאַקטוירים, וואָס?
— ס'איז, מיין קינד, אַ שטיק גליק פאַר דיר. ער וועט דאָך דיר אויף די הענט טראָגען, דער דאַקטאָר... — האָט די מוטער איר צוגעגעבען חשק.

פּלאַרענס האָט ניט געענטפערט. וואָס האָט זי זיי געקענט ענטפערען? דערציילען זיי, אַז זי איז פאַרליבט אין דיינאוויץ וואָלט געווען נוצלאָז. זי וואָלט בלוז געבליבען אַ שלעכט קינד, און אים, דיינאוויץ, וואָלטען זיי גלייך אַרויסגעטריבען...
זי איז געווען צו גוט, צו היימיש ערצויגען און צופיל ליב געהאַט אירע עלטערען, זי זאָל זיך אַנטקעגען שמעלען...

פּלאַרענס האָט חתונה געהאַט מיט'ן דאַקטאָר. אירע עלטערען האָבען זיך געפילט ווי אין זיבעטען הימעל. צו זייער גליק איז קיין גלייכען ניט געווען. זייער חלום, חתונה צו מאַכען זייער טאַכטער מיט אַ „פּראַפעשאַנאַל“, איז פאַרווירקליכט געוואָרען, און די מי און געלט, וואָס זיי האָבען אויף איר „געספּענט“, איז ניט געווען אומזיסט.

מען האט דעם דאקטאר גלייך איינגעשמעלט אן אפיס, און ס'איז אים אַוועק גוט. עס האט זיך אַרויסגעוויזען אַז דער דאקטאר איז אַ גוטער ביזנעסמאַן, פאַרשטייט זיין פאַד און ווייסט ווי צו מאַכען אַ דאַלאַר.

ער איז געווען אַ גוטער מאַן, אַבער פונקט אַזוי גוט וואָלט ער געווען ווען ער וואָלט חתונה געהאַט מיט אַן אַנדער פרוי, וואָס וואָלט ניט געהאַט פלאַרענס'עס מוזיקאַלישע אייגענשאַפטען. זי שפּילט אויף דער פּיאַנאָ, מהיכי תיתי, ס'איז גוט אַז מען קען. איבערהויפּט קומט דאָס שפּילען צוניץ, ווען עס איז דאָ קאַמפּאַניע... ער פּערזענליך וואָלט געקענט אויסקומען אַז דעם.

ער איז געווען, ווי מען זאָגט, אַ גוטער פאַרוואַרנער. געווען מיט לייב און לעבען אַריינגעטאַן אין זיין „פּראָפּעשאַן“, געזוכט צו פאַרדינען וואָס מער געלט, געזען אַז זיין פרוי זאָל ניט פעלען קיין שיינע קליידער, זי זאָל האַבען אַ שיינע היים, אַ דינסט, און אַלץ וואָס איז נויטיג פאַר דער באַקוועמליכקייט, אום אַ פרוי זאָל צופּרידען זיין. מער האַט ער ניט פאַרשטאַנען און ניט געזוכט צו פאַרשטיין.

פלאַרענס'עס לעבען איז געווען פּוסט און טרוקען. עס האַט איר געפּעלט די באַגייסטערונג, די אַפּשאַצונג פון איר טאַלאַנט פון אַ נאַענטען מענשען, וואָס זאָל איר דערהויבען און וואָס זאָל דערהויבען ווערען גלייך מיט איר, וואָס זאָל איר הינרייסען, און אַליין מיטגעריסען ווערען מיט דעם שטראַם פון אירע טענער... ס'איז איר אַזוי שווער געווען צו זיין אַליין, ווען די געפּילען זיינען אַזוי רייך און די בענקשאַפט אַזוי גרויס...

זי האַט אַפּט געטראַכט פון דיינאָוו'ן, דעם אַרימען פּאַעט, מיט וואָס פאַר אַ באַגייסטערונג ער פּלעגט עס זיצען און זיך צוהערען צו איר שפּילען! די פּיאַנאָ קלאַנגען פּלעגען אים הינרייסען, און זי פּלעגט מיטגעריסען ווערען פון זיין מוזיקאַלישען געפּיל, פון זיין טיפּער „אַפּשעצונג“ און גרויסער פאַרגעטערונג פון איר טאַלאַנט...

ס'איז געווען אין אַווענט. פּלאַרענס איז געזעסען אַליין אינ'ם רייך-פאַרפּוצטען פאַרלאַר,

באטראכט מיט אומעט איר שיינע און רייכע היים און א טיפען זיפץ געטאָן...

„וואָס האָט זי פון דעם אַלץ? — האָט זי מיט וויי געטראַכט, — אז דאָס אַלץ גיט איר קיין גליק ניט, אז ס'איז איר אומעטיג, און אין האַרץ איז אזוי פּוּסַט... און ער, איר מאַן?..“
ווידער איז איר אַרױפגעקומען אויפ'ן זינען דיינאַוו. און ס'איז איר באַפאַלען אַזאַ בענקשאַפּט, און איר האַרץ האָט זיך עפּעס אַנגעהױבען רירען, און טרערען האַבען איר אַנגעהױבען צו שטיקען...

זי איז צוגעפאַלען צו דער פּיאַנאַ און געשפּילט — און געשפּילט...

— אַט אזוי, אזוי טאַכטער! — זיינען אירע טאַטע-מאַמע מיט אַמאַל אַרױנגעפאַלען, — דו שפּילסט דאָך היינט עפּעס גאָר פּיין! ס'איז דאָך אַ מחיה צו הערען!
פּלאַרענ'עס קערפּער האָט זיך געגעבען אַ טרייסעל. אירע פינגער האַבען אַ ציטער געטאַן... אַ ווילדער, אומגעלומפּערטער קלאַנג האָט אַ בייזען הילך געטאַן איבער'ן הויז...

זייט דאָן האָט זיך פּלאַרענ'ס מער ניט צוגערירט צו דער פּיאַנאַ. וויפּיל מען האָט זיך ביי איר ניט צובעטען, זי זאָל עפּעס שפּילען, האָט ניט געהאַלפּען.

אירע עלטערען האַבען זיך פון דעם זייער שטאַרק געערגערט. זיי האַבען אויף קיין פּאַל ניט געקענט פּאַרשטיין פּאַרוואָס זי האָט מיט אַמאַל געוואַרפען אַזאַ אומ'חן אויף דער פּיאַנאַ.

— טאַכטערשע, פּאַרוואָס שפּילסטו ניט? — זיינען זיי אַמאַל געוואַרען צודרינגליך. — וואָס איז געוואַרען מיט דיר? וואָס פּעלט דיר? האָסט דאָך געקראַגען אַזאַ גוטען מאַן, אַ פּאַרדינער, אַ דאָקטאָר... באַדאַרפסט זיך דאָך שעצען גליקליך! ס'איז דאָך דיר גוט און וואויל... שפּיל, שפּיל עפּעס, קינד, אויף דער פּיאַנאַ, זאָלען לייט הערען וואָס דו קענסט.

— איר קען ניט, איר וועל מער קיינמאַל ניט שפּילען! — האָט פּלאַרענ'ס נקמה'דיג אויסגערופּען און זיך היסטעריש צואוויינט. און זי האָט מער קיינמאַל ניט געשפּילט...

די האַפּנונג

אכצען יאָר איז ליילען גאַלדבערג אַלט געווען ווען זי האָט געהייראַט. געהייראַט אין אירע בעסטע בליענדיגע יאָרען, אָבער קיין פּרילינג האָט ליילען ניט איבערגעלעבט; דער זיסער טעם פון ליבע איז איר געבליבען פרעמד. זי האָט מיט איר מאַן ניט געהייראַט אויס ליבע, און אירע ניט אויסגעלעבטע ליבעס-געפילען זיינען יאָרען-לאַנג געבליבען ליגען באַגראַבען טיף אין איר האַרצען. צוואַנציג יאָר זיינען זייט דאָן אַוועק. איר לעבען האָט זיך געצויגען ווי אַ וויסטער, טרוקענער וועג. זי האָט געהאַט עטליכע קינדער, דורכגעמאַכט אַלע ליידען און פּריידען פון זייער ערציאונג, אָבער אירע מאַמע-געפילען זיינען שטענדיג געבליבען אָפּגעטיילט פון אירע אייגענע געפילען, וועלכע זיינען ווי פאַרגליווערט געלעגען אין זייער באַהעלטעניש.

זייט אָבער פיינטהאַל האָט אָנגעהויבען אַרײַנצוקומען צו זיי אין הויז, האָבען זיך די געפילען אין איר אָנגעהויבען רירען. אַרויסטויבען ווי בליאונג נאָך אַ לאַנגען, קאַלטען ווינטער אונטער פּראַסט און שניי.

פיינטהאַל איז אַלט געווען אַ יאָר פּערציג. ער האָט געהאַט אַ שיינעם אינטעליגענטען אויסזען, אַ פּאַר טיפּע, פאַר'חלומ'טע אויגען, מיט פיינע, אַרויסטאַקראַטישע מאַניערען און אַרטיסטישע ראַמאַנטישע באַנעמונגען.

ער איז געווען אַ מוזיק און געזאַנג-לערער וואָס האָט זיך באַצויגען זייער ערנסט צו זיין פאַך, געווען אידיש געזאַגען, און ביי געלעגענהייט ניט פאַרפעלט צו זינגען אַדער שפּילען אַ אידישע מעלאָדיע אַדער ליד.

ער האָט געלערענט מיט ליילענ'ס עלטערע מיידעל שפּילען פּיאַנאָ. און זי, ליילען, פלעגט זיצען פון ווייטען און זיך צוהערען. ניט אַרונטערנעמענדיג פון אים די אויגען... „אַט פון אזאַ פּערזאָן האָט זי דאָר אַלע אירע יאָרען גע'חלומ'ט" — האָט זי זיצענדיג

און קוקענדיג אויף אים געטראכט, און עפעס אזא זיסע וואַרימקייט
האַט זיך ווי זיסער וויין צונאַסען אין אַלע אירע גלידער.
איינמאַל נאָכ'ן לעסאָן, האָט אים די מאַדאַם גאַלדבערג
געבעטען ער זאָל עפעס זינגען, אויב ס'איז אים ניט שווער.
שווער, ווי פאַלט עס איר גאָר איין? ער זעט דאָך ווי טיף
פאַראַינטערעסירט זי איז אין מוזיק, אַז זי זיצט כמעט ביי יעדען
לעסאָן, וואָס ער גיט איר טאַכטער אין קלאַסישע מוזיק, און הערט
זיך צו מיט אזא אינטערעס, אַז ער האָט פון איר גאָר אַ הויכע
מיינונג אַלס מוזיק ליבהאַבערין, אבער דאָס מאַל וועט ער מאַכען
אַז אויסנאַם און זינגען פאַר איר אַ אידיש לידעל.
און איז אַ שיינער באַריטאַן שטימע האָט ער אָנגעהויבען:

לעבען, יוגענט פליט געשווינד,
וואַכזאַם זיי, מיינ שיינעס קינד,
לאַז די יוגענט ניט פאַרגיין,
ליבסטו — ביזטו שטענדיג שוין.
ליבסטו — ווערסטו קיינמאַל טי,ד,
זינגענדיג דיין ליבעס-ליד.
גליט אין דיר דער ליבעס-פונק,
בלויבסטו אַלע יאָרען יונג...

לאַנג נאָך פיינטהאַלס אַוועקגיין האַבען די ווערטער: „לאַז די
יוגענט ניט פאַרגיין“ ניט אויפגעהערט צו קלינגען אין אירע
אויערען. דאָס ליד האָט איר גערירט, אויפגעוועקט אין איר לאַנג
פאַרנאַנגענע בענקשאַפט און פאַרלאַנגען... „לאַז די יוגענט ניט
פאַרגיין“ — האָט זי עטליכע מאַל צו זיך אַליין איבערגערעדט די
ווערטער — און אַט האַלט איר יוגענט שוין באַלד ביים פאַרגיין.
זי איז שוין נאָענט צו פערציג... און וואָס? ... — — — — —
— איר ווייסט — האָט זי איינמאַל געזאָגט צו פיינטהאַל'ן
— דאָס ליד וואָס איר האָט דאַמאַלסט פאַר מיר געזונגען, האָט
מיר שטאַרק גערירט. ווי זינגט איר דאָרט?
— לעבען, יוגענט פליט געשווינד — האָט ער איר דערמאַנט.
— יא, אַלץ וואָס האָט צו טאָן מיט'ן פאַרגיין, איז רירער.
— האָט זי פאַרטראַכט אַרויסגערעדט.

— נו, מיר זיינען נאך ניט אזוי אלט — האט ער מיט א שמייכל געענטפערט.

— ס'ווענדט זיך ווי מען פארלעבט די יארען... — האט זי מיט א זיפץ פארענדיגט.

ער האט אויף איר א קוק געטאן מיט א פאך ווייכע אויגן מילדע בליקען און גענומען אנטאן דעם מאנטעל גרייטענדיג זיך צו גיין. — — —

דערנאך האט ליילען א סך פון אים געטראכט, נאכגעדרענקט וועגען אלץ, וואס ער האט צו איר גערעדט. און ס'איז ביי איר אויסגעקומען, אז זיין יעדער ווארט האט עפעס א באדייטונג, אז אנצוהערעניש, פון זיין ניט גלייכגילטיגקייט צו איר. איבערהויפט האט זי זיך אפגעשטעלט אויפ'ן „מיר“. „מיר זיינען נאך ניט אזוי אלט“ — האט ער געזאגט. און ס'איז ביי איר קיין ספק ניט געווען, אז ער האט דעם „מיר“ ניט געזאגט סתם אזוי איז דער וועלט, נאר עס האט עפעס א שייכות מיט איר, מיט זייער באקאנט-שאפט, וואס ווערט איר אלע מאל געענטער און ליבער...

עס איז איר איינגעפאלען, אז זי זאל אליין אנהויבען צו נעמען לעסאנס אין פיאנא. זי זעט ניט איין פארוואס זי זאל עס ניט טאן. צייט האט זי גענוג, קיין געלט פילט איר ניט. ס'איז איר נאר א וואונדער וואס עס איז איר ביז איצט ניט איינגעפאלען זיך צו לערנען שפילען.

זי האט זיך צוגעכאפט צו דער פיאנא מיט גרויס חשק. מיט אומגעדולד האט זי ערווארטעט די מינוט דער לערער זאל שוין קומען. אין זיין אנוועזענהייט האבען אירע פינגער יונג און שטיפעריש ארומגעטאנצט איבער די ביינדלאך, ווי זי וואלט געווען א יונג מיידעלע מיט יונגע האפנונגען אין איר הארץ, וואס האט מיטגעטאנצט צום טאנץ פון די ביינדלאך...

פון צייט צו צייט פלעגט דעם לערער אויסקומען אנצונעמען אירע פינגער און מיט זיי באוועגען איבער די ביינדלאך. ער האט עס געטאן אויף א לייכטען, פריינטליכען שטייגער, ווי עס פאדערט זיין פאך. זי האט אבער אין דעם אריינגעטייטשט מער ווי געוויינליכע פאך-איידעלקייט. זי האט געגלויבט, אז ער טוט עס

מיט אַ כיוון, און יעדען מאָל וואָס ער האָט באַרירט אירע פינגער, האָט זיך עפעס אַ ריר געטאָן אין איר האַרצען, און ביי יעדען ציטער פון די ביינדלאַך האָט אין איר אַ ציטער געטאָן אַ נייער געפיל צו אים...

איינמאָל האָט ער איר פּלוצלונג ערקלערט, אַז ער מוז די לעסאָנס אויפגעבען, זוייל ער האָט באַקומען אַ וויכטיגע מוזיקאַלישע שטעלע אין אַן אנדער שטאַט, און ער מוז אוועקפאַרען.

ווען לייליען האָט עס דערהערט, האָט זי אַ שטילען ציטער געטאָן. אירע פּיס האָבען זיך אָנגעהויבען בויען, זי האָט זיך געמוזט צוריקהאַלטען, זי זאָל ניט אומפאַלען.

— אַזוי... איר... איר פאַרלאָזט אונז גאָר! — האָט זי נאָך אַ לענגערען שווייגען קוים אַרויסגערעדט און איר פנים האָט זיך געבלייבט.

ער האָט אויף איר אַ קוק געטאָן מיט ליבע און באַדויערענדע בליקען און האַרציג אַרויסגערעדט:

— איר וועל אייך שרייבען פון דאָרט, וואו איר וועל זיין.

— און ער האָט וואַרעם געדריקט איר האַנט.

לייליען האָט נאָך פיינטהאַל'ס אַוועקפאַרען דורכגעלעבט שווערע טעג און נעכט. זי האָט ניט אויפגעהערט צו טראַכטען וועגען אים און וועגען זיין פּלוצלונגען פאַרשווינדען.

אַ ביטערער צווייפעל האָט ניט אויפגעהערט צו נאָגען איר האַרץ און דריקען איר געמיט. זאָל מעגליך זיין, אַז זי האָט אין גאַנצען געמאַכט אַ טעות, אַז ער האָט איר גאָרניט ליב געהאַט און איר האָט זיך בלויז אויסגעוויזען, אַז ער האָט איר ליב? — האָט איר געבויערט אַ געדאַנק, וואָס האָט איר שיר ניט משונע געמאַכט — איז וואָס איז ליבע? ווי אזוי האָט מען ליב?

ניט איין אומרואיגען טאַג און שלאַפּלאַזע נאַכט האָט זי פאַרבראַכט זוכענדיג אַן ענטפער פאַר איר פאַרוואַנדעט האַרץ און ניט געפונען.

נאָר אַט איז איר אָנגעקומען פון אים אַ פאַסטעליקאַרד מיט עטליכע ווערטער אָנגעשריבען אויף דעם. ס'זיינען, דאַכט זיך, געווען פשוט'ע עטליכע ווערטער, ווי מען שרייבט געוויינליך צו

באקאנטע. אויף איר אָבער האָבען די עטליכע פשוט'ע ווערטער געמאכט אַ געוואָלדיגען איינדרוק. אַזעלכע געוויינליכע ווערטער. ווי „איר האָף אַז מיר וועלען זיך נאָך אַמאָל זען“ האָבען גלייך מיט אַ וואונדערבארען כח אָפגעשטויסען אַלע פריערדיגע צווייפעל-האַפטע געדאַנקען וועגען אים, און אַ טיפער גלויבען, אַז זי האָט ניט געמאַכט קיין טעות, אַז ער איז טאַקע אמת און טריי פאַרליבט אין איר האָט זיך אַ שפאַר געטאַן צו אירע געפילען וועלכע האָבען זיך ווי וועלענדיגע בלעטלעך שוין אָנגעהויבען אַרונטערצובויגען און מיט איין גלעט פון איר ניי אויפגעלויכטענעם גלויבען האָבען זיי זיך צוריק אויסגעגלייכט.

וואָס מער זי האָט געקוקט אויף די עטליכע ווערטער, אונטער וועלכע עס איז מיט גרעסערע בוכשטאָבען געווען אונטערגעשריבען זיין נאָמען, אַלץ מער איז פון איר אַוועק דער צווייפעל אין זיין ליבע צו איר. יעדער וואָרט האָט איר פאַרשאַפט דעם זעלבען געפיל ווי דאַמאָלסט, ווען ער האָט מיט זיין האַנט אַרומגעפירט אירע פינגער איבער די ביינדלאַך. יעדער אות האָט צו איר גערעדט, איר געגלעט מיט זיינע אומזיכטבארע געפילען. זי איז געווען זיכער אַז זיי ליגען דאָרט פאַרבאָרגען אונטער'ן שוואַרצען טינט מיט וואָס די עטליכע ווערטער זיינען געשריבען.

איצט איז זי געווען אין גאַנצען באַרואיגט. געוואוסט אַז זי וועט קענען ווייטער אָנגיין מיט איר לעבען האָבענדיג דעם וואונדערבארען געפיל וועגען אים, אַז זי האָט קיין טעות ניט געמאַכט, אַז ער האָט זי ליב, אַז זיי „וועלען זיך נאָך אַמאָל זען“. ווען? וואָס איז דען דער אונטערשייד? אַבי דער געפיל איז דאָ, גלייט און ברענט מיט ניט פאַרלאָשענעם האַפנונגס-פייער, ער וועט שוין קומען, ער וועט מוזען קומען!..

געבענשט זאָל זיין דאָס ליד, וואָס ער האָט איר אויסגעלערענט, איידער ער איז אַוועקגעפאַרען. און זי זינגט עס יעדען מאָל, ווען עס באַפאַלט איר אַזאָ שווערער אומעט און בענקשאַפט: —

לעבען, יוגענט פליט געשווינד,

וואַכזאַם זיי, מיין שיינעם קינד ...

אייביגע זארג...

אויפ'ן זומער-פלאץ האָט מען זיי שטענדיג געזען צוזאמען. די מוטער, אַן עלטערע פרוי, איז פון דער טאָכטער ניט אָפגע-טראַטען, איר געהאַלפּען אויפפאַסען אויפ'ן קינד, אַ מיידעלע פון אַ יאָר אַכט, אַ שיינס, אַ שוואַרצ'חנ'עוודיג'ס, מיט שוואַרצע לאַקעלעך, פּרייליך און שטיפּעריש.

ביידע, אי די מאַמע אי די באַבע, האַבען דאָס קינד פון אויג ניט אָפּגעלאָזען, אומעטום איז מען עס נאָכגעגאַנגען, געהיט ווי דאָס אויג אין קאָפּ, ווי דאָס לעבען זייערס.

די מאַמע פונ'ם קינד, אַ פרוי פון אַ יאָר פינף-און-דרייסיג, איז געווען ניט קיין שיינע, האָט געהאַט אַן אומעטיג, פאַרזאָרגט פנים און אַ שטילער און טיפּער אומעט האָט אַרויסגעקוקט פון אירע אויגען.

ס'איז געווען מאַדנע צו קוקען ווי דאָס קינד לויפט, שטיפט, קערט איבער אַ וועלט, און די מאַמע מיט דער באַבען גייען איר נאָך שטילע, פאַרצער'טע, ווי דאָס קינד וואַלט חס ושלום קראַנק געווען און זיי גייען צו דעם רופּען אַ דאָקטאָר.

פון מאַל צו מאַל, פלעגט די מוטער פון איין זייט, און די באַבע פון דער צווייטער זייט, דאָס קינד אַ כאַפּ טאָן און עס קושען מיט אַזאַ פּרייד, ווי עס פּרייען זיך מענשען מיט עפעס וואָס איז זיי טייערער פון אַלץ אין דער וועלט. — אַ פּרייד געמישט מיט פּחד, אַז דאָס וואָס זיי האַבען אַזוי ליב זאָל פון זיי חס ושלום ניט פאַרלאָרען גיין, ווייל אין דעם הענגט אָפּ זייער גליק, זייער לעבען.

דעם שבת איז די פרוי אויפגעשטאַנען פריער ווי געוויינליך.

זי האָט אויסגעוויזען נערוועז, דאָס פנים פאַרצויגען מיט אַ בלאַסקייט, ווי זי וואָלט די נאַכט ניט געשלאָפּען. די בלאַסקייט האָט איר צוגעגעבען אַ קראַנקען חן און אַרויסגערופּען צו איר סימפּאַטי און מיטגעפיל.

אַנגעטאָן איז זי געווען שיין און עלעגאַנט, ווי זי וואָלט זיך באַמיט היינט אויסצוזען וואָס בעסער. דאָס האָט זי זיך געגרייט צו פאַרען באַגעגענען איר מאַן, וואָס האָט באַדאַרפט אַנקומען פאַר דעם "וויקענד". ס'איז נאָך געווען נענוג צייט, אָבער די פרוי האָט זיך געאייילט, געווען אומרואיג, אַרומגעלאָפּען אַ צוטראַגענע אַהער, אַהין, ניט געקענט איינשטיין אויף אַן אַרט...

אַ ביסעל שפּעטער איז אַראַפּגעקומען די באַבע מיט'ן אייניקעל. דאָס מיידעלע אָן אויסגעפּוצטע, אָן אויסגעצוואָגענע, האָט געליכטען מיט קינדערשער ליכטיגקייט... זי האָט זיך געפרייט און אונטער-געטאַנצט פון שמחה וואָס זי פאַרט מיט דער מוטער כאַגעגענען דעם פאַפּאַ.

ווען דער מאַן האָט זיך שפּעטער באַוויזען מיט זיין פרוי ביים טיש צו מיטאַג, האָט זיין ערשיינען אַרויסגערופּען גרויס באַוואונדערונג. ער איז געווען אַ פעסט געבויטער שלאַנקער יונגערמאַן, מיט אַ לעבהאפטען שוואַרץ-ה'עוורדיגען יונגען אויסזען, אַ פאַר שוואַרצע, ווי קויל-גליענדע אויגען, וואָס האָט געקענט אַנצינדען ניט איין פרויען-האַרץ.

אַנגעטאָן איז ער געווען אין „ניקערס“, געטראַגען אַ ווייסע זיידענע העמד מיט אַן אַפענעם האַלז. די שוואַרצע האַלכ גע-קרויזטע ווי זיידענע האַר שיין פאַרקעמט, און אַ גוטמוטיגער, קלוגער שמייכעל איז אים ניט אַראַפּ פון די זאַפטיגע ליפּען.

די גאַנצע צייט וואָס ער איז געזעסען ביים טיש האָבען די פרויען פון אים די אויגען ניט אַרונטערגענומען, אים געשלאָנגען מיט די בליקען, מקנא געווען דער פרוי, וואָס זי, אַזאַ ניט שיינע און ניט יונגע האָט אַזאַ שיינעם, יונגען מאַן.

דעם גאַנצען טאַג איז ער געווען דער, וואָס האָט געצויגען די הויפּט-אויפּמערקזאַמקייט פון אַלעמען. איבערהויפּט האָבען זיך

אין אים געשפיגעלט די פרויען, זיך נאָר פון אים ניט געקענט אַפּרײסען, ווי ער וואָלט מיט זיין ערשיינונג אין זיי אויפגעוועקט אַלטע און נייע פאַרלאַנגען...

אין אַ שיינער, און קלאַרער שפּראַך האָט ער פאַר זיי דערציילט פאַרשיידענע פּאַסירונגען פּונ'ם וואַנדער לעבען, וואָס ער האָט דורכגעמאַכט אין זיינע פּרייע, בחור'שע יאָרען, און ס'האַט זיך געדאַכט, אַז ער לעבט אַט די וואַנדער-געפילען ווידער דורך, אַז ס'צײט אים נאָך אַלץ צו אַ לעבען פון פּרייען וואַנדערען איבער שטעט און לענדער, פעלדער און וועלדער...

די פּרוי און מוטער האַבען ניט ליב ווען ער דערציילט אַט די געשיכטען. עפעס הויבען זיי זיך אָן שרעקען פאַר דער אומבאַ- קאַנטער וועלט, וואו דער מאַן און איידעם האָט אַמאָל געלעבט. האַבען מורא עס זאָל ווידער אַמאָל ניט אויפלעבען אין אים די וואַנדער-לוסט. און ווי זיי וואָלטען זיך געוואָלט באַוואַרענען פון דער געפאַר ער זאָל פּלוצלונג ניט פאַרשווינדען, שטייען זיי ביידע ביי זיין זייט און דאָס קינד אין מיטען פון טאַטען מיט דער מאַמען ווי אַ צעמענט וואָס האַלט זיי פעסט צוזאַמען און וואָס דערלאָזט ניט איינעם פון אַנדערען זיך אַפּצורייסען.

דאָס טעכטערל האָט דער פּאַטער זייער ליב געהאַט. ער האָט זי פון זיך ניט אַפּגעלאָזען. מיט ליבשאַפט געקוקט אויף איר שיין פּנים'ל און געפילט, אַז זי איז „ער“ מיט די ביינער, סיי אין איר אויסזען, סיי מיט איר פּרייער, שטיפּערישער נאַטור. עס דאַכט אים אָפט, אַז ער זעט אין איר זיך, ווי ער איז געווען און אויסגעוויזען אין זיין קינדהייט.

אויך דער פּרוי האָט ער אַרויסגעוויזען פיל ליבע און איבער- געבענהייט, געשאַנקען איר אַזוי פיל אויפּמערקזאַמקייט וויפיל עס איז נאָר געווען מעגליך, זיך געמאַטערט איר צו מאַכען פילען גוט און אנגענעם.

עס איז אַבער געווען קענטיג, אַז די פּרוי ליידעט, אַז אין דער שטיל טראַגט זי זיך אַרום מיט אַ געהיימען שרעק, וואָס פאַרשאַפט איר ניט איין שלאַפּלאָזע נאַכט, און ציט אַרויס ניט איין טרער פון אירע אויגען.

זי איז אין זיך ניט גענארט. זי ווייס, אז זי איז ניט קיין שיינע, פיל, פיל עלטער פון איר מאן, און אז יעדערער וואונדערט זיך, וואס זיי, אזוינע קאנטראסטען, זיינען מאן און ווייב.

דעם אמת געזאגט, האט זי דעמאלט, ווען זי האט זיך מיט אים באקאנט, אליין אויך זיך געוואונדערט וואס ער איז צו איר געווארען אזוי צוגעקלעפט. און ווען זי טראכט פון זייער ערשטער באקאנטשאפט, קען זי נאך ביז היינט ניט פארשטיין ווי אזוי דאס האט פאסירט.

זי איז דעמאלט געווען שוין ניט קיין יונג מיידעל, אבער פול מיט פיזישער ענערגיע: אפגעגעבען זיך מיט אלערליי „ספארט-געימס“, געשפילט אין „טעניס“, באַל, געשפרונגען, געשוואומען. אויסגעלערענט אט די אלע „געימס“ האט זי זיך פון אירע ברידער, וועלכע זיינען ערצויגען געווארען דא אינ'ם לאַנד און געווען פאר-קאכט אין די אמעריקאנער שפילען.

איין מאל אין פארק, נאכדעם ווי זי האט פאר אירע חבר'טעס באזויגען א קונץ אריבערצושפרינגען א העכערען דראמענעם צוים, איז א באי וואס איז די גאנצע צייט געשטאנען פון ווייטענס און זיך צוגעקוקט, צו איר צוגעקומען, איר דערלאנגט די האנט און צו איר געזאגט:

„איד גראטוליר איד, מיסס, פאר אייער געוואנטקייט!
ס'נעפעלט מיר, און איד ווייס עס ווי אפצושעצען“.

פאר איר איז געשטאנען א שטארק געבויטער יונגערמאן פון א יאר אכצען, מיט א טונקעלען פון זון-פארברענטען פנים, אויגען שווארצע, גליעדע, און ראמאנטיש-צוציענדע... קליידער האט ער געטראגען אלטע, פון וועג אפגענוצטע, ווי ער וואלט איצט געקומען פון א ווייטע רייזע.

זיי האבען זיך אויפגערעדט, געווארען באקאנט, פריינט, ער האט אָנגעהויבען אריינצוקומען צו איר אין הויז, און ענדליך איר פארנעשלאגען מיט אים צו הייראטען.

איר מאמע איז דעמאלט געווען שטארק דאָנגען, ניט דער-לאַזט, אז זי זאל מיט אים חתונה האָבען, „ווער קען אזוינעם געטרויען? — האָט זי געטענה'ט? — ווער קען אים, ווער ווייס

אים? א מענש פון דער וועלט, א הפקר יונג, אן א היים, און דערצו נאך אזוי יונג! און זי זאל ניט פארנעמען, אן זי איז ניט קיין גרויסע פארשוין און א סך עלטער פון אים, ער וועט זי אוועק-ווארפען און זי וועט ניט וויסען וואו ער איז אהין געקומען. זאל זי איר, דער מאמען, בעסער פאלגען און אים לאזען לויפען."

"אים לאזען לויפען?" איין קלייניגקייט! זי איז שוין געווען אין אים פארליבט צום שטארבען און אפרייסען זיך פון אים האט זי שוין ניט געקענט.

זיי האבען חתונה געהאט. צום גליק האט די מאמע אירע א טעות געהאט. נאך דער חתונה איז ער דוקא געווארען א פאר-אנטווארטליכער מענש. געווארען ערנסטער, געשמעלטער, געזוכט צו מאכען א לעבען, זיך איינגעלעבט מיט דער היים, ארויסגעוויזען זיין פרוי א סך געטריישאפט און ליבע.

ווען זי האט אים געבוירען דאס קינד, איז צו זיין פרייד קיין גלייכען ניט געווען. ער, א טאטע! ער, דער וואגלעך, וואס איז, ווי יונג ער איז געווען, שוין אויסגעווען א וועלט. ער איז א פאטער פון א קינד, א מאן פון א פרוי מיט א שיינע היים. ס'האט זיך אים גאך ניט געוואלט גלויבען, ער איז געווען ווי בארוישט פון גליק.

אזוי זיינען אוועק עטליכע יאר. פון איר האבען די עטליכע יאר אוועקגענומען דעם מיידעלשען גלאנץ, איר שפילעוודיגקייט. זי שפילט ניט מער אין קיין „געימס" און שפרינגט ניט מער איבער קיין דראמענע צוימען, זי איז געווארען א געוויינליכע מאמע.

ער, איר מאן, האט זיך איצט מענערליך צובליט, אים האבען די יארען צוגעגעבען פעסטקייט, זיכערקייט, שיינקייט, און ליידיג-שאפטליכען רייץ... פרויען האבען אים ליב, זיינען פון אים ענטציקט, לויפען אים נאך, און פארפאלגען אים.

און אט דאס איז עס, פאר וואס זי מיט דער מאמען שרעקען זיך... שלאפען קיין נעכט ניט, ווערען גרוי און אלט טראכטענדיג, טאמער....

זייער איינציגע באווארעניש איז דאס קינד, דאס שיינ און זיך טעכטערל. אויף איר ליגט זייער האפנונג, אן זי וועט זיי

באהיטען און באשירעמען פון אלעם ביין. אז זי איז דאס גוט מלאך⁵, וואס וועט דעם טאטען אפהאלטען פון צו מאכען חס ושלום א פאלשען שריט וואס קען צושטערען זייער היים, און צוברעכען זייער לעבען.

אין אווענט איז פארגעקומען א „רענס“, דער „רענס האל“ איז געווען שיין דעקארירט, מוזיק האט געשפילט, און די געסט, וועלכע זיינען מייסטענס באשטאנען פון יונגע מענשען, האבען פרייליך און זארגלאז געטאנצט.

די פרוי איז געזעסען און געקוקט ווי איר מאן טאנצט יעדען מאל מיט אן אנדערע, — און א טיפער ווייטאג, א באהאלטענע שרעק האט איר ארומגענומען. יעדען מאל וואס ער האט פארביי געשוועבט פאר אירע אויגען מיט אן אנדער „ליידי“ אין זיינע ארעמס האט זי געפילט ווי אין הארצען רייסט זיך עפעס אפ, ס'ווערט איר ענג און שווער, און א געווייזן רייסט זיך פון דער טיף פון איר נשמה.

ווען דאס טאנצען האט זיך געענדיגט איז ער צו איר צוגעד קומען, זיך אוועקגעזעצט, זי ארומגענומען, ווי ער וואלט איר מיט דעם געוואלט פארניטיגען פאר איר צער און ווייזען פאר אלעמען אז זי, די פרוי זיינע, איז ביי אים פארט די איינציגע, טייערע פון אלע אנדערע.

די פרוי האט פארשטאנען זיין אכזיבט, האט זי צו אים אויפגעהויבען אירע דאנקבארע פייכטע בליקען און ווי זי וואלט מורא געהאט זי זאל זיך אין אלעמענס אנוועזענהייט פאר פרייד און פאר צער ניט צואוויינען, האט זי אוועקגעלייגט איר קאפ אויף זיין אקסעל, און זיך צו אים געטוליעט ווי אן איבערגעד שראקען קינד.

ער האט צארט גענלעט אירע האר, ווי ער וואלט איר געוואלט באראויגען. אבער דער שרעקגעפיל איז פארט פארבליבען אין איר הארצען, און איר שטילערהייט געמאטערט און געפייניגט:

די אייביגע שרעס...

פרייען-טרערען

ס'איז געווען אין אַווענט.

אין הויז ביי דער יונגער און שיינער מיסעס קליין האָט אַלץ אויסגעוויזען ווי געווען. אַלץ איז געשטאַנען אויפ'ן זעלבען אָרט; די מעבעל, די גרויסע שאַפעס מיט ביכער, די וואָזאַנעס, אַפילו דאָס בילד פון מרס. און מר. קליין, וואו זיי שטייען צוזאַמען איז אזא נאַענטער און ליבליכער פאַזע — איז געהאַנגען אויפ'ן זעלבען אָרט, ווי גאַרניט וואַלט פאַסירט.

די עלעקטרישע לאַמפּען האַבען געוואָרפּען רויטען און ראַזעווען שיינ איבער'ן הויז, געוועקט פאַרבענקטע געפילען און שאַרפּער געמאַכט דעם אומעט, וואָס איז געלענען איינגעגעסען אין יעדען ווינקעלע — אַן אומעט וואָס בלייבט נאַכדעם ווי אימיצער וואָס איז מיט'ן הויז געווען אזוי היימיש, איז מיט אַמאַל אַרויסגעריסען געוואָרען פון דאַרטען און איבערגעלאָזט בלויז זיין ניט זעענדיג-קייט, זיין אויסגעהויכטען אַטעם...

די קינדער, אַ אינגעלע פיר יאָר און אַ מיידעלע צוויי יאָר אַלט, זיינען געשלאָפּען אין זייער צימער, און די מוטער, אַ נערוועזע, אַ צוטראַגענע, האָט זיך אַרומגעדרייט איבער די גרויסע צימערען און ניט געוואוסט וואָס צו טאן מיט זיך.

עס האָט זיך געהערט אַ קלונג. די פרוי האָט אַ נערוועזען ציטער געטאָן. דער פּלוצלונגער קלונג האָט זי דערשראַקען. אויפגעטרייסעלט איר וועזען, וואָס איז פול געווען מיט אזוי פיל צער און פיין, מיט אזוי פיל עלענט און נערוועזיטעט...

— ווער איז דאָס? — האָט זי, צונויענדיג צום טיר געפרענט.

— אַראָן! — האָט אַ שטימע פון הינטער'ן טיר אָפּגעענטפערט.

— אַ, אַראָן! — האָט די פרוי ווי מיט פרייד אויסגערופען

— קאַם אין!

אראָן, אַ פאַרהייראַטער מאַן, און אַ פּרײַנט פֿון דער פּאַמיליע.
איז אַרײַנגעקומען, דערלאַנגט מיסעס קליין די האַנט און זיך
הײמיש אַוועקגעזעצט.

— זײער גוט וואָס איר זײט געקומען — האָט די פּרוי
באַמערקט — עס קומען לעצטענס צו אונז אַזוי זעלטען מענשען.
— פאַר וואָס עפעס? וואָס איז, איר נעמט דען ניט אויף
אײערע פּרײַנט, ווי געווען?

— אַזוי איז דאָס שוין, מײן פּרײַנט! ווען דער מאַן לאָזט
איבער די הויז, נעמען זיך די פּרײַנט דערווייטערען...

— כ'מײן פאַרקערט, דוקא איצט, ווען איר זײט אַלײן, און
ס'איז אײך אפשר אַביסעל אומעטיגלעך, האַבען די פּרײַנט באַ-
דאַרפט קומען אַפּטער צו אײך.

— מענשען קומען נאָר דאַרט וואו ס'איז פּרײליך און מען
קען גוט פאַרבײַנגען די צײט... הויז דעם, דאַרפט איר ניט
פאַרנעסען, אַז די פּרויען זײנען גאַרניט אַזוי גערן צו באַזוכען
מיט זײערע מענער אַ פּרוי, וועמען דער מאַן האָט פאַרלאָזען. זײ
האַבען מורא טאַמער וועט דעם מאַן זײערען אַמאַל אײך אַרײַ-
פאַלען אַ געדאַנק זײ איבערצולאָזען...

אראָן האָט געשמייכעלט:

— ס'איז ניט אַזוי געפּערליך, ניט אַלע מענער זײנען די
זעלבע, און די פּרויען האַבען זיך ניט וואָס צו שרעקען.

— און אַלע פּרויען זײנען דען יא, די זעלבע, פונדעסטוועגען
שרעקען זײ זיך... און אַז מען וויל צוריקשמועסען, זײנען זײ אפשר
גערעכט מיט זײער שרעק — האָט די יונגע פּרוי דערענדיגט
מיט אַ זיפּץ.

— גערעכט! מיט וואָס זײנען זײ דאָס אַזוי גערעכט? און
אויב יא, קען דאָך ניט זײן, אַז אַלע מענער זײנען שטענדיג
אומגערעכט מיט דעם וואָס זײ פאַרלאָזען די פּרויען.

— אומגערעכט פֿון אַנהויב ביז'ן סוף! — האָט די פּרוי
אויסגעשריען איז אַ מאַן פֿון האָס און פאַראַכטונג — איר הערט?
יעדער מאַן איז גרײט צו פאַרלאָזען זײן פּרוי בײ דער ערשטער
געלעגענהײט. אַט נעמט אַ שטײגער מיך. איר זײט אַ פּרײַנט

פון אונזער הויז זינט מיר זיינען פארהייראט, איר קומט אריין צו אונז אפט, האט איר ווען באמערקט, אז איד זאל מיין מאן באהאנדלען אזוי, אז ער זאל מיר באדארפען פארלאזען? אדרכה, זאגט!...

אראז איז געווען אין א פארלעגענהייט:

— ס'הייסט יא... כ'מיון... אין מיין אנוועזענהייט האט זיך ניט ארויסגעוויזען עפעס וואס זאל געבען א גרונט פאר דעם... איבעריגענס, ווער ווייסט וואס צווישען מאן און ווייב קומט פאר אונטער פיר אויגען, ווען קיינער איז ניטא? ... איד בין דאד עפעס אליין אויך א פארהייראטער מאן, און דאס פאמיליען-לעבען איז מיר ניט פרעמד...

— וויל איר טאקע, אז איר, אלס פריינט פון אונזער הויז, זאלט איצט, ניט האבען דעם מינדעסטען צווייפעל, אז ס'איז ניט געווען מיין שולד, וואס מיין מאן האט מיר איבערגעלאזען, נאר זיינע... זיינע...

— פארוואס, עפעס דורכאויס זיינע? ... אויב ס'איז מיר ערלויבט צו פרעגען.

— א, איר ווייסט נאך ניט, ווי איד האב שטילערהייד גע-לימען — האט די פרוי געעפענט איר הארץ — ס'איז געווען א קייט פון פארוויקעלטע ליידען פון א פרוי, וועמענס געפילען עס ווערען פון דעם מאן ניט אפגעשעצט... איר פארשטייט, פריינט, וואס קען זיין ערגער פאר א פרוי, וואס שאפט פאר'ן מאן א גוטע היים, א ליבליכע היימישע, אינטעליגענטע אטמאספערע, מיט ביכער, מוזיק, מיט נאענטער און הארציגער ווארימקייט און אויף פאסונג... היינט די צוויי שיינע קינדערלעך אונזערע? ... און ער... — ער איז, דאכט זיך, פון דעם אלעמען געווען צופרידען — האט אראז באמערקט.

— צופרידען? א שיינע צופרידענקייט! בלויז ווען ס'זיינען געווען מענשען אין הויז, האט ער זיך געסטארעט צו ווייזען א צופרידענעם פנים. אזוי שנעל אבער ווי מיר זיינען געבליבען אליין, איז ער געווארען דער אומרואיגסטער, דער אומצופרידענסטער מענש אויף גאט'ס וועלט... די הויז האט פאר אים גארניט

געמיינט... איד, מיט די קינדער, ווייזט אויס, אויך זייער ווייניג...
 ס'האט אים כסדר געצויגען צו דער גאס... לעצטענס האט ער שוין
 נאך אנגעהויבען צו קומען אזוי שפעט אהיים, אז ס'וואלט שוין
 גלייכער געווען ווען ער קומט שוין גארניט... כ'האב עס שוין מער
 ניט געקענט איבערטראגען און געמאכט א סוף...

— איצט וועט אין מיר כאטש דאס הארץ מער ניט פלאצען... —
 האט די פרוי נאך א וויילע שווייגען ארויסגערעדט און איז גע-
 בליבען זיצען שטיל אנגעשפארט דעם קאפ אויף ביידע הענט.
 טרערען זיינען איר גערונען פון די אויגען.

— נו, איר באדארפט זיך עס אזוי שטארק ניט נעמען
 צום הארצען — איז אראן צוגעגאנגען צו איר נעענטער און האט
 ארויפגעלייגט זיין האנט אויף איר אקסעל.

זי איז געבליבען זיצען אין דער זעלבער פאזע.

— וויינט ניט, איר הערט, — האט ער ווייטער גערעדט
 מיט געפיל — כ'קען ניט זען ווי א פרוי ליידעט, איד ווער פשוט
 פארצווייפעלט ווען איד דערזע פרויען-טרערען...

דאס זאגענדיג, האט ער ארויסגענומען א זיידען טיכעל פון
 זיין אויבערשטער קעשענע און מיט לייכטער בארירעוודיגקייט
 אפגעווישט די טרערען פון אירע אויגען.

— און אין אמת'ען, צו וואס דאס וויינען? — האט ער
 פארטגעזעצט גלעטענדיג אירע סאמעט שווארצע האר, וועלכע
 זיינען ווי זיידענע פעדים אריבערגעפאלען איבער און צווישען
 זיינע פינגער און זיי אזוי ווייד געגלעט — ס'לוינט זיך אסור צו
 פארניסען איין טרער פאר א מאן, וואס ווייסט ניט ווי צו שעצען
 אזא פרוי ווי איר...

— גייט, אלע, אלע מענער זייט איר אזוי!... האט זי אויפ-
 הויבענדיג דעם קאפ ארויסגערעדט און אים פון זיך לייכט
 אפגעשטויסען... גלייכצייטיג האט זיך אבער אין אירע ווערטער
 און אין איר לייכטען אפשמויס געפילט א ווארימע דאנקבארקייט
 צו אים, וואס ער א מאן, א פריינט פון זיי ביידען, האט אזוי פיל
 סימפאטי מיט איר. זי האט אין דעם געפילט א גרויסע טרייסט.
 א פארליכטערונג אין איר שווערען געמיט.

ס'איז שוין געווען שפעט. אָבער דער מיסעס קליין איז גאָרניט איינגעפאלען אַ טראַכט צו טאָן, אַז דער פריינט איז אַליין אויך אַ פאַרהייראַטער מאַן, און אַז דאָרט אין זיין היים וואָרט אויף אים אַ פרוי מיט אַ קינד... זי האָט בלוין געפילט, אַז ער איז איר איצט נויטיג, זיינע גוטע ווערטער צושטרייען איר, און זיינע צאַרטע באַנעמונגען ערמוטיגען איר, פאַרקלענערען דעם אומעט אין איר האַרצען...

ער האָט אַ קוק געטאָן אויפ'ן זייגער, ס'איז געווען צוויי. ס'האָט אים אַ הויב געטאָן פון אָרט. ער איז אָבער געבליבען זיצען. מיט פאַר'שכור'טע הנאה געקוקט אויף דער פרוי, וועלכע האָט אים איצט אויסגעזען פיל אינטערעסאַנטער...

אַלץ, אַלץ האָט אים איצט אויסגעוויזען עפעס אַזוי אַנדערש און ניי ; די אויסערגעוויינליכע שטילקייט, דאָס רויטע און ראַזאַווע ליכט, וואָס האָט אָפגעשלאָגען איבער די ווייכע קאָר-פעטס, די קאָלירטע גאַרדינען אויף די פענסטער. ער האָט געהאַט דאָס געפיל ווי ער וואַלט דאָ, אין דעם הויז איצט געווען דאָס ערשטע מאָל, און צום ערשטען מאָל מיט איר, מיט דער ווירטען פונ'ם הויז, זיך באַקאַנט...

ער האָט זיך געפילט דערפרישט, באַנייט...

דער זייגער איז שוין געווען דריי...

די פארלאזענע

עס איז געווען א קורצע צייט נאכדעם ווי איר מאן האט זי פארלאזען און איז אוועק וואוינען מיט אן אנדערע. דאס הארץ האט איר געווייטיגט און געבלוטיגט, די וואונד איז נאך געווען פריש, די באליידיגונג טיה, און דער שמערץ ניט איבערצוטראגען. האט טאקע דארא ניט געקענט אויסהאלטען. זי איז צוזאם מענגעבראכען פון פיין און פארדרוס, אוועקגעפאלען ווי א בויים נאך א שטארקען שטורם...

א פאר וואכען איז דארא אפגעלעגען א קראנקע, א נערוועזע, א צובראכענע. ווען זי איז אביסעל געקומען צו זיך, האט איר דער דאקטאר געראטען אוועקצופארען ערגעץ אין א ווינטער־פלאץ זיך צו ערהאלען.

דאָרט אין ווינטער־פלאַץ האָט זי זיך דאָס טאַקע באַגעגענט מיט ליפשיצ'ן. עס איז זיי צופעליג אויסגעקומען צו זיצען איינע לעבען די אנדערע ביי איין טיש, און ליפשיץ האט זיך געגעבען די גרעסטע מי איר באהילפיג צו זיין מיט אלץ, וואס ער האט נאך געקענט.

דאָראַ האָט אים אַבער ניט נאָר ניט געשאַנקען קיין שום אויפמערקזאַמקייט, נאָר זיין שיינע האַלטונג האָט איר אַרויסגע־בראַכט פֿון געדולד. ווען זי וואַלט זיך ניט געשעמט פֿאַר די אַנדערע נעסט, וואַלט זי אומגעביטען דעם פֿלאַץ אויף אַן אַנדערען. עס וואַלט איר ניט געאַרט ער זאָל זיך אַפּילו באַליידיגען. און געפילט האָט זי אַזוי נישט דערפֿאַר ווייל ער איז איר ניט געפֿעלען. פֿאַרקערט, ער איז איר דוקא יאָ געפֿעלען. ער האָט געמאַכט אַ סימפּאַטישען איינדרוק סיי מיט זיין אויסזען.

סיי מיט זיינע באַנעמונגען. אַלע ביים טיש האַבען פון אים געהאַט די בעסטע מיינונג און מיט אים גערען פאַרבראַכט. איז וואָס עס איז שייך זיין פּערזאָן האָט זי, דאָראַ, צו אים גאַרניט געקענט האַכען. זי איז אַבער איצט, אין דעם צושטאַנד וואָס זי האָט זיך געפונען, ניט געווען אויפגעלייגט פאַר געזעל־שאַפט, ניט געהאַט קיין גערולד זיך אַפּצוגעבען מיט אים. אַלץ וואָס זי האָט געוואַלט איז, מען זאָל זי צורו לאַזען און ניט באַלעסטיגען.

איבערהויפּט האָט זי איצט ניט געקענט פאַרטראַגען די געזעלשאַפט פון מענער. זייער אַנוועזענהייט האָט איר צורייצט און געמאַכט אויפציטערען מיט דעם ציטער וואָס באַפאַלט איינעם ווען מען איז שטאַרק אין כּעס, און דער צאַרן צוברענט זיך אַזוי שטאַרק, אַז עס וואַלט זיך וועלען נעמען ביטערע נקמה... „פאַררעטער! אַלע זיינען זיי פאַררעטער!“ — האָט זי אין געדאַנק געשימפט און פאַרדאַמט אַלע מענער, וועלכע זיינען איר געקומען אין וועג...

— איר ווייזט אויס אַזוי בלאַס, איר וואַלט באַדאַרפט אַכטיגעל מער שפּאַצירען — האָט ליפּשיץ צו דאָראַ'ן איינמאַל אַ זאַג געטאָן נאַכדעם ווי זיי האַבען געענדיגט עסען און זיך אויפגעהויבען פון זייערע פּלעצער.

— המ... — האָט דאָראַ אַ ברומ געטאָן, ווי מען וואַלט איר פּלוצלונג אַ טראַט געטאָן אויפ'ן הינער־אויג, און זי האָט אויף אים אַן אומפריינטליכען קוק געטאָן.

— איד בעט איד ענטשולדיגונג, אפשר האָב איד עס אידך נישט באַדאַרפט זאָגען — האָט ליפּשיץ באַמערקענדיג איר אומפריינטליכען בליק, זיך געזוכט צו פאַרענטפּערען.

— אורדאי וואַלט איר זיך פריער באַדאַרפט אַליין אַנקוסען אין שפיגעל איידער איר זאָגט עפעס וועגען אַ צווייטען — האָט זי שמעכיג אַרויסגערעדט.

— ווען איד וואַלט געווען אַזוי שיין און חנ'עוודיג ווי איר, אפילו מיט אייער בלאַסקייט, וואַלט איד ניט אויפגעהערט צו

קוקען אין שפיגעל — האָט ער לאַכענדיג באַמערקט, דורכנעמענדיג
זי מיט זיינע בליקען.

— אַ שיינעם דאַנק אייך פאַר'ן קאמפלימענט! כאַטש איך
הויב ניט אָן גלויבען אין מענערשע קאמפלימענטען. אַלע
זייט איר...

געוואָלט האָט זי זאָגען: אַלע זייט איר פאַררעטער! דער-
ענדיגט האָט זי אָבער:

— אַלע זייט איר ניט קאַרג אויף קאמפלימענטען...

— איר מאַך נאָר קאמפלימענטען דאָרט וואו זיי פאַסען זיך
— האָט ליפשיץ גוטמוטיג אָפגעענטפערט.

— זייט איר, הייסט עס, דער אויסנאַם! — האָט זי טראַציג,
סאַרקאָסטיש אַרויסגערערט.

— מעגליך אַז יא... אָבער צו וואָס די איבעריגע רייד?
קומט, לאַמיר בעסער נעמען אַ גרויסען שפּאַציר, אַדער גאָר נעמען
אַ שליטעל! — האָט ער איר פּלוצלונג אַ כאַפּ געמאַן פאַר'ן האַנט.

— איר זעט, — איז ער געוואָרען פּאַעטיש פּילאָזאָפּיש גע-
שטימט. — קוקט אַרויס אין גאַס, וואָס פאַר אַ ווייסער גלאַטער
שניי! שליטעלאַך יאָגען זיך און דער שניי סקריפעט גאָר ווי אין
דער אַלטער היים... עך, די היים, דער היימישער שניי, — וויפּיל
עראינערונגען עס רופט אַרויס!

און ער האָט זיך צוונגען:

שניי אויף באַרג, שניי אויף מאַל,

שניי אויף אַלע וועגען.

קומען קינדער אָן אַ צאַל,

מיט שליטעלאַך אַנטקעגן...

שטויען מיר אין מיטען וועג

און עס קלינגען גלעקלאַך

און דער שניי פּאַלט און פּאַלט

עס רויטלען זיך די בעקלאַך...

ווען ליפשיץ האָט געענדיגט זינגען האָט ער זיך האַרציג
צולאַכט, צולאַכט מיט דעם געלעכטער פּון אַ קליינעם אינגעל.

וואס האָט געמאַכט אַ געלונגענעם גליטש באַרג אַראָפּ... ער האָט זיך אַבער אינמיטען לאַכען פאַרכאַפּט, זיך דערמאַנט, אַז ער שטייט לעבען אַ פּרוי, וואָס איז נאָך דערוויייל ניט איבעריגס פּריינטליך צו אים...

ער האָט אויף איר אַ ניט־זיכערען קוק געמאַז...
דאַראַ איז געשטאַנען אַן ערנסטע, אַ פאַרטראַכטע, מיט פייכטע און פאַרבענקטע בליקען... דאָס ליד האָט איר הפנים פאַר־כאַפּט, אויפגעוועקט איר איר ווייטע, קינדערשע, אפשר גליקליכע עראינערונגען...
— — — — —

זייט דאָן איז דאַראַ צו ליפּשיצ'ן שוין מער ניט געווען אַזוי שטרענג און האַרט. זי איז געוואָרען צו אים פיל פּריינטליכער און צוגעלאָזענער, גענומען מיט אים צוזאַמען לאַנגע שפּאַצירען, און ס'האָט איר געוואונדערט, וואָס זי, אַ דערשלאָגענע, אַן אַפּגענאַרטע, לאָזט זיך שוין ווידער פאַרנאַרען, און ווערט שוין ווידער אַ מחותן מיט די מענער. פונקט איצט ווען זי דאַרף ווייכען פון זיי...

„אַט אַ נאַרישע פּרוי! — האָט זי זיך אַליין געמאַכט פאַרווירפע. — אַ מאַן האָט איר אַ זינג געמאַז אַ לידעלע, און זי איז שוין אַן אַנדערע, פאַרגעסען די ווייטאַגען און פּיו, וואָס זי האָט ניט לאַנג דורכגעמאַכט צוליב אַ מאַן...“

ס'איז איר ניט איינגעפאַלען, אַז ס'איז ניט געווען בלויז דאָס לידעלע... אַז ס'איז געווען דאָס געפיל, וואָס גאַרט, בענקט און ליידיט און וויל פאַרהיילען מיט עפעס די טיפע וואונד, וואָס דאָס לעבען האָט געמאַכט, און דער, וואָס האָט דאָס ליד געזונגען, האָט דאָס געפיל איר אַרויסגערופען...
— — — — —

מאַרגען וועט זיין דאָס ערשטע מאַל, וואָס דאַראַ האָט, שוין זייענדיג אין ניו יאָרק, זיך באַדאַרפט באַגעגענען מיט ליפּשיצ'ן. האָט דאַראַ די גאַנצע נאַכט ניט געקענט שלאָפען. זי איז געלעגען אויפ'ן געלעגער און געטראַכט. צו וואָס זייער באַגע־געניש וועט פירען.

זי האָט שוין געוואוסט, אַז ליפּשיץ איז אַ פאַרהיראַטער מאַן און אַז ער האָט איר שטאַרק ליב געקראָגען. זי אים האָט אויך ניט פיינט... זאָל זי, דאַרף, הייסט עס, האַנדלען פונקט אַזוי מיאוס און געמיינ ווי יענע, וואָס האָט ביי איר צוגענומען איר מאַן?...

ניין, דאָס טאָר זי ניט טאָן! זי, וואָס ווייס און האָט שוין געפילט דעם ביטערען טעם, און די טיפע, ביו'ן ביין באַלידיגונג, ווען מען האָט ביי איר צוגענומען איר מאַן, כאַראַרף זי עס ניט טאָן צו אַז אַנדערע...

„אַז אַנדערע!“ — האָט עס אין איר אַ ברי געטאָן, ווי מען וואָלט צו איר צוגעלייגט אַ צינד־העלצעל, — אַז אַנדערע! און ווער איז דאָס די אַנדערע? אויך אַ מענש, אַ פרוי, אַזוי ווי זי, דאַרף, מיט די זעלבע געפילען און ליידען, האָט אַז אַנדערע ביי איר יאָ געמאַגט צונעמען איר מאַן, און זי טאָר ניט? פאַרוואָס טאָר זי ניט? פאַרוואָס זאָל זי זיין בעסער פאַר יענער אַנדערער? מען האָט צוגענומען ביי איר, מעג זי צונעמען ביי יענער... אויב ס'לעבען איז אַ שפּיל פון „כאַפען און נעמען“, מוז זי שפּילען. אויב ניט, וועט זי אינגאַנצען אַרויספאַלען פון קאָן און בלייבען ס'גאַנצע לעבען אַליין“...

דאַרף האָט זיך פּלוצלונג אַ שטאַרקען וואַרף געטאָן אויפ'ן געלענער, ווי זי וואָלט זיך דערשראַקען פאַר'ן אייגענעם ניט שיינעם און ניט ריינעם געדאַנק...

זי האָט דערפילט ווי דאָס בעט וואָלט מיטאַמאַל געוואַרען ענג און שמאַל... זי האָט זיך איינגעקאַרטשעט און איינגראַבענדיג דעם קאַפּ טיף אין קישען האָט זי זיך שטאַרק צוואוויינט... אין דער שפּעטער נאַכט־שעה האָט דאָס געוויין אָפּגעקלונגען אַזוי עלענט־טרויעריג, אַזוי פאַרצווייפעלט, הילפּלאַז...

ווי אמאל...

עטליכע יאר האט זיך זעלדין ארומגעדרייט ארום מירא'ן.
געקומען און אפט אפגעזעסען שטונדען אין איר צימער. אפשר
האט ער זי אין דער שטיל ליב געהאט, ער האט עס איר אבער קיינ-
מאל ניט געזאגט.

ווען ער וואלט זיך איר ערקלערט אין ליבע און איר געמאכט
א הייראטס פארשלאג, וואלט זי מעגליך מיט אים חתונה געהאט,
כאטש איר איינדרוק וועגען אים איז שטענדיג געווען, אז זי איז
צו אים מער צוגעוואוינט ווי פארליבט.

איז ער אבער געווען עפעס אזא מאדנער מענש, אזא ניט
גלויביגער אין זיך אליין, אזא ניט זיכערער אין זיינע אייגענע
כחות, אז ער פלעגט מיט זיין טרויעריגען טאן אויף איר אנוואר-
פען א פחד.

— איר הערט — האט ער אפט צו איר געזאגט — איך בין
ניט אזא, וועלכער וועט אמאל גליקליך זיין; און גליקליך מאכען
אנדערע אודאי ניט.

— פארוואס זאלט איר אזוי דענקען? וואס זייט איר א
קאליקע, וואס איר האט וועגען זיך אזא מיינונג? — פלעגט מירא
אים גוטמוטיג ענטפערען — איר האט פונקט אזוינע גוטע גע-
לענעהייטען ווי אנדערע יונגעלייט. פארוואס זאלט איר זיין אזוי
אראפגעפאלען ביי זיך?

— איר זאגט אראפגעפאלען — פלעגט ער ענטפערען א
טרויעריגער — איז ווי מיינט איר, קען עס אנדערש זיין? איר
קענט דאך מיר שוין ניט פון היינט, און וואס? נארניט! שטענדיג
דערזעלכער לא יוצלח, עפעס ליגט אויף מיר א שווערע האנט

און דריקט מײן לעבען... איז וואָס אייגענטליך וועט זײן דער
תכלית מיט מיר, הא, וואָס זאָגט איר ? ...

— דאָס איז דערפאַר, ווייל איר זײט אַ גרויסער צווייפלער,
איר האָט ניט קײן מוט אין לעבען — פלעגט זי אים ענטפערען
ווי פאַרדריסליך.

— מוט... איר זאָגט מוט... אָבער וואָס העלפט עס, אַז דער
וועג איז פאַרשטעלט, פאַרצוימט...

— כ'ווייס ניט וואָס איר ווילט און וואָס איר זוכט:
כ'פאַרשטיי אייד ניט! — פלעגט מירא אויף אים אַ קוק טאָן
מיט יאוש'דיגען בליק ווי זי וואַלט זאָגען: „ס'וועט שוין פון אייד
קײן לײט ניט זײן!“ — און זיך גענומען גרײמען אַוועקצוגײן.

זעלדין פלעגט אַראַפּבויען דעם קאַפּ און בלייבען זיצען
אַ טרויעריגפאַרטאַכטער, און לאַנג, לאַנג נאָך איר אַוועקגײן
אַזוי זיצען אין דער זעלבער פּאָזע און טראַכטען... — — — — —

מירא'ן איז ענדליך מיאום געוואָרען צו הערען פון זעלדינ'ען
טאַגראַיין טאַגראַיִם די זעלבע טענות וועגען זײן דורכפאַל אין
לעבען. ס'האָט זיך איר געמאַכט אַ שידוד, האָט זי חתונה געהאַט.
חתונה געהאַט וויסענדיג, אַז זי איז אין דעם, וועמען זי
גײט הייראַטען, ניט פאַרליבט. זי האָט זיך אָבער בעסער ניט
געקענט העלפען. זי איז שוין געווען אַ מיידעל פון אַ יאָר דרייסיג
און זי האָט לײנגער ניט געקענט וואַרטען.

זעלדין האָט זיך נאָך איר חתונה מער ניט באַוווּזען. זי האָט
ניט געוואוסט וואו ער איז מיט אַמאָל אַהינגעקומען. אוראַי האָט
איר זײן אַנוועזענהייט אַפּטמאָל אויסגעפּיילט, פאַרט צוגעוואוינט
געווען צו אים פון אַזאַ לאַנגע צײט. אָבער גײן אים זוכען אָדער
פרעגען זיך אויף אים וועט זי דאָך ניט, איבערהויפט איצט ווען
זי איז געווען פאַרהייראַט. — — — — —

צען יאָר האָט מיראַ אַפּגעלעבט מיט איר מאַן. געהאַט
אַ פאַר קינדער און געלעבט אַ טרויעריג, אומגליקליך לעבען.
זי איז איצט אַלט געווען אַ יאָר פּערציג, אָבער אויסגעזען

האט זי מיט צען יאָר עלטער. איבער איר חנ'עוודיג פנים האָבען זיך איינגעקריצט פאַרבאַרגענע קנייטשען, און אין אירע שוואַרצע האָר האָט זיך אַרײַנגע'נב'עט אַ ווייסקייט.

אַ טיפער, אַ לײדענדער אויסדרוק האָט אַרויסגעקוקט פון אירע אויגען און דערצײלט אַזוי פיל טרויעריגע געשיכטעס פון איר פאַרהייראַטען ל'עבען.

איר מאַן, פאַרקערט, האָט נאָך אויסגעזען יונג און געזונט, און פילענדיג, אַז זײן פרוי איז אין אים קײנמאַל ניט געווען פאַרלײבט, האָט ער געזוכט לײבע ערנעץ אַנדערש. זיך אַרומ'געשלעפט מיט פרעמדע פרויען.

ל'עצטענס האָט ער זי אין נאַנצען איבערגעלאָזען און איז אַזעק וואוינען מיט אַן אַנדערע.

אויף מיראַ'ן האָט איר מאַנ'ס אַוועקגיין ניט געמאַכט קײן באַזונדערען אײנדרוק. אין איר געפיל איז ער צו איר געווען אַ פרעמדער אַלע יאַרען פון זײער צוזאַמענל'עבען און זי האָט מיט זײן אַוועקגיין נאַרניט פאַרלאָרען. איר מיט די קינדער האָט ער פאַרזאָרגט, מעג ער זײן וואו און מיט וועמען ער וויל.

זי האָט אָפט געטראַכט פון זעל'דינ'ען. „וואו איז ער איצט? וואָס איז מיט אים געוואָרען? איז ער שוין פאַרהייראַט?“ — און עס פל'עגט איר אַרומכאַפּען עפעס אַזאַ בענקשאַפט אים צו זען. ער איז איר דאָך געווען אַזאַ איבערגעגעבענער פריינט.

איצט אין איר איינזאַמקײט, ווען זי נויטיגט זיך אַזוי שטאַרק אין אַ מענשען, פאַר וועמען אויסצורײדען אַ וואָרט, וואָלט זײן אַנוועזענהײט פאַר איר אַזוי נויטיג געווען.

און ווי וואָלט ער אויף איר איצט געקוקט? איצט ווען זי זעט אים אַזוי פאַרענדערט, צובראַכען.

זי פל'עגט בלײבען שטיין ביים שפיגעל, זיך פאַרטראַכטען און אַ טיפער אומעט פל'עגט איר אַרומנעמען זעענדיג וואָס די עטלײכע יאָר האָבען פון איר געמאַכט.

איינמאַל ווען מען האָט מיראַ'ן אָפּגערופען אויפ'ן טעלעפּאָן. איז זי געוואָרען ערשטוינט צו הערען, אַז דאָס איז זעל'דיג, וואָס וויל איר זען.

זי האט א ציטער געטאן, עפעס האט זיך אין איר א ריך געטאן אן אלט נעפיל און דאס הארץ האט איר אָנגעהויבען קלאַפען פון ערוואַרטונג.

זי האט זיך געגרייט אים צו באַגעגענען, געשטאַנען לענגער ביים שפיגעל, געפרואוּט פאַרבאַרגען אירע גרויע האַר, אויס-גלעטען די קנייטשען אויף איר פנים. זי האט גאָר באַקומען אַן אַנדער אויסזען.

ווען ער האט אָנגעקלאַפט און זי האט פאַר אים געעפענט די טיר, האט זי אים קוים דערקענט. זי האט פאַר זיך דערזען אַן עלטערען מענשען מיט אַ קרענקליכען אויסזען. דאָס פנים איינגעפאַלען, די האַר פאַרווייסט און זיין גאַנצער גוף האט זיך געבויען ווי הינטער אַ שווערע לאַסט.

אַ וויילע איז זי געשטאַנען און אים אָנגעקוקט ווי פאַר-שטאַרט. זי איז אַבער גלייך געקומען צו זיך און אויסגערופען:
— זעלדין! וואָס פאַר אַ גאַסט!

זי האט מיט פרייד אַ כאַפּ געטאן זיין האַנט און אים מיט-געצויגען מיט זיך:

— אַ, וואָס פאַר אַ גאַסט! וואָס פאַר אַ גאַסט!

ער איז שטיל נאָכגעגאַנגען מיט זיינע געוויינליכע שווערע טריט, ניט אַרויסווייזענדיג קיין שום איבעראַשונג פון אַלץ וואָס קומט מיט אים די מינוט פאַר, ווי אַלץ וואָלט זיך געצויגען נאָך פון אַמאָל מיט צען יאָר צוריק, ווי ער וואָלט ערשט געכטען אַוועקגעגאַנגען און היינט איז ער געקומען מיט'ן אַלטען געוויינ-ליכען וועג, ווי ס'וואָלט דורך דער צייט גאַרניט געשען.

— וואָס מאַכט איר, ווי איז עס אייך געגאַנגען? רעדט. דערציילט עפעס, וואו זייט איר געווען אַזוי לאַנג? — האט אים מיראַ נאָכדעם ווי ער האט זיך אַוועקגעזעצט פאַרוואַרפען מיט פראַגען.

זעלדין האט זיך ניט געאיילט צו ענטפערען, לאַנגזאַם האט ער אַרויסגעצויגען זיין אלט באַקאַנטע ליולקע, אָנגעפילט מיט טאַבאַק און פאַרוויכערט.

— וואָס-זשע, איר האט גאָר מיט מיר ניט וואָס צו ריידען

און וואס מיר צו דערציילען? מיר האבען זיך דאך אזוי לאנג ניט געזען.

— ניטאָ קיין שום נייעס, אלץ ווי געווען. וואָס אייגענטליך האָט איר דען ערוואַרטעט פון מיר צו הערען? — האָט ער אַ פאַרכמורעטער אַרויסגערעדט.

— כ'מיון... כ'ווייס... איז מיראַ צוטומעלט געוואָרען פון זיין ענטפער. — צען יאָר איז אַ סך צייט. איז צען יאָר פאַסירען אַ סך זאַכען. ס'לעבען ענדערט זיך דאָך, אָט נעמט אַ שטייגער מיך, אַ, וויפיל איד האָב שוין דורך דער צייט דורכגעמאַכט... זי האָט פאַר אים געוואַלט עפענען איר האַרץ, ווי פאַר אַ נאַענטען פריינט, זיך אויסריידען, דערציילען אלץ וואָס מיט איר האָט דורך דער צייט פאַסירט.

זעלדין אַבער האָט איר איבערגעשלאָגען מיט אַ נלייכגילטיגען שאַקעל מיט'ן קאַפּ:

— ס'ענדערט זיך... געוויס ענדערט זיך... אַבער דער לאַיווצלח בלייבט שטענדיג אַ לאַיווצלח. אפשר ניט, האַ?

מיראַ האָט זיך קוים איינגעהאַלטען זי זאָל ניט אַרויספלאַצען מיט אַ טרויעריג ביטערען געלעכטער. „דער זעלבער זעלדין. ער האָט זיך אין גאָר ניט געענדערט“, איז איר דורכגעלאַפען אַ גע-דאַנק און וואַרפענדיג אויף אים אַ ביטול'דיגען בליק האָט זי ווי מיט פאַרוואַרף צו אים אַ זאָג געטאָן:

— הייסט עס, אַז איר האַלט זיך נאָך אלץ פאַר אַ לאַיווצלח. די צייט האָט אייד נאָך אלץ ניט אויסגעלערענט צו קוקען אויף זיך מיט העלערע אויגען.

— די צייט... וואָס איז דען אַזוינס די צייט? — האָט זעלדין אַ ברונז'ן ברום געטאָן — די צייט, דאָס איז אַ גרויזאַמע חיה וואָס מאַטערט און פייניגט, פאַרשאַלטען זאָל זי ווערען די צייט! מיראַ האָט אויף אים אַ קוק געטאָן מיט צער און באַדויערען. אַ שאַד, אַ שאַד — האָט זי געטראַכט — וואָס ער איז נאָך אלץ אַזוי און ניט אַנדערש. ס'וואַלט דאָך איר געווען אַזוי גוט מיט אים ווען ער וואַלט ניט פאַרבליבען אַזוי ווי ער איז. זי האָט אים ניט פיינט... און זי נויטיגט זיך דאָך אַזוי שטאַרק איצט אין אַ פריינט.

אבער אזוי ווי ער איז, קען ער איר גאָר ניט העלפען. ניט
 ער איז דער מענש, וואָס קען אַרײַנברײַנגען אַביסעל פֿרייד אין
 איר צובראַכען לעבען. פֿאַרקערט, מיט אַזעלכען ווי ער גײט מען
 אונטער, און זי איז נאָך פֿאַרהעלטניסמעסיג יונג, זי וויל נאָך
 לעבען און האַפען אויף גליק. — — — — —
 אַ פֿאָר יונגע קינדערשע קול'כעלעך האָבען מיט אַמאָל אַ קלונג
 געטאָן איבער'ן הויז און אַ רוף געטאָן: מאַמע!
 מיראָ האָט זיך אַ כאַפּ געטאָן.

— אַ, מײנע קינדער זײנען שױן דאָ פון סקול, ענטשולדיגט.
 כ'מוז זײ גײן געבען עסען. — האָט מיראָ מיט שטאַלץ און מיט
 ליבע אַרויסגערעדט „מײנע קינדער“, ווי זי וואָלט אים מיט דעם
 געגעבען אַנצוהערען, אַז זי איז דאָך ניט פֿאַרבליבען אזוי עלענט
 ווי ער — זי איז אַ מאַמע פון קינדער.

— און אײד... וועל איר דערלאַנגען טײ — האָט זי פֿאַר-
 ענדיגט אין אַן אַפֿיציעלען טאָן. מיט וועלכען מען נעמט געוויינליך
 אויף געסט, פון וועלכע מען איז ניט שטאַרק צופֿרידען און מען
 וויל זײ אויף גיך אַרויס'פֿטר'ן!...

זעלדין האָט אַראַפֿגעלאָזען דעם קאַפּ און ווי אַלע מאָל
 געבליבען זיצען אומבאוועגליך אַ שטילער, אַ פֿאַרטראַכטער, נאָר
 אַביסעל מער אײנגעקאַרטשעט ווי אַמאָל.

א ו ו ע ק ...

די אנגענעמסטע צייט פאר סאפיא'ן איז געווען איר זומער-
וואקיישאן ביים ים. זי האט אויף דער צייט געווארט מיט גרויס
אומגעדולד, כאַטש אין דער היים האט איר גארניט געפיילט. זי
האט געלעבט אַ רייד, כאַטוועם לעבען.

סאפיא איז איצט אַלט אַ יאָר פערציג. שוין צוואַנציג יאָר
אַז זי איז פארהייראַט, האָט צוויי דערוואקסענע קינדער, אַ מיידעל
אַכצען און אַ באַי זעכצען יאָר אַלט, גליקליך אָבער איז זי ניט.

ווען זי וואַלט געקענט לעבען מיט דער ליבע פון אירע קינדער,
וואַלט איר געווען זייער גוט, און ווען זי וואַלט געקענט לעבען פאַר
דעם גליק פון אירע קינדער, וואַלט זי געווען די גליקליכסטע מוטער
אויף דער וועלט. קען זי דאָס אָבער ניט, ווייל איר אייגען לעבען
איז ניט אויסגעפילט, עפעס פעלט איר, און נאָר עפעס גאַרט זי
אַלע אירע יאָרען, און איר האַרץ הערט ניט אויף צו בענקען...

דאָמאַלסט, מיט צוואַנציג יאָר צוריק, ווען זי האָט געהייראַט,
האָט זי ניט געהייראַט אויס ליבע, נאָר צוליב נויט. זי איז
אַריבערגעקומען אָהער אַ יונג מיידעל, מיטבריינגענדיג מיט זיך
אירע יונג-מיידעלשע האַפנונגען און ליבע-חלומות. — אָבער דער
קאַמף פאַר'ן לעבען האָט איר לאַנג ניט געלאָזט טרוימען איר
מיידעלשען טרוים. — דאָס לעבען איז איר געוואָרען שווער, דער
עלענט האָט איר געדריקט, האָט זי חתונה געהאַט.

איר מאַן האָט זיך אַרויפגעאַרבייט. ער איז רייד, אָבער
וואָס האָט זי דערפון, אַז זי האָט אים ניט ליב. זי האָט אים קיין
מאַל ניט ליב געהאַט, און איר לעבען איז פּוסט און טרוקען; און
אַפגעבען איר לעבען פאַר די קינדער, איז נאָר צורפרי. — זי האָט
דאָך נאָך אַליין קיין יוגענט ניט געהאַט, אַפילו קיין ליבעס-
עראינערונג איז איר פון איר יוגענט ניט פאַרבליבען. — דערפאַר
איז זי שטענדיג אומרואיג, זי געפינט זיך קיין אַרט ניט. די היים
שטיקט איר, ס'איז איר ענג.

די צייט וואָס זי געפינט זיך אויף איר וואַקיישאַן, איז ביי איר אַ יום־טובּ; זי שפּאַצירט אַ סך ביים ברעג ים, שטייט שמונד דען לאַנג און הערט זיך צו צום רוישען פון די כוואַליעס, און חלומ'ט דערביי פון די מיידעלשע יאַרען, מיידעלשע האַפּענונגען, וועלכע זיינען קיין מאָל ניט ערפילט געוואָרען.

ס'איז איר אומעטיג צו זיין אַליין. די קינדער זיינען ערגעץ אין אַ קעמפּ, און דאָך איז איר דער אומעט ליב, — ס'פאַרשאַפט איר אַ זיס־פיינליכען געפיל, אַ געפיל, וואָס פילט אָן איר וועזען מיט צאַרטער בענקשאַפט, מיט ציטערדיגען, ליבע־געגאַרטען וויי...

היינטיגען וואַקיישאַן האָט איר געטראָפּען אַ גרויס גליק... זי האָט זיך באַקאַנט מיט אַ יונגענמאַן, אַן אַרטיסט, אַ הויכען, אַ שיינעם, מיט אַ פאַר ליידענשאַפטליכע, גליעדע אויגען.

„לישאַ“ — האָט מען דעם יונגענמאַן גערופּען — ער האָט אויסגעוויזען זייער אַרים, געטראָגען אַרימע קליידער, ער האָט אָבער געקענט שיין ריידען, געווען פול מיט ראָמאַנטישען פיער.

זיי האַבען זיך אָפט געטראָפּען, שפּאַצירט און פאַרבאַכט צוזאַמען שמונדע־לאַנג. ער האָט איר געמאַכט אַ סך קאַמפּלי־מענטען, און צו איר נערעדט שיינע ווערטער.

סאַפּיאַ איז געווען אין זיבעטען הימעל פאַר גליק. דאָס לעבען האָט מיט אַמאָל אַ לויכט געטאַן פאַר איר מיט טויענטער פאַרבען. דאָס, וואָס אַזאַ שיינער יונגערמאַן, און נאָך דערצו אַן אַרטיסט, האָט זיך אין איר אַזוי פאַראינטערעסירט, האָט אינגאַנצען צו טרייסעלט איר גלייכגעוויכט. זי האָט זיך מיט אַמאָל דערזען אין אַן אַנדער ליכט. זי האָט דערפילט ווי די יונגענט, וואָס איז אין איר לאַנגע יאַרען געלעגען פאַרוועלקט, האָט מיט אַמאָל צוריק אויפגעבליט, — איר פנים האָט זיך אויסגעלייטערט, געוואָרען אינגער און שענער. — איר טראַט לייכטער, איר גאַנג באַוועג־ליכער; אפילו קליידער האָט זי אָנגעהויבען טראָגען אַנדערע, אַפענערע, רייצענדרע, ווי איר לייב וואָלט זיך באַפרייט פון אַ לאַנג־יאַריגען אייז־באַצויגענעם צודעק.

זי האָט פּלוצלונג דערפילט אַ שטאַרקע לוסט צום לעבען. איר פאַרשמאַכט האַרץ, וואָס איז שיר פאַרבּרענט געוואָרען פון

דורשט נאך א ביסעלע ליבע, האָט זיך ווי אַ ווילדע צוגעכאַפּט צום קוואַל פון גענום, און געטרונקען ביז'ן דעם. אמת, דאָס פאַרבריינגען מיט לישא'ן האָט איר געקאָסט גענוג געלט, ווייל ער האָט ניט פאַרמאָגט קיין סענט, און זי האָט פאַר אַלץ געמוזט צאָלען, און אים מיט אַלץ אויסהאַלטען. אָבער ווער טראַכט עס אין אַזאַ צייט פון געלט? געלט האָט איר קיין מאָל ניט באַפרידיגט און גליקליך געמאַכט. מיט אים, מיט לישא'ן, איז זי גליקליך, און פאַר גליק דאַרף מען באַצאָלען — מעג עס קאָסטען ווי טייער...

דעם גאַנצען זומער איז סאַפּיאַ שיקור געווען פון גליק און פון ליבע. שטורעמדיגע טעג און תּאוה'דיגע נעכט האַבען גערעגט און געהויבען איר ברוסט און אָנגעפילט איר האַרץ מיט אויסער-געוויינליכע איבערלעבונגען.

זי איז געווען אַזוי פאַרטאָן אין איר נייגעפונענער פרייד, אַז זי האָט אַפילו ניט באַמערקט, ווי די ענדע פון איר וואַקיישאַן דערנענטערט זיך. ווי די זומער-געסט הויבען אַז צו צופאַרען, און ביים ים ווערט קילער, אומעטיגער.

עס זיינען פּלוצלונג אָנגעקומען פון קעמפּ אירע צוויי קינדער, וועלכע האַבען די לעצטע פאַר וואַכען פון זייער וואַקיישאַן געוואָלט פאַרבריינגען מיט זייער מוטער. זיי זיינען געווען ערשטוינט צו טרעפען זייער מוטער עפעס אין אַזאַ מאַדנער שטימונג. איר באַגעגעניש מיט זיי איז ניט געווען אַזעלכע ווי זיי האַבען ערוואַרטעט. עפעס האָט זי זיך געהאַלטען אַזוי ווייט און אָפּגעזונדערט פון זיי, ווי זיי וואָלטען געווען פרעמדע. דורך דער צייט וואָס זיי האַבען איר ניט געזען, איז זי געוואָרען אַן אַנדערע סיי אין איר האַלטונג, סיי אין אויסזען: אירע קליידער זיינען עפעס געוואָרען קירצערע, איר האַלז און ברוסט ענטבלויזטער, ניט ווי זייער מאַמע. סאַפּיאַ איז געווען פאַרווירט פון אירע קינדער'ס פּלוצלונגען ערשיינען. עס איז איר געוואָרען זייער שווער. זי האָט געהאַט דאָס געפיל ווי איינער וואָס חלום'ט אין שלאַף אַ שיינעם, זיסען חלום, און עס פאַלט מיט אַמאָל אַרויף עפעס אַ שווערע משא און מען קען ניט אַטעמען.

זי האָט זיך געפילט ווי אין אַ קלעם. פון איין זייט אירע קינדער, פאַר וועלכע זי האָט זיך איצט באַדאַרפט היטען, זיי זאַלען זיך ניט דערוויסען וועגען אירע באַציאונגען מיט איר געליבטען; פון דער צווייטער זייט לישא, וואָס איז פון דער גאַנצער מעשה מיט די קינדער גאַר ניט געווען צופרידען.

זי האָט מער ניט געקענט האַלטען אירע „אַפּאַינטמענטס“ מיט אים אין צייט, און ער האָט איר אויפגעוואַרפען, אַז זי איז נאָך אַלעמען אַ „קאַנסערוואַטיווע“ פרוי, וואָס קען זיך ניט אַפּריי-סען פון מאַן מיט די קינדער, און לעבען ווי זי וויל און פאַרשטייט. און ער האָט דאָס ניט ליב — האָט ער גע'טענה'ט — ביי זיי, די אַרטיסטען, לעבט מען אַנדערש. ניטאָ ביי זיי קיין פליכטען, און — דאָס געלט, וואָס זי האָט אים לעצטענס געגעבען, גייט אים שוין אויך אויס; און זי איז אַזוי פאַרטאָן מיט די קינדער, אַז זי פאַרגעסט גאַר, אַז ער באַדאַרף לעבען.

איין מאָל אין אַווענט, ווען זי איז אים געקומען באַזוכען, איז זי געוואָר געוואַרען, אַז ער איז אַוועקגעפאַרען ניט איבערלאָ-זענדיג קיין אַדרעס.

זיין פּלוצלונגער פאַרשווינדען און דאָס וואָס ער האָט זיך אַפילו ניט געזעענט מיט איר, האָט איר שרעקליך וויי געטאָן; זי האָט זיך געפילט אָפגענאַרט, אַבער ניט ענטווישט.

„ וואָס האָט זי נאָך אַלעמען געקענט ערוואַרטען, זי, אַ פרוי אין די פּערציגער, אַ מוטער פון צוויי דערוואַקסענע קינדער? זי האָט געהאַט אַ ליבע שעה, איצט איז איר האַרץ מער ניט טרוקען ווי אַ מדבר. — איצט מעג זי זיך אַ דערפרישטע אומקערען צו איר אַלטען געוויינליכען לעבען.

זי וועט בענקען. געוויס וועט זי בענקען, אַבער דאָס וועט זיין אַן אַנדער בענקשאַפט, אַ בענקשאַפט נאָך אַ חלום, וואָס האָט איר איבערגעלאָזען זיסע עראינערונגען—“.

אַזוי האָט סאַפּיאַ געטראַכט, גייענדיג לאַנגזאַם פון געליבטענ'ס וואוינונג אַ טרויעריגע, אַ געבויענע, און דער ים האָט מיט גרויל און פינסטערניש איר ווי אַריינגערוימט אין די אויערען: „אָוועק! אָוועק!...“

ס'נאך ניט נאכ'ן באָל...

דזשענ, דאָס אמאָליגע יונגע און שטיפערישע ווייבעל, וועמען עס האָט געצויגען צו פרעמדע יונגעלייט ווי אַ פליג צום פייער, האָט מיט אמאָל דערפילט אַ מידקייט אין אירע גלידער, און אַ באַגער צו שטילקייט און רו.

קומענדיג צו אַ באָל האָט זי מער אזוי פיל ניט אַרומגעטאָנצט מיט יונגעלייט, כאַטש זיי האָבען זיך נאָך אַרומגעדרייט אַרום איר און געוואָלט מיט איר טאַנצען. אמת, שוין ניט אזוי פיל יונגעלייט ווי אמאָל, אַבער נאָך אַלץ אַ געניגענדע צאָל. נאָך גיי טאַנצן אַז ס'פּיילען אירע יונגע כחות.

האָט זי אַנגעהויבען „צוזיצען“ צו ביסלעך ביי די טישלעך אַרום די ווינקלען פּונ'ם זאַל אויף „צובייסען“. די יונגעלייט זיינען דערפון ניט געווען צופרידען, זיך אַנגעהויבען פון איר אָפּטיילען, דערווייטערען, אַלע מאָל אַז אַנדערער.

דזשענ'ן האָט אי געוואונדערט, אי געשראַקען איר נייער צושטאַנד. ניט געוואָלט טראַכטען ווענען דעם אַז זי איז שוין אין די פּערציגער, אַז איר פיגור איז געוואָרען פּולער, און דערפאַר שווערער און מידער... זי האָט זיך גיכער געוואָלט איינרעדען אַז איר געזונט איז עפעס ניט מיט אַלעמען, און זי האָט באַשלאָסען צו גיין צו אַ דאָקטאָר.

דער דאָקטאָר האָט איר נוט באַטראַכט, אויסגעהערט און אַרויסגעגעבען זיין אורטייל :

— זיי לויפּען צופיל אַרום, מאַדאַם, און נוצען אויס צופיל ענערגיע. אין די יאָרען מוז מען שוין ווערען אַ ביסעל רואיגער.

— וואָס מיינט איר, אין די יאָרען ? — האָט זיך דזשענע אַ כאַפּ געטאָן ווי אַז אונטערגעברייטע. — איד בין נאָך, דאָקטאָר, אַ יונגע פּרוי, אינאַנצען איצט אַרום...

דזשעני האט זיך פארהאקט... ניט געקענט א כאפ טאן דיכטיג די צאל פון אירע יארען און אין מה האט זיך איר געבאמט בעלט: „יא, איד בין שוין דאכט זיך, ניין און דרייסיג יאָר אלט“... — יא, ווער זאגט דען? — האט זיך דער דאקטאר געכאפט, אַז מיט זיין אפּענהערציגקייט קען ער נאָר פּאַרלירען אַ פּאַציענט. — כ'מיון, זיי זען נאָר אויס גאַנץ יונג, אַבער ווי זיי האָבען מיר דערציילט, זיינען זיי אַ גרויסע שטיפּערקע און טענצערקע, טאַנצען זיי אַביסעל ווייניגער...

דזשעני האט געשמיכעלט. אַבער אין דער שטיל האָבען זיך די „ניין און דרייסיג יאָר,“ ניט אויפּגעהערט צו פּלאַנטערען אין איר מח: „איד בין שוין באַלד טאַקע אַ פּערציגער“ — האָט איר געענבערט אַ געדאַנק, און אַ טיפּער אומעט האָט איר מיט אַמאַל אַרומגעכאַפט און גענאַגט, און גענאַגט... — — —

פון דאמאלסט אַז איז דזשעני געוואָרען אַן אַנדערע. זי האָט אַנגעהויבען צו זיצען מער אין הויז, געוואָרען פּריינטליכער צו איר מאַן און זיך אַפּגעגעבען מער מיט אירע צוויי קינדער.

ווי פּריער, האָט איר אויך איצט ניט צוגעבונדען צום מאַן קיין ליבע געפיל, זי האָט אַבער גענומען איינזען, אַז ס'איז געקור מען די צייט ווען זי מוז ווערען צו אים מילדער, נאָענטער, צוגע-לאַזטער, ווייל... ווייל זי איז שוין ניט מער דאָס יונגע, פּליענדיגע פּויגעלע. אירע „פּליגען“ ווערען שוואַכער און זי מוז איצט אַפהיטען דאָס אייגען שטיקעלע געסט.

זי האָט גוט געוואוסט, אַז איר מאַן האָט קיין מאַל ניט געוואַלט ליידען דעם אַרט לעבען וואָס זי פירט: איר אומרואיגען יאַגען זיך נאָר פּריינט און אַמוזירונג, אירע אַפּטע נייע באַקאַנט-שאַפטען מיט יונגעלייט, איר אַרומטאַנצען אויף די בעלער בין שפּעט אין דער נאַכט, כאַטש ער האָט איר זעלמען געמאַכט פּאַרווירפע, ווייל ער האָט געוואוסט, אַז סוועט ניט העלפען. אזוי איז זי שוין!

ווען אַ שטייגער, ער וואַלט דעמאַלט פון איר געפּאָדערט זי זאָל ווערען אַנדערש, אויב ניט וועלען זיי זיך מווען פּאַנאַנדערגיין, וואַלט זי אים אויך ניט געפּאַלט. אַזאַ פּאַדערונג וואַלט איר

ווייניג וואָס איבערגעשראַקען. ניט פאַר אזאַ פּרוי ווי זי קען מען פאַרשטעלען דעם וועג צום לעבען, איינצוימען אין די ענגע ראַמען פון אַ שטוב זיצערין. אפילו אירע קינדער, וועלכע זי האָט ליב ווי דעם לעבען, האָבען עס ניט געקענט מאַן. ווער רעדט נאָך איר מאַן, אין וועמען זי איז ווייט פון צו זיין פאַרליבט, און וואוינט מיט אים בלויז צוליב די קינדער.

ווען זיי וואַלטען זיך דעמאָלסט פאַנאָדערנענאַנגען, איז זי זיכער, אַז זי וואַלט קיין זאַרג ניט געהאַט צו קריגען אַ יונגענמאַן וועמען זי וואַלט אפּשר ליב געהאַט. מער ווי איין יונגענמאַן האָט איר ליב געהאַט, אפילו פאַרגעשלאָגען, אַז זי זאָל זיך שיידען פון איר מאַן און מיט אים חתונה האָבען. דאָס אָבער האָט זי ניט געוואַלט, זי האָט ניט געזוכט קיין שידוכים, זי האָט בלויז געזאָרט נאָך אַביסעל לייכטער צושטרייאונג.

איצט, ווען זי איז שוין באלד פערציג, און די יאַרען הויבען זיך שוין אָן צו פילען, ווייסט זי, אַז ס'איז שוין צו שפעט, זי קען ווייטער מיט איר לעבען אַזוי ניט אַנגיין, זי מוז זיך אָנהויבען צוריקציען טראַט ביי טראַט, אַזוי אַז איר מאַן זאָל עס ניט באַמערקען, ווייל אַז אַד און וויי איז דער פּרוי ווען דער מאַן באַמערקט איר פּריווייליגען צוריקטריט. דאָס האָט זי גוט געוואוסט...

איין אַווענט, רופט זיך אַפּ איר מאַן :

— דזשעני, איך האָב מיט דיר עפעס וויכטיגעס צו רעדען.

זיין קול האָט געקלונגען ערנסט, דורכגענומען מיט אַ טיפען וויי.

דזשעני האָט אַ שטילען ציטער געטאָן, ווי זי וואַלט זיך פאַר עפעס דערשראַקען, אָבער ניט געקענט פאַרשטיין פאַרוואָס זי שרעקט זיך. צום ערשטען מאל האָט זי געהאַט אזאַ געפיל.
— נו גוט, איך הער! — האָט זי באַהערשענדיג זיך גלייב־גילטיג אַרויסגערעדט.

— דו פאַרשטייסט, דזשעני, — האָט ער אָנגעהויבען שטאַמ־

לענדיג — ס'איז מיר שווער, זייער שווער, דיר דאָס צו זאָגען...

— רעד, רעד וואָס דו ווילסט, — האָט דזשעני מיט אַ גע־

מאכטען שמייכלעל ארויסגערעדט, און אינווייניג האָט זיך ביי איר ווי עפעס אָפגעריסען.

— דו פאַרשטייסט, — האָט ער נאכאַמאָל אָנגעהויבען — שוין זעכצען יאָר אַז מיר זיינען פאַרהייראַט, און מער ווי אַ פּאַר יאָר, די ערשטע נאָך אונזער חתונה, האָב איד פון קיין לעבען מיט דיר ניט געוואוסט. ס'הייסט מיר האָבען געוואוינט און געלעבט צוזאַמען, דו ביזט אָבער מיט'ן געפיל ניט געווען מיינע, דו האָסט זיך געלעבט דיין אייגען וועלטעל, געהאַט דיין אייגענע קאַמפּאַני, דייע פאַרנעניגענס, און איד בין געווען אַליין, עלענט. אַ גליק נאַר, וואָס איד האָב געהאַט די קינדער, ווען ניט, וואָלט איד אפשר משוגע געוואָרען פון איינזאַמקייט.

ער האָט זיך אַ ווייל אָפגערוט, און ווייטער גערעדט:
— ס'פאַרשטייט זיך, אַז איד האָב גענוג געליטען, כ'האָב גוט פאַרשטאַנען, אַז דו האָסט מיר ניט ליב און איד בין ניט איינמאָל געווען גרייט מיט דיר זיך צו שיידען, כ'האָב אָבער ניט געוואָלט צוברעכען די היים צוליב די קינדער.

ער האָט טיף אָפגעאַטעמט און פאַרטגעזעצט:

— אַ לאַנגע צייט האָב איד געוואָרט, אפשר וועסטו זיך ענדערען, פריער צוליב די קינדער און דערנאָך אפשר צוליב זיך אַליין אויב ניט צוליב מיר. איד האָב ניט געזוכט קיין אַנדערע פרויען, כאַטש עס האָט מיר זייער שטאַרק אויסגעפּיילט אַ פּריינט אין לעבען, איינע וואָס זאָל מיר פאַרשטיין און מיר ליבען.
ער האָט פאַררויכערט אַ סיגאַרעט, זיך געשטיקט מיט'ן רויך און קוים אַרויסגעציטערט ווי פּילענדיג זיך שולדיג אין אַ גרויס פאַרבּרעכען:

— דאָ ניט לאַנג האָב איד צופעליג אַזאַ איינע באַגעגענט, גלויב מיר, אַז איד האָב זי ניט געזוכט — האָט ער זיך גענומען פאַרענטפּערען — זי איז פּלוצלונג, נאַר אומערוואַרטעט, צו מיר ווי פון הימעל אַרונטערגעפּאַלען. הפנים דער שיקזאַל האָט זיך אויף מיר דערבאַרימט און זי מיר צוגעשיקט. וואָלסטו אַנקוקען. דזשעני וואָס פאַר אַ פּרוי דאַס איז, אַ מלאך איז דאַס, ניט קיין מענש — האָט ער זיך פּלוצלונג צוואוואַרימט פון באַגייסטערונג

— וואלסטו זען ווי ליב און צארט זי נעמט מיר ארום און קוקט מיר אריין אין די אויגען ווען זי רעדט צו מיר. עפעס פיל איד נאר א ניי לעבען אין מיר זייט איד האב זי דערקענט, איד בין געווארען פרייליכער און מוטיגער, א נייע נשמה האט זי אין מיר אריינגעגעבען מיט איר פריינטשאפט.

ער האט זיך א ווייל פארטראכט מיט א פרייליך, פארליכטען אויסדרוק, ווי ער וואלט נאך געפילט אויף זיך יענער פרוי'ס ליבע און גלעטענדע בליקען. דאן האט ער זיך פלוצלונג א כאפ געמאן דערמאנענדיג זיך, אז ער האלט אין ריידען מיט זיין פרוי, און א גלעט טאענדיג מיט'ן האנט איבער זיין קאפ, ווי ער וואלט אנטאפען דעם שנור פון זיינע געדאנקען פארטגעזעצט:

— דו ווייסט, דושעני, אז איד בין ניט פון די מענער, וואס קענען זיין פאלש צו זייערע פרויען; אז איד האב דיר ניט געהאט וואס צו זאגען, האב איר געשוויגען. איצט אבער, ווען ס'האט זיך געמאכט אזא צופאל, קום איר צו דיר און זאג דיר: דושעני, דו האסט מיר סיי ווי סיי ניט ליב, איז געקומען איינע וואס האט מיר יא ליב און וואס פאסט זיך פאר מיר און וואס איד פאסט זיך פאר איר. דו מיט מיר ביזט ניט גליקליך, איד מיט איר וועלען אבער יא גליקליך זיין, און איר מיין, אז עס קומט מיר אביסעל גליק פאר אלע יארען פון אונזער אומגליקליך פארהייראט לעבען.

— איז וואס פארלאנגסטו, לאמיר שוין הערען — האט דושעני, אזוי רואיג ווי מעגליך, געזאגט.

— כ'האב באשלאסען, אז מיר זאלען זיך נט'ען!

דושעני איז געבליבען ווי געפלעפט. אויף אזא משונה'דיגען סוף אין איר לעבען האט זי זיך ניט געריכט; זי האט זיך קיין מאל ניט פארגעשטעלט, אז דער סוף פון זייער צוזאמענלעבען וועט קומען אזוי פלוצלונג און דורך אים, איר מאן, פונקט איצט, ווען זי וואלט געוואלט אז אלץ זאל שוין בלייבען ווי געווען, ווייל זי אליין איז דאך שוין אויך ניט מער וואס געווען, זי איז דאך שוין אנדערש...

ס'האט זיך איר אזוי ניט געוואלט איצט אנהויבען פון ס'ניי, איצט, ווען זי נויטיגט זיך אין אביסעל רו, און וואו קען זי עס מער געפינען ווי אין איר אייגענער היים?

זי וואָלט איצט, אייגענטליך, געקענט זאָגען צו איר מאַן:
 „הער מיך אויס מיין מאַן, איד בין איצט ניט מער אזוי ווי
 געווען, איד בין אַנדערש, איד האָב באַשלאָסען צו זיין מער אין
 דער היים מיט דיר און מיט די קינדער. איד וויל, הייסט עס,
 ווערען די פרוי און מוטער אין דעם זין ווי דו פאַרשטייסט עס.“
 זי איז זיכער אז ער וואָלט זיך צוטאַנצט פון שמחה און ער וואָלט
 יענע גלייך איבערגעלאָזען, וויל זי ווייסט, אז ער האָט איר, זיין
 פרוי, נאָך אַלץ ליב. דאָס אָבער קען זי ניט און וועט ניט טאָן.
 זי, דזשעני, וואָס האָט יאָרען לאַנג געלעבט אַן אייגענאַרטיגען
 לעבען, וועט זיך ניט אונטערגעבען, מעג זי אפילו וויסען, אז זי
 וועט אונטערגיין.

— גוט! — האָט זי אויפהויבענדיג שטאַלץ דעם קאַפּ אַנקער
 קענדיג אים מיט אַ סאַרקאַסטישען שמייכל אַרויסגערעדט — דו
 מענסט זיך זען מיט אַ לאַיער אַפילו היינט. פון מיין זייט וועט
 קיין מניעה ניט זיין.

ער האָט זיך אַ בויג געטאָן, ווי איר ענטפער וואָלט אים שיר
 אומגעוואָרפען פון די פיס.

— און וואָס וועט זיין מיט די קינדער? — האָט ער אין אַ
 געבראַכענער שטימע געפרעגט.

— די קינדער זיינען שוין ניט מער קיין פיצלעך ביים ברוסט,
 מיר וועלען שוין וועגען זיי באַשליסען. איבריגענס, האָסטו וועגען
 דעם באַדאַרפט פריער טראַכטען, איידער דו האָסט מיר דעם
 פאַרשלאָג געמאַכט. איד האָב דעם פאַרשלאָג אָנגענומען, און
 מיט דעם ענדיגט זיך עס! — האָט זי שטרענג אַרויסגערעדט,
 אַפּקערנדיג איר פנים פון אים...

לאַנג, לאַנג נאָך דעם, ווען איר מאַן איז שוין לעבען איר ניט
 געווען, איז דזשעני געשטאַנען ביים שפיגעל און זיך באַטראַכט.
 איר פנים איז געווען בלייד און די ווינקלען פון אירע ליפען האָבען
 אזוי נערווען געצוקט... צווייפעל און שרעק איז געווען אָפּגעדריקט
 אויף איר געזיכט. דאָ און דאָרט האָט זי באַמערקט עטליכע
 קנייטשלאַך, און זי איז געוואָרען אומרואיג. ס'האָט זיך איר גע-
 דוכט, אז איצט מער ווי אַלע מאַל פאַר דער לעצטער צייט, ווייזען

זיי זיך ארויס. זי האט אזש א שוידער געטאן. זי האט זיך דער-
שראקען פאר זיך אליין..

לאנג אבער פארבלייבען אין אט דעם פארטראכטען און
פארצווייפעלטען צושטאנד האט זי זיך ניט געלאזען.

מען באדארף גאר גיין צו א באל איז איר מיט אמאל איינ-
געפאלען, און א כאפ טוענדיג א צייטונג האט זי גערווען אנגעהויבען
צו זוכען אין דער אפטיילונג וואו עס ווערען אדווערטייזט די בעלער.

„אט צו דעם באל גיי איר, דארטען קען איר טרעפען א סך

יונגעלייט פון אמאליגע באקאנטע — האט זי א פריידיגען טראכט

געטאן און אירע אויגען האבען אזש א גלאנץ געטאן פון א נייער

האפנונג און ערווארטונג. „און זאל עס דער טיוועל נעמען! דו,

דזשעני, טארסט נאך ניט ליגען „איינגעלייגט“, ביזט נאך אלץ

ניט קיין פערציג, ביז פערציג איז נאך דא א יאר, און א יאר לעבען

מיינט זייער א סך!“ — האט זי א היימליכען זאג געטאן צו זיך

אליין, און זיך אנגעהויבען וואשען, קעמען און זיך גרייטען צום

באל, אונטערזינגענדיג שטיל א לידעל :

„ניין, ניין, עס איז נאך ניט נאכ'ן באל...“

צוליב א קוש

דאס מזל האָט געוואַלט אַז מרים זאָל אַלס קליין מיידעל, ווען זי איז צען יאָר אַלט געווען, באַגליקט ווערען מיט אַ קוש פֿון דעם גרויסען אירישען דיכטער פֿירשטיין. דעם קוש האָט זי פֿון אים באַקומען ווען זי איז אויפגעטראָטען אַלס דעקלאַמאַטאָרין פֿאַר אַ וואַילטעטיגען צוועק וואו ער, פֿירשטיין, איז געווען פֿאַרזיצער. איר דעקלאַמירען, דערצו נאָך זיינס אַ ליד, איז דעם גרויסען דיכטער אַזוי געפעלען געוואָרען, אַז ווען זי האָט געענדיגט איז ער צו איר צוגעגאַנגען און איר אַ לייכטען קוש געטאָן אין קינד דערשען שטערען.

דער גרויסער עולם וואָס האָט די סצענע צוגעזען איז געווען שטאַרק באַגייסטערט פֿון דעם אופן ווי דער דיכטער האָט אויס- געדריקט זיין אַנערקענונג צו דעם דאַמאַלסדיגען קינדערשען טאַ- לאַנט, און האָבען שטאַרק אַפּלאָדירט. זי, מרים, איז אַזוי צומישט געוואָרען פֿון דעם דיכטער'ס קוש, אַז זי איז אַ פֿאַרשעמטע, רויטלענדיג זיך, קוים אַרונטער פֿון דער בינע.

אויף מרים'ן האָט דער קוש איבערגעלאָזען אַ געוואַלדיגען איינדרוק. מיט דעם וואַקס פֿון די יאָרען איז ניט נאָר דער איינדרוק ניט פֿאַרקלענערט געוואָרען, נאָר איז נאָך מער פֿאַר- שטאַרקט געוואָרען, באַגרייפֿענדיג וואָס פֿאַר אַ גרויסער כבוד עס איז פֿאַר איר דאַמאַלסט געווען געקושט צו ווערען פֿון אַזאַ באַרימטע פֿערזענליכקייט, און זי איז ביי זיך געווען זייער געהויבען. די געהויבענקייט האָט איר אַבער איצט, ווען זי איז שוין געווען אַ דערוואַקסענע מיידעל, קיין גוטס ניט געטאָן. איר קינד דערשען טאַלאַנט האָט זי שוין לאַנג פֿאַרלאָרען, און אַלס „גרויסע“ האָט זי זיך מיט גאַרניט אויסגעצייכענט, וואָס זאָל באַרעכטיגען

איר געהויבענקייט. יענע פאסירונג פון די קינדערשע יארען איז שוין לאנג פון אלעמען פארגעסען געווארען, בלויז זי אליין האט עס ניט געקענט פארגעסען און ניט אויפגעהערט צו טראכטען, צו חלום'ען, און צו שטאלצירען מיט דעם קוש.

האבענדיג דאס געפיל אז זי איז אמאל געקושט געווארען פון א גרויסער פערזענליכקייט, איז איר ניט אנגעשטאנען צו ארבייטען אין א שאפ. די ארבייט איז ביי איר פשוט געווען אז אפיקור מעניש און זי האט פון דעם שטארק געליטען. זיצענדיג ביים מאשין האט זי זיך ניט אויפגעהערט צו באדויערען און רחמנות האבען אויף זיך, וואס זי, א מיידעל מיט א „בארוף“ נאך פון דער קינדהייט, באדארף זיצען אט דאָאָ און גייען דרעסעס, ווי זי וואלט געווען גלייך מיט אלע אנדערע מיידלעך...

דעם זעלבען געפיל האט זי געהאט ווען זי האט זיך צוזאם געגענטראפן מיט אירע חבר'טעס, וועלכע זיינען געווען פשוט'ע ארבייטער-מיידלעך. „ווי קומט זי, וואס איז געקושט געווארען פון אזא בארימטען מענשען, זיך צו חבר'ן מיט אזעלכע פשוט'ע מיידלעך?“ — האט זי זיך אין דער שטיף ניט אויפגעהערט צו יאדען און זיך שיר ניט אויפגעגעסען א לעבעדיגע.

אבער שווערער פון אלץ איז איר געווען זיך צו באגעגענען מיט יונגעלייט, וועלכע זיינען געוויינליך אלע געווען שאפ-ארבייטער. אויף אזוי פיל זיך „ארונטערלאזען“ האט איר שוין פשוט ניט געסטייעט קיין כחות. זי האט זיך עס גארנישט געקענט מוחל זיין, אז זי, א מיידעל, וועמעס שטערען עס האבען אמאל בארירט דעם גרויסען דיכטער פירשטיינ'ס ליפען, זאל פארבריינגען מיט אזעלכע געוויינליכע יונגעלייט און נאך אזעלכע חוצפה'דיגע דערצו, וועלכע כאפען זיך כסדר קושען.

האט טאקע מרים, א פאך מאל געמאכט א פארזוך זיי, די יונגעלייט, אויסצומיידען. נאך אזוי ווי קיין אנדערע פריינט האט זי ניט געהאט, און פון אנדערע, אינטעליגענטערע קרייזען איז זי געווען פרעמד, איז זי געבליבען אליין און ניט ווילענדיג, מיט א צובראכען געמיט, זיך צוריק געמוזט אומקערען צו זיי.

זי איז געווען ניט קיין מיאוס מיידעל און איינער פון די

יונגעלייט וואָלט מיר איר געוויס געהיראָט. זי האָט זיך אָבער
 ניט געקענט פאַרשטעלען, אַז זי, אויף וועמענס פנים עס גלייט נאָך
 דער אַמאָליגער באַרימטער קוש, זאָל ביי זיך פּוועל'ן חתונה צו
 האָבען מיט אַזאַ געוויינליכען יונגען מאַן, וואָס פאַרשטייט אַפילו
 ניט די באַדייטונג פון אַזאַ קוש. גיי דערצייל אַזאַ מענשען וועגען
 דעם, וועט ער זיך אפשר גאָר אויסלאַכען פון דעם, און, ווער
 ווייסט, ער קען נאָך אפשר ביזן ווערען אויף יענעם'ס חוצפה
 אַ קוש צו טאָן זיין צוקונפטיגע כלה...

ווען מרים איז שוין אַלט געוואָרען אַ יאָר זעקס און צוואַנציג
 און קיין יונגעראַן וואָס זאָל איר ווערט זיין האָט זיך נאָך ניט
 געמאַכט, איז זי געוואָרען אומרויג. זי האָט זיך אָנגעהויבען
 שרעקען פאַר'ן „פאַרזיצען“ און זי האָט באַשלאָסען: פאַרפאַלען.
 זי קען זיך ניט העלפען, זי מוז זיך אַ ביסעל אַרונטערלאָזען... עס
 וועט אַפילו זיין אַנטקעגען אירע געפילען, אָבער אַליץ בעסער ווי
 צו פאַרבלייבען אַן אַלטע מויד...

„וואָס זשע, אַז זי וועט אַפילו חתונה האָבען מיט איינעם
 ניט נאָך איר ווערט, וועט דען עפעס אַפקומען פון איר אייגענעם
 ווערט? — האָט זי געזוכט מיט זיך אַליין צו מאַכען אַ פשרה
 — זי אַליין ווייסט דאָך אַז זי איז ניט אַבי ווער“...

מרים האָט ענדליך געהיראָט מיט אַ געוויינליכען יונגענמאַן,
 אַ גוטער און ערליכער. ער האָט געאַרבייט און געמאַכט אַ לעבען
 און זיך געסטאַרעט זיין ווייב צו פאַרזאַרנען מיט אַליץ וואָס איז
 נאָר מעגליך געווען אונטער די אומשטענדען פון אַן אַרבייטער
 לעבען.

אַן אַנדערע אויף איר אָרט, אַ געוויינליכע אַרבייטס מיידעל,
 וואָלט מיט איר הייראַט געווען אמת צופרידען, אָבער ניט זי, מרים.
 ביי איר איז אויסגעקומען, אַז זי האָט איר מאַן געטאָן די גרעסטע
 טובה מיט דעם, וואָס זי האָט מיט אים חתונה געהאַט און זי גע-
 פינט זיך מיט אים אין איין הויז.

ס'איז איר געווען זייער אומעטיג. אורדאי וואָלט זי געוואָלט
 אַז פריינט זאָלען צו איר קומען. וואו געמט מען אָבער אַזויער

פריינט, וועלכע זאלען פארשטיין די באדייטונג פון איר פערזאן און זאלען קענען אפשעצען דעם פאקט, וואָס זי איז די און די, וועלכע איז אמאָל... נאָר וואָס איז דאָ צו ריידען, אזעלכע פריינט האָט זי נאָר דערווייל ניט, און איינלאָדען סתם פריינט ווייל זי ניט. איז זי טאָקע שטענדיג אַליין.

צום גליק איז מרים לעצמענס באַקאַנט געוואָרען מיט אַ יונגענמאָן, ביי וועמען זי האָט געקויפט אַ פאַר ביכער פאַר דעם „בוק קעיס“, וואָס זי האָט געדענקט אַרײַנצושטעלען אין איר היים. בונין — האָט מען דעם יונגען מאָן גערופען — ער איז טאָקע געווען אַן אַנגענט פון ביכער, וועלכער האָט איר גלייך פאַרטרויט אַ סוד, אַז ער שרייבט לידער אויך. אַ דיכטער, הייסט עס... דערהערט אַ דיכטער, האָט מרים'ס האַרץ אַזש אַ שפרונג געטאָן פון פרייד. ענדליך — האָט אין איר אַ לויכט געטאָן אַ געדאַנק — איז איר פאַרט צוגעשיקט געוואָרען אַמענש פון אַט יענע דיכטערישע קרייזען נאָר וועלכע זי האָט שטענדיג אַזוי געבענקט.

זי האָט אים גלייך דערציילט פון דעם שייכות, וואָס זי האָט נאָך פון קליינערהייט אָן צו זיינע מענשען... ווי דער באַרימטער דיכטער פירשטיין איז באַגייסטערט געוואָרען פון איר טאַלאַנט און פאַר אַלעמען אין די אויגען זי אַ קוש געטאָן. ווען דער אַגענט-פאַעט האָט עס דערהערט איז ער אַזש אויפגעשפרונגען:

— ווער, זאַנט איר, האָט אייך אַ קוש געטאָן, פירשטיין?
— האָט ער אויסגערופען איבעראַשט.
— יא, פירשטיין — האָט מרים מיט שטאַלץ געענטפערט.
— דאַס איז ווירטליך אַ גרויסע עהרע...

מרים'ס געזיכט האָט אַזש אַ גלי געטאָן פון פרייד, וואָס ענדליך, נאָך אַזוי לאַנג וואַרטען, האָט זיך געפונען איינער וואָס ווייסט ווי אַפּצושעצען איר גרויסקייט... און זיך רויטלענדיג פון רחבה האָט זי צופרידען אַרויסגערעדט:
— אַ דאַנק פאַר אייער אַנערקענונג.
און פאַר גרויס גליק האָט זי גלייך ביי אים באַשטעלט

א גאנצען סעט ביכער פאר דעם „בוק־קעים“ וואס זי דענקט אריינצונעמען.

זייט דאמאלסט איז בונין געווארען אן אפמער גאסט ביי מרים'ען אין הויז, מיטבריינגענדיג זיינע פריינט, דיכטער פון דעם זעלביגען שניט ווי ער...

זיי פלעגען אפזיצען שטונדען לאנג און פארבריינגען צוזאמען, עסען, טרינקען, רויכערען און פארלעזען איינע פאר די אנדערע זייערע נייע לידער און וועגען זיי ניט אויפגעהערט צו ריידען און דיסקוטירען.

די הויז איז פול געווען מיט רויך און מיט טומעל. פאר מרים'ן האט אבער דער רויך געשמעקט ווי גרעדורית, און דער טומעל האט איר געקלונגען ווי זיסע מוזיק. און ווען איינער פון די „דיכטער“ איז צו איר צוגעגאנגען און איר א גלעט געטאן, איז זי געווען א גליקליכע, און ווען א דיכטער האט זי בגנבה א קוש געטאן, איז זי געווען אין זיבעטען הימעל...

גאנץ אנדערש האט אבער אויף דעם געקוקט זעלווין, איר מאן. א מענש א פשוט'ער, וואס האט דעם גאנצען טאג שווער געארבייט, האט ער אין אווענט געוואלט האבען זיין היים, זיין אפרו, און אים איז אט די „גרויסארטיגע“ געזעלשאפט מיט זייערע טענות און פארלעזונגען אנגעגאנגען ווי דער פאראיאריגער שניי... פארקערט, זייט די „טומעל־מאכער“ — ווי ער האט זיי אין דער שטיל גערופען — האבען זיך אריינגענאדיעט צו אים אין הויז אריין, האבען זיי צושטערט זיין שטיל און רואיג לעבען און ער האט ניט געקענט פארשטיין פארוואס זיין פרוי קוועלט אזוי אן פון זיי..

ער האט געשוויגען, געמיינט אז דער טומעל וועט לאנג ניט אנהאלטען, אז די חברה וועלען אויפהערען צו קומען, עס וועט זיך איינשטילען, און אין הויז וועט ווידער ווערען רואיג ווי געווען.

ס'איז אבער אוועק א לענגערע צייט און ס'איז ניט נאר ניט געקומען צו קיין ענדע, נאר חברה האבען זיך מיט יעדען טאג דערפילט היימישער אין הויז, און נעענטער און צוגעלאזענער צו זיין פרוי...

וואס עס אנבאלאנגט אים, איז ער אין גאנצען געווען אויס־

געשלאסען פון זייער געזעלשאפט. זיי האבען אויף אים געקוקט פון אויבען אראפ און עס איז זיי ווייניג אָנגעגאַנגען צי ער איז יא דאָ אין הויז צי ניט. אפילו זי, זיין ווייב, איז עפעס פון אים ווי אָפּגעפרעמדט געוואָרען...

האָט זיך זעלװין אַרומגעטראָגען מיט אַ שטילען פאַרדרום און דאָס האַרץ האָט אים געריסען פון ווייטאַג. אויף אַזאַ אַנשי-קעניש איז זיין לעבען האָט ער זיך ניט געריכט.

איינ אַווענט איז דער רויך און טומעל אין הויז געווען כאַ וונדערס גרויס. חברה האָבען זיך געקאַכט וועגען אַ נייע, גרויסע פּאַעמע, וואָס איינער פון זייערע קאַלעגען האָט אָנגעשריבען און פאַרנעלייענט פאַר אַלעמען. עס זיינען אַרויסגעזאָגט געוואָרען מיינונגען פאַר און דאַגעגען און די קולות האָבען אַזש דערגרייכט צום הימעל.

מרים איז געשטאַנען לעבען די „ריכטער“ אין גאַנצען אַ פאַר-כאַפטע פון זייער ענטוויאָזם און ווי פּערעל געכאַפט יעדען איי-נעמ'ס רייד פון מויל. איר פנים איז געווען צופלאַמט פון פרייד און אירע אויגען האָבען געגלאַנצט, ווי זי וואַלט געוואונען ס'גרויסע געווינס.

דער „ריכטער“, וואָס האָט אָנגעשריבען די „פּאַעמע“ איז געוואָרען אַזוי באַגייסטערט פון דעם גרויסען אינטערעס, וואָס זי נעמט אין זיין נייסטער שאַפונג, אַז ער האָט זי אַרומגעכאַפט און איר אַ שטאַרקען קוש געטאַן...

זעלװין איז אויפגעשפרונגען אַ צוקאַכטער, אַ נעם געטאַן דעם „קושער“ פאַר'ן קאַרק, אַ שלעפּ געטאַן אים צום טיר און אַ געשריי געטאַן מיט'ן גאַנצען ביטערניש, וואָס האָט זיך אין אים פאַר דער גאַנצער צייט אָנגעקליבען:

— אַרויס! אַלע אַרויס!

חברה זיינען מיט אַמאָל געבליבען שטיין ווי געפּלעפטע. זיך שטיל איבערגעוואָרפען מיט די בליסקען און איינע נאָך די אַנדערע זיך אָנגעהויבען אַרויסצושאַרען פונ'ם הויז.

אויך מרים איז צוטומעלט געוואָרען פון איר מאַנ'ס פּלוצ-לונגען אָנפאַל אויף אירע „גרויסע“ געסט. זי איז געשטאַנען אַ

פארווירטע און געקוקט אויף איר מאן מיט ברייט-צופענמע
 אויגען, וועלכע האבען אויסגעדריקט צארן און פארוואונדערונג.
 ווען זי איז געקומען צו זיך, האט זי זיך אַ ביזען קער געמאָן
 צו אים און מיט האַס אַרויסגערעדט:

— אַיִדִיאָט!

אין זעלוינ'ען האָט עס אַ ברען געמאָן. ס'ערשטע מאָל האָט
 ער געהערט פון איר אַזא וואָרט, און אַרויסגעזען פון איר אַזא
 ווילדע רציחה.

— כ'זעל פון דיר אַוועקגיין! כ'קען מיט דיר מער אין הויז
 ניט זיין! — האָט די פרוי כמעט היסטעריש געשריען — דו
 טרייבסט און באַליידיגסט מענשען! דו... דו... גראַבער יונג!
 דו נאַר!...

זעלוינ האָט געוואָלט צוריקשריען, פרעגען ביי איר אַ סך
 קשיות, וועלכע האָבען זיך ביי אים אָנגעקליבען פאַר דער לעצטער
 צייט, ער האָט אָבער געשוויגען, געווען פאַרקלעמט פון ווייטאָג.

געשוויגען און געטראַכט: אַז ס'איז גוט אַזוי, וואָס עס האָט
 זיך אַזוי געמאַכט, איצט ווייסט ער, וואָס פאַר אַ מענש זיין ווייב
 איז, אַז עס איז ביי איר רעכט צוליב זיי, אין גאַנצען פרעמדע
 מענשען, וועלכע ער קען אַפילו ניט, זיך מיט אים צו קריגען.
 אים באַליידיגען און סטראַשען פון אים אַוועקצוגיין.

און קיין קינדער וויל זי אויך ניט האָבען צו אַלדע שוואַרץ יאָר...
 ניין, ער וועט מער ניט זיין קיין פערד און פאַר איר מער ניט
 אַרבייטען, זאָל זי גיין צו זיי, די פרעמדע טומעל-מאַכער!

שטום, ניט אויסריידענדיג אַ וואָרט האָט ער אָנגעמאָן זיין
 העט און מאַנטעל און גענומען גיין צום טיר.

מרים האָט אים נאָכגעקוקט מיט ביטול... און אַט מיט דעם אַ
 האָט זי דאָס חתונה געהאַט — האָט זי טרויעריג ביטער פאַר זיך
 אַליין געשמייכעלט. — ווען פירשטיין וואָלט דאַמאַלט געוואוסט
 וואָס פאַר אַ מאַן זי וועט נעמען, וואָלט ער איר אסור א קוש געמאָן...

אויף דער מאמע'ס וועג

די מוטער איז געשטאנען פון דער ווייטען און א צושראקענע זיד צונעהערט ווי איר טאכטער, א מיידעל אכצען יאר אלט, רעדט דורכ'ן טעלעפאן צו א יונגענמאן.

„גוט אדלער, כ'וועל קומען, ס'וועט דארטען, זאגסטו, זיין פרייליך און מען וועט זיך גוט אמוזירען. דאס ערווארטע איד דאך! דערפאר גייען מיר דאך אהין! איז אוואו זאגסטו זאלען מיר זיך באגעגענען? ביים פארק? אַלרייט! כ'וועל דארטען זיין פונקט אכט אזייגער; גוט באי!“

— אוואו גייסטו דאס, מערי, היינט? — האָט די מוטער ביי איר געפרעגט נאָכדעם ווי זי האָט אויפגעהאָנגען דעם רעסיווער. — כ'ניי היינט אויס מיט א יונגען מאן. — האָט מערי לוסטיג אַרויסגערעדט.

— דאָס האָב איך געהערט. כ'פרעג דיך אוואו דו גייסט מיט אים?

— אוואו מיר גייען? הע, הע, ווילסטו דאך שוין מאַמע צופיל וויסען... אזא מאַדערנע מאַמע האָט באַדאַרפֿט וואָס ווייניגער פרעגען. — האָט דאָס מיידעל אין שפּאַס געענטפּערט.

— אָבער כ'מעג דאך וויסען אוואו דו גייסט און ווער עס איז דער יונגערמאַן — האָט די מוטער אַרויסגערעדט ניט זיכער... — דאָס אייגענע פרעגט דאך אַן אַל־מאַדישע מאַמע אױך. — האָט מערי געלאַכט צווייענדיג צו דער מוטער און אַרומגע־מענדיג איר, — דו באַדאַרפֿסט עס ניט פרעגען.

— ווילסטו מיר, הייסט עס, ניט זאָגען! האָט די מוטער ברוגז'לאַך איר לייכט אָפּגעשטויסען פון זיך.

— נו, גוט, כ'וועל דיר זאָגען: כ'ניי מיט'ן יונגענמאן צו

א פארטי. זיינער א פריינט פארט אוועק, מאכען זיינע פריינט פאר
אים א שטיקעל הוליאנקע.

— און ווער איז דאס דער פריינט דיינער מיט וועמען דו
נייסט? מעג איד וויסען ווער ער איז, און ווי לאנג דו קענסט זיך
מיט אים? און אוואו און ביי וועמען איז עס די פארטי?

— דאס, מאמע, זעסטו, וואונדערט מיך שוין. וואס הייסט,
דו נעמסט מיך אויף אזא שטרענגען „קרייץ-פארהער?“ דאכט
זיך, געלערענט האסטו מיך פונקט פארקערט — האט דאס מיידעל
א באדייטענדען בליק געטאן אויף איר מוטער.

— וואס מיינסטו מיט דעם? — האט די מוטער א פארווירטען
בליק געטאן אויף איר טאכטער.

— כ'מיון, אז מען קען דאך א קינד ניט לערנען פון קליי-
נערהייט ווי צו גיין און נאכדעם עס פאר האלטען, פארשטעלען
דעם וועג...

— ווען, און וואו האב איד דיר געלערענט אזוי צו האנדלען?
— האט די מוטער ניט פארשטאנען, אדער זיך געמאכט ניט
פארשטייענדיג.

— דו האסט מיר ניט באדארפט לערנען, מאמע. כ'האב אלעם
געזען און געהערט און אויך פארשטאנען... מיינסטו, אז איד בין
געווען אזוי קינדערש ניט צו באמערקען, ווי דו פלעגסט זיצען און
פארבריינגען מיט יונגע לייט נאכדעם ווי דו ביסט צושיידט גע-
ווארען מיט'ן פאטער? און אפילו פריער! אודאי האט זיך דיר
געדאכט, אז איד זע ניט און הער ניט. אז איד בין ערגיץ אין
צווייטען צימער, שלאף, אדער שפיל זיך, אדער כ'ליוען די קינד-
דערשע ביכלאך וועלכע דו האסט מיר געגעבען. אבער איד האב
געהאלטען מיינע קינדערשע אויגען און אויערען אפען. כ'האב
זיך פון דער ווייטען צוגעהערט צו די געשפרעכען, זיך צוגעקוקט צו
דעם ארט פארבריינגען פון די גרויסע... ס'איז געווען אינטערעסאנט,
מאמע. אינטערעסאנט זיינען געווען די געשפרעכען וועגען פרייע
ליבע, וועגען דעם נייעם מאדערנעם לעבען, און איד האב שטענדיג
געטראכט, אז ווען איד וועל אויפואקסען און ווערען א גרויסע,
וועל איד אויך זיין א מאדערנע.

די גאַנצע צייט, וואָס די טאַכטער האָט גערעדט, האָט זיך דער מוטער'ס פנים געקנייטשט פון ווי... ווי מען וואָלט איר געריסען אַ צאַן... איר יעדער וואָרט האָט איר געשניטען ביים האַרצען... זי האָט זיך ניט געקענט פאַרשטעלען אַז איר'ס אַ קינד זאַל איר אַזוי פריי און אַפען אויפּוואַרפען וועגען דעם פרייען לעבען וואָס זי האָט אַמאַל געפירט. זי האָט זיך געדרייט אויפ'ן שטול, ניט געקענט איינזיצען. זי איז שיר ניט אויפגעשפרונגען ס'מיידעל אַנצולערנען פאַר אַזאַ חוצפּה. אַבער ווען זי האָט אַ טראַכט געמאַן, אַז אייגענטליך איז דאָך איר טאַכטער גערעכט. ס'איז דאָך אַלץ אמת וואָס זי האָט דאָ געזאָגט... איז זי געבליבען זיצען אַפהענדיג און נידערגעשלאָגען. נאָר כּדי איר קינד זאַל זיך ניט אַנשטויסען וואָס זי דענקט און פילט האָט זי מיט אַ גער-מאַכטען כּעס אַרויסגערעדט:

— דו ביסט פאַרדיקט, מערי! דו ווייסט ניט וואָס דו רעדסט!

ס'מיידעל האָט ניט געענטפערט. וואַרפענדיג פון דער ווייט אַ פול-באַדייטענדען בליק אויף דער מוטער, האָט זי אַ זאָג געמאַן:
— אַ גוטע נאַכט, מאַמע! אַ מאַד געמאַן מיט'ן האַנט איבער די ליפּען ווי זי וואָלט איר געקושט און פאַרלאָזען די הויז.

די מוטער איז געבליבען זיצען אַליין אַ טרויעריגע, אַ פאַרטראַכטע.

זי האָט איבערגעטראַכט אַלץ וואָס זי האָט דאָ ניט לאַנג פון איר טאַכטער געהערט און ס'איז איר געוואָרען אַזוי שווער אויפ'ן האַרצען, אַזוי ווימוטיג אויפ'ן געמיט.

ניט פאַר זיך אַליין האָט איר איצט ווי געמאַן. זי אַליין, האָט זי געוואוסט, איז שוין אַ פאַרשפילטע... זי האָט פאַרשפילט איר יונגען לעבען ווי אַ געמבלער אין קאַרטען... זי האָט געהאַט אַ גוטען, אַ געטרייען מאַן, וואָס האָט געאַרבייט שווער פאַר איר. מיט איר קינד, געמאַכט אַ פיינעם לעבען, איז איר אַבער ניט אַנגעשטאַנען איר פשוט'ער מאַן, איר באַלעבאַטיש היימיש לעבען, דאָס קאַכען, וואַשען, און זיך אַפגעבען מיט הויז-ווירטשאַפט. עס האָט איר געצויגען צום גאַס צו די קאַפּען, רעסטאָראַנען.

וואו ס'קומען אריין די מאָדערנע, פרויען און מענער... וואו מען רויכערט און מען טרינקט און ס'שפילט מוזיק... און ס'ברענגען אזעלכע קאלירטע לעמפעלאַד... און די טישלאַד זיינען אזעלכע קליינע, שיינע, אָפּגעפאַרבעטע...

זי האָט אָנגעהויבען אַהין אַרײַנקומען. אַ שײַן יונג ווייבעל, האָט זי גלייך געקראָגען פאַרעהערער. מען האָט איר אָנגעהויבען „טריטען“, מאַכען קאַמפּלימענטען. זי איז געווען ווי באַרוישט... קומענדיג פון אַזוינע פּלעצער צוריק אַהײַם, האָט זי מער די הויז ניט געקענט אָנקען... איר מאַן האָט זי אָנגעהויבען האַסען: ס'קינד, איר טעכטערל, איז בײַ איר געוואָרען אַ לאַסט... ס'איז ווי דער טאַטע. זי באַדאַרף שטענדיג האַבען דער מאַמען לעבען זיך, און זי גייט אַוועק וויינט זי...

אין הויז איז געווען הורבן... איר מאַן האָט זיך געבעטען בײַ איר, געוויינט, זי זאָל זיצען אין דער היים זי זאָל אַזוי פיל ניט אַרומלויפּען, אָבער זי האָט אים אויסגעלאַכט. איין טאַג האָט זי אים אין גאַנצען איבערגעלאָזען און איז מיט איר מיידעלע אַוועק וואוינען צו אירע אַ באַקאַנטע, אויך אַ מאַדערנע ווייבעל.

ערשט איצט האָט זי אָנגעהויבען צו לעבען אויפ'ן אמת'ן מאַדערנעם שטייגער. געגאַנגען אַרבייטען, און אין אַווענט זיינען צו איר געקומען יונגע לייט פון די מאַדערנע קרייזען. מען האָט געהוילעט, געשטיפט און זיך צמוזירט אויפ'ן העכסט מאַדערנעם שטייגער.

ס'האַט איר אָבער לאַנג ניט גענומען אויסצוגעפינען אַז די גאַנצע מאַדערנע שפּיל איז ניט ווערט קיין זייפּענבלאַז... די יונגעלייט האַבען זי ביסלעכווייז, איינע נאָך די אַנדערע, פאַרלאָזען. אין די קאַפּען האָט מען זיך אויף איר אָנגעהויבען ווייניגער אומ-צוקוקען. ווען זי פלעגט אַרײַנקומען פלעגט זי באַמערקען, אַז עס זיצען שוין נייע, שענערע און אינגערע פון איר... ביז זי האָט זיך געכאַפט, אַז זי איז פאַרבליבען, איינזאַם און פאַרלאָזען פון אַלעמען...

איצט, לעבענדיג פאַר אַ צײַט צוריקגעצויגען און אָפּגעזונדערט

פון יענע קרייזען, איז איר גאנצער וואונש געווען, אז איר ביטערע ערפארונג וואס זי האט געהאט, זאל פאר איר זיין א „לעסאז“ ווי אפצוהיטען איר קינד איר שוין, אכצען-יאריג טעכטערל, עס זאל ניט אריינפאלען און פארבלענדט ווערען פון די זעלבע פארפיר-רערישע אילוזיעס ווי אמאל זי, איר מאמע... זי זאל חתונה האבען מיט א פיינעם, ערליכען יונגען מאן, וואס וועט פאר איר מאכען א שיינעם לעבען... און צום סוף, אד, גאט! זי פארנעמט זיך שוין, דאכט זיך, אויף איר, דער מאמע'ס וועג...

זי האט שטענדיג געגלויבט, אז איר קינד איז נאך דאמאלסט געווען צו יונג צו וויסען צו פארשטיין, וואס עס גייט פאר אין איר מאמע'ס לעבען, אבער דאס וואס זי האט היינט פון איר געהערט, האט איר באוויזען ווי נאריש זי איז געווען צו מיינען, אז קינדער האבען זייער אייגענע קינדערשע וועלט אין וועלכע זיי זיינען פאראינטערעסירט און די גרויסע גייען זיי ניט אָז... יא, איר מיידעלע האט צופיל געזען און געהערט און ס'איז מיטגעוואקסען מיט איר שכל, מיט אירע געפילען, מיט אירע פרויען-ליידענשאפטען... און פרויען-אינסטינקטען...

וואס קען זי איצט טאן איר קינד צו העלפען, איר אפצורא-טעווען, פון אט די פארפירערישע, זויפען-בלאז-גענוסען?...

ס'איז שוין געווען צוויי אזויגער בינאכט. ס'טעכטערל איז נאך אלץ ניט געקומען. און די מוטער איז ווי א ווילדע ארומגע-לאפען איבער'ן צימער. צוגעלאפען יעדע מינוט צום פענסטער און ארויסגעקוקט צו זי גייט שוין. געבראכען פארצווייפעלט מיט די הענט און ניט אויפגעהערט צו זיך אליין צו ריידען און צו פרעגען: „וואס טוט מען? וואס טוט מען?“

געוואָרען פראַקטיש

ביטרים איז אלט געווען אַ יאָר אַכטצען. שײן און יונג-
מיידעלש קאָפּריווע. געאַרבייט און פאַרדינט פאַר זיך פאַר אַ
לעבען. ניט געזאַרגט פאַר אַ צוקונפּט, און נאָר ניט געטראַכט
פון חתונה האָבען.

זי איז „אויסגענאַנגען“ מיט יעדען יונגענמאַן, וואָס איז איר
נאָר געווען געפּעלען און וואָס האָט געוואָלט און געקענט אויסשטיין
אירע קאָפּריווען. זי פּלעגט מיט זיי ניין צו בעלער, קאַנצערטען,
אין טעאַטער, אַוואו מען האָט זיך נאָר געקענט אַמוזירען.

געטאַנצט האָט זי ווי אַ פּויגעלע, לייכט און זינגענדיג. ניט
געוואוסט וואָס עס מיינט אַזוינס זאַרגן. אין אירע האַנדלונגען
און באַנעמונגען איז זי געווען קינדערש: גערעדט קינדערש, גע-
טאַנצט קינדערש, און געהאַט קאָפּריווען ווי אַ קינד...

ווען זי האָט עפּעס געוואָלט, עפּעס פאַרלאַנגט, האָט זי איר
וואונש קיינמאָל ניט אויסגעדריקט אין ווערטער. זי פּלעגט זיך
בלויז קינדערש פאַרטראַכטען, האַלטענדיג אירע בליקען געווענדעט
צו דער זאָר, אַמאָל אַ צאַפּעל טאַן מיט ביידע הענטלאַך, און דער
יונגערמאַן וואָס האָט מיט איר דאַן שפּאַצירט האָט שוין פאַר-
שטאַנען וואָס זי מיינט און וויל...

און געוואָלט האָט זי ניט קיין סך... וויפּיל קען דען אַ קינד
פאַרלאַנגען? — אַ פאַקעט-ביכעלע, אַ שנירעל קרעלען, אַ פינ-
גערל, און נאָך אַזעלכע קלייניגקייטען וועלכע פּלעגען איר פאַרשאַפּען
פאַרגעניגען, ווען מען פּלעגט עס איר קויפּען. לאַנג האָט זי זיך
מיט דעם סיי ווי ניט אַרומגעטראַגען. עס פּלעגט איר מיאוס ווערען
און זי פּלעגט עס ערגעץ איבערלאַזען, און ווידער זיך פאַרטראַכטען
קינדערש מיט אַזעלכע זשעדע אויגעלאַך צו אַ נייער זאָר...

יונגעלייט האָבען פון איר, ווי פון יעדער קינד, געהאַט אַ
נחת, אַ צרות. אפשר מער צרות ווי נחת... נאָר ניי האָב פאַר-

איבעל אויף א קינד ! מען קען דאך ניט פארלאנגען אז א קינד זאל זיין אנדערש ? ...

זי האט זיך קיינמאל ניט געקומערט וויפיל די יונגעלייט, וועלכע זי האט געקענט, פארדינען און וואס זיי טוען. צו וואס האט זי דאס באדארפט וויסען ? וואס גייט עס איר אן, אזוי לאנג ווי זיי „טריטען“ איר ווי דזשענטעללייט... איר האט איבערהויפט די געלט־פראגע ניט געקומערט, אבי זי האט וואס זי באדארף.

די יונגע לייט וואס האבען איר געקענט און מיט איר ארום געגאנגען האבען זייער באקאנטשאפט מיט איר ניט גענומען שטארק ערנסט.עס וואלט, למשל, זיי ניט איינגעפאלען צו מאכען איר א הייראטס־פארשלאג. ס'וואלט אויסגעקומען אזוי מאדנע.

דערפאר ווען איינער פון אירע באקאנטע האט זיך איר ערקלערט אין ליבע און איר פארזיכערט, אז ער איז גרייט מיט איר חתונה צו האבען, ווייל זי געפעלט אים זייער, האט זי אויף אים אויס־געשטעלט א פאר פארוואונדערטע אויגען און אים אפגעענטפערט מיט א קינדערישען לאך...

דער יונגערמאן וואס האט זיך איר אזוי ערנסט ערקלערט אין ליבע און איז געווען גרייט מיט איר צו הייראטען, איז אין יארען דוקא שוין געווען עלטער פון איר. ער איז אלט געווען א יאר פינף־און־צוואנציג, אבער מיט'ן פראקטישען לעבען האט ער זיך אנגעקערט ווייניגער פון איר.

דאניע, ווי מען האט דעם יונגענמאן גערופען, איז געווען פון די יונגעלייט, וועלכע זארגען זיך ניט וועגען א תכלית. ער האט געלעבט א צופעליג לעבען... צופעליג אמאל געמאן עפעס אז ארבייט צו האבען אויף דאס נויטיגסטע. ער האט, צום ביישפיל, אין די זומער־חדשים געדינט אלס קעלנער אין א זומער־פלאץ, וואו ער האט אי געהאט צו עסען, אי פארדינט מיט וואס צו לעבען דאן, ווען ער טוט גארניט.

מען קען ניט זאגען אז ער איז געווען א „וואזשנער ווייטער“, ווייל וואס פאר אן ארבייט עס זאל ניט זיין, איז עס ניט געווען פאר אים... וואלט ער אויף א פלאץ לאנג ניט געקענט שטיין; איז אים אבער בייגעשטאנען זיין אינטעליגענטער און אינטערע־סאנטער אויסזען.

ער איז געווען העכער פון מיטעלען וואוקס, מיט א שיינעם קאפ שווארצע געקרייזעלטע האר, אויגען גלעטענדע און ראמאנטיש צוציענדע...

ער איז אין נאטור געווען א ראמאנטיקער. געקוקט אויף אלץ מיט ראמאנטישע אויגען. אפילו די הייראט האט ביי אים מיט קיין פראקטישקייט ניט געהאט צו טאן. ער פלעגט לעזען א סך מערסטענס ליבעראמאנען. ליבער-לידער און ליבעס-בריה...

אליין פלעגט ער אויך שרייבען א סך ליבעס-בריה, געשריבען האט ער צו יעדע מיידעל, וועלכע האט אין אים ארויסגערופען א ראמאנטישען געפיל און זיי אלעמען פארשלאגען צו הייראטען... זיינע באקאנטע מיידלעך האבען אים שוין גוט געקענט און האבען אים ניט גענומען ערנסט... פאר א געליבטען איז ער פאר זיי ניט שלעכט געווען, פאר א מאן אבער ניט.

דאניע האט זיך אבער ווייניג-וואס אפגעגעסען דאס הארץ פון דעם. זיין ליבעס-געפיל האט פון דעם ניט געליטען... ביז — ביז ער האט זיך באקאנט מיט ביטרים.

אין ביטרים'ן האט ער באגעגענט א קינד א שטיפערישעס, א זארגלאזעס, פיל ענליך צו אים. האט עס אים צו איר א צי געמאן מיט'ן גאנצען ברען פון זיין פארליבט הארץ און — „קום, קינד, לאמיר חתונה האבען!“ א שפילכעלע אזא.

און ביטרים, ווי א קינד, ענטפערט אים אפ מיט א פרייליך געלעכטערעל.

און אין איר מח פלאנטערט זיך שוין א ניי שפילכעלע — חתונה האבען — ניי און אינטערעסאנט.

און שיר-שיר ענטפערט זי אים: „יא, מיר וועלען חתונה האבען!“ זי באשליסט אבער פריער צו פרעגען ביי דער מאמען... הערט איר די מאמע אויס און איבער איר מאמע-פנים צושפרייט זיך א זיסער נחת...

— פיון, פיון, מייך קינד! — ענטפערט איר די מאמע — עס איז שוין טאקע צייט זאלסט אויסטאן די קינדערשע קליידלעך און א טראכט טאן וועגען א תכלית. ביזט שוין, מייך קינד, אכצען

יאָר געוואָרען... נענוג שוין צו שפּילען קאַטאַוועס מיט די יונגע-
לייט... אָבער ווער, זאָג מיר, איז דאָס דער יונגעראַמאָן וואָס וויל
מיט דיר חתונה האָבען — עפעס אַ לייטישער? אַוואו האָסטו
זיך מיט אים באַקענט? און ווי רופט מען אים?
— דו קענסט אים, מאַמע — רעדט ביטריס אַרויס פאַרשעמט
און רויטעלט זיך — עס איז דאַניע...

— מיינסט דעם יונגענמאַן מיט די שוואַרצע קודלאַטע האָר,
וואָס קומט אַמאָל אַהער אַרויף
— יעס...

— אָט דער ליידיגניער! ווי קומט ער צו וועלען דיר הייראַ-
טען. ער קען דען מאַכען אַ לעבען? ער אַרבעט דאָך קיינמאָל ניט!...
— ער איז דאָך אַזאַ שיינער, מאַמע, וואָס האָסטו צו אים?
— ביזט אַ קינד און ווייסט ניט וואָס דו רעדסט! —
שרייט די מאַמע אויף איר אָן — און אַז אַ שיינער איז וואָס,
וועסטו פון דעם האָבען צום עסען? און אַז מען האָט חתונה,
באַדאַרף מען, מיין קינד, מאַכען אַ לעבען, ווי קען ער זיך דאָס
אונטערנעמען, אַז ער טוט גאַרניט? שלאָג זיך אים אַרויס פון
קאַפּ, און זוד זיך אויס אַן אַנדערען, אַ גוטען פאַרדינער — דער-
ענדיגט די מוטער, גלעטענדיג די טאַכטער איבער'ן קאַפּ.
ביטריס ענטפערט ניט, ברוגז'ט זיך אויף דער מוטער וואָס
וויל פון איר אַרויסרייסען אַזאַ פיין שפּילכעלע...

און דאַניע טרעט פון איר ניט אָפּ. רעדט צו איר אַזוי ליב,
אַזוי האַרציג, מאַלט פאַר איר אַזעלכע שיינע און רייכע בילדער
פון פאַמיליען-לעבען.

— האָב חתונה מיט מיר! — הערט ער איר ניט אויף צו
בעטען — איד וועל מיט דיר זיין שטענדיג, אייביג... וועסט זען
ווי שוין און ווי גוט עס וועט זיין, — רעדט ער איר צו ווי אַ קינד
וואָס מען וויל אַז עס זאָל פאַלגען — מיר וועלען וואוינען אין אַ
שיינע היים וואו עס וועט זיין ביכער, מוזיק, מיט לאַמפּען
וואָס וועלען לייכטען מיט אַזעלכע פאַנטאַסטישע קאַלירען, און
באַליכטען אונזערע ליבעס-אָווענטען און ליבעס-גליק...

ביטרים הערט זיך צו און שמייכעלט טרויעריג פארקלערט, דערמאנט זיך און דער מאמעס טענות און ענטפערט :
— און אוואו וועט מען דאס אויף אלעס נעמען? .. דאס אלץ קאסט דאך געלט...

ארויסגערעדט די ווערטער, האט זי זיך פארשעמט פאר זיך אַליין. עס איז דאס ערשטע מאל וואס זי שטעלט וועמען אזא פראגע און זי פילט זיך זייער, זייער ניט אנגענעם, קען אים קוים קוקען גלייך אין די אויגען...

דאָניע ווערט פון איר פלוצלונגער געלט-פראגע אַ ביסעל צוטור מעלט, אָבער נאָר אויף אַ וויילע. ער פאַרגעסט זיך באַלד און רעדט ווייטער באַגייסטערט :

— דו וועסט זען, ביטרים, ווי אינטערעסאַנט עס וועט זיין — סיי ביי אונז אין דער היים, סיי אין געזעלשאַפט... יא, וועגען דער ריזיגע... עס וועט זיין, זאָג איר דיר, איינע פון די אינטערע-סאַנטסטע ריזיגעס, אונזער „האַנימון“. מיר וועלען זיך אוועקלאָזען קיין קאַליפּאָרניע, מיר וועלען שפּאַצירען אויף די הויכע בערג וואו עס איז אזוי שטיל און אנגענעם און מען קען זיצען רואיג, אומגעשטערט און זיך ליבען...

וואָס מער ער רעדט אלץ מער הויבט ביטרים אָן צו באַגריי-פען, אַז דאָס זיינען בלוין ווערטער, שיינע ווערטער פון אַ פאַנטאַסטישען פאַרליבטען, וועלכע קענען אונטער די אומשטענדען קיינמאַל ניט פאַרוויקליכט ווערען. און ווידער קומען איר אַרויף אויפ'ן זינען דער מאַמע'ס ווערטער : „אַז מען האָט חתונה באַדאַרף מען, מייז קינד, מאַכען אַ לעבען!“ און ער, דאָ, רעדט וועגען פאַרען, וועגען בערג, קאַליפּאָרניאַ, אָבער וועגען דאָס נויטיגסטע — עסען... וועגען דעם פאַלט אים גאַרניט איין אַ טראַכט צו טאָן... זי דערמאנט זיך ווי דאָ ניט לאַנג איז זי געווען ביי אירע אַ פאַרהייראַטע פריינדן, אַ געוועזענע שיינהייט, זי איז אינע נאַנצען פאַרהייראַט אַ יאָר, אָבער ווי פאַרענדערט זי איז געוואָרען פונ'ם אַרימען לעבען וואָס זי פירט. איר מאַן, אַ געוועזענער „ספּאַרט“ וואָס פלעגט גיין צו אַלע בעלער אין זיך דרעסען און טאַנצען אזוי שוין, איז אַלס פאַרהייראַטער מאַן אַ דורכפאַל. זי,

איר פריינדן, פלאגט זיך זייער, און דאס קינד, וואס זי האט ניט
לאנג געבוירען, האט זייער לאנגע נאך פארערגערט.

האט טאקע די פריינדן, ווען זי איז ביי איר געווען אויף
באזוך, איר געווארענט:

— לאז זיך, ביטריס, ניט פארפירען פון א שיינעם יונגע-
מאנ'ס פנים און פון זיינע זיסע ריידעלאך!...

דאמאלסט האבען איר פריינדיג'ס ווערטער אויף איר קיין
ווירקונג ניט געמאכט. איצט אבער הויבט זי אן צו פארשטיין
זייער באדייטונג...

און זי פילט ווי איר קינדערשער חלום הויבט אן צו פארגיין...
די גראבע, גרויס-מענשישע ווירקליכקייט הויבט אן צו פארנעמען
דעם פלאץ פון איר ביז אהעריגער יונגקייט און קינדערשע
זארגלאזיגקייט...

דאס „קינד“ האט געעפענט די אויגען און זיך פארטראכט.
פארזארגט, ווי א גרויסער מענש...

אבער דאניע, דאס שפילכעלע איר'ס מוז ביי איר בלייבען —
ווייל זי האט אים אויף אן אמת ליב געקראגען...

און זי, ביטריס, דאס געוועזענע קינד, האט מיט איר גאנצען
יונגען כח און ענערגיע גענומען פון אים מאכען א דערוואק-
סענעם מענשען מיט פארזארגטליכקייטען און פליכטען...

פון א קינד איז זי מיט אמאל געווארען א מאמע, מיט א
מאמעס זארגען און הארץ-קלעמענישען... די ערציערין און אויפ-
פאסערין פון איינעם, מיט וועמען עס האט זיך איר אמאל
פארגלוסט זיך צו שפילען ווי קינדער... יא, דאמאלסט איז עס
געווען א פרייד און א פארגעניגען — די זארגלאזע יוגענט האט
איינע מיט די אנדערע געשפילט, ביז... ביז פון דער שפיל איז
געווארען אן ערנסט...

און וואס קען זי איצט טאן? זי מוז ווייטער שפילען, כאטש
זי ווייסט, און די שפיל איז ניט מער קיין גלייכע... זי האט
דערפילט די ערנסטקייט פון לעבען און איז געווארען אן אנדערע.
ער אבער, איז געבליבען ווי געווען, און די גאנצע שוועריגקייט וועט
איצט פאלען אויף איר, אויף איר שוואכען און צארטען וועזען...

פיר יאָר האָט ביטרים אָפּגעגעבען איר כח און איר ענערגיע צו ווירקען אויף איר געליבטען, ער זאָל זיך ענדערען, אויפהערען צו פליען אזוי הויך אין די הימלען. ווערען פראַקטישער, געפינען עפעס אַ שטיקעל וועג אין לעבען, וואָס זאָל זיי געבען די מעגליכקייט זיך צו פאַראייניגען אין אַ פאַמיליען-לעבען. זי האָט געוואַרט, געוואַרט מיט געדולד, מיט זעלטענער אויפאַפּערונג, געאַרבייט שווער און אים געהאַלפּען מיט וואָס זי האָט נאָר געקענט. זי איז דורך דער צייט פיל פאַרעלטערט געוואָרען, פון דער אַמאָ-ליגער לוסטיגער מיידעלע איז געוואָרען אַן ערנסטע פרויענצימער מיט איבערלעבונגען און ערפאַרונגען פון אַ מאַמען, וואָס זעט איר קינד ניין ניט אויפ'ן גלייכען וועג...

פיר יאָר זיינען אַוועק.

דאָניע האָט זיך טאַקע געענדערט, אַבער אַנדערש ווי ביטרים האָט געוואָלט און געהאַפּט.

זיין ראַמאַנטישע נאַטור האָט מער ניט געקענט פאַרטראַגען איר מוסר. ער האָט ניט געקענט פאַרליידען וואָס זי איז אויס-געוואַקסען געוואָרען אזוי פראַקטיש, אזוי מוטערליך פאַרזאָרגט... ניט אַט די ביטרים האָט ער דאָך דערקענט און ליב געקראַגען.. די ביטרים איז דאָך אַן אַנדערע... אַ מאַמע, וואָס רעדט צו אים שטענדיג וועגען תכלית.

און ער, דאָניע, זוכט ניט קיין תכלית. פאַר אים איז די גאַנצע וועלט פריי... וואו מען קומט, טרעפט מען אַזוינע שיינע און יונגענעקע מיידלאַך, שטיפּערישע און זאַרגלאַזע...

איין טאָג האָט זיך דאָניע פּלוצלונג אַוועקגעלאָזען „הייקען“, איבערלאָזענדיג ביטרים'ן אַ צובראַכענע, אַ צוואווייטאַנטע, מיט אַ טיפע וואונד אין האַרצען... ער האָט זיך אַוועקגעלאָזען אויף אַ ווייטען וועג.

און ערנעץ-וואו וועט זיך דאָניע מן הסתם ווידער טרעפען מיט אַ יונגענקער, און שיינינקער, פאַר וועלכער ער וועט זיך ערקלערען אין ליבע און טענה'ן:

— „איך בעט אייך, האָט חתונה מיט מיר, איך וועל מיט אייך זיין שטענדיג... איביג...“

א פ ג נ א ר ט . . .

— גיי, מיין קינד, גיי, דיינע פריינט ווארטען אויף דיר !
— האט זיך די מוטער געבעטען ביי איר טעכטערל.
— אבער, ווי קען איר, מאמע, אוועקגיין און דיר איבער-
לאזען אליין ? — האט אסתר גע'טענה'ט צו איר מוטער.
— כ'וועל ניט זיין אליין. עס וועט קומען צו מיר קאמפאניע.
— קאמפאניע ! — האט אסתר א פאר'צער'טען שמייכעל
געטאן, ווי זי וואלט געזאגט :
— כ'פארשטיי דיר, מאמע, ווילסט מיר מאכען פילען גרינג
גער, דערציילסטו מיר א מעשה מיט קאמפאניע. אבער איז
אמת'ן ווייס איר, אז דו וועסט זיין אליין.
זי האט עס אבער ניט געזאגט. זי האט בלויז דער מאמען
ארומגענומען, זיך שטום צוגעטוליעט צו איר און זי געקושט מיט
אויסערגעוויינליכער ליבשאפט.
— נו, גיי שוין, קינד, — האט די מוטער איר אונטערגעגעבען
חשק — דיינע פריינט וועלען נאך ווערען אומגעדולדיג. זיי קענען
נאך ביז ווערען, וואס דו לאזט זיי אזוי לאנג ווארטען. פארגעס
ניט קינד, אז ס'איז היינט ס'ערשטע מאל, וואס דו גייסט מיט זיי
אויס צוזאמען.
— ס'איז אלרייט, מאמע, זיי מעגען אביסעל ווארטען ! — האט
אסתר ניט אפגעלאזט דער מוטער.
— אבער לאז מיר שוין אמאל אפ ! — האט זיך די מוטער
געבעטען ביי איר טעכטערל, זיך כלומר'שט רייסענדיג פון איר.
— אי לאו יו, מאטהער ! — האט אסתר ניט אויפגעהערט זיך
צו ערקלערען אין ליבע צו איר מוטער.

— נו, ניי, הער שוין אויף מיט דיינע נאַרישקייטען. מיינסט נאָד אַליץ אַז דו ביזט אַ קליין מיידעלע. פאַרנעסט, אַז דו ביזט שוין אַ „יאַנג לעידי“, וואָס גייט שוין אויס מיט יונגעלייט, און דו באַנעמסט זיך ווי אַ אַכט־יאָריג מיידעלע! — האָט איר די מוטער גוטמוטיג פאַרגעוואַרפען.

— שור בין איר נאָד אַ קליין מיידעלע, און כ'וועל עס שטענדיג זיין, — האָט זיך אסתר נאָד מער צוגעמוליעט צו דער מוטער און זי נאָד מער געקושט, ווי זי וואַלט וועלען אַרויסקושען דעם צער און דעם ווייטאָג פון דער מאַמע'ס עלענטען און איינ־זאַמען לעבען.

— נו, אַז דו ווערסט שוין אַ נאַריש מיידעל, וועל איר זיך מוזען מיט דיר צוקריגען, — האָט די מוטער צאָרט אָפגעשטויסען איר טעכטערל פון זיך.

אסתר האָט ענדליך דער מוטער אָפגעלאָזען, זיך מיט איר נאַכאַמאָל צוקושט און פאַרלאָזען די הויז. די מוטער איז געבליבען אַליין...

ערשט נאָד איר טעכטערל'ס אַוועקגיין האָט זי אויף אַז אמת דערפילט דעם טיפען אומעט און עלענט, וואָס האָט איר אַרומגענומען.

„וואָס טוט מען? וואָס הויבט מען אַז צו טאָן? מען קען דאָר משוגע ווערען צו זיצען דעם גאַנצען טאָג אַליין אין הויז. ס'איז איצט צען אַזייגער אינדערפרי און ווי צו להכעיס אַזאַ שיינער, זוניגער זומער־טאָג. אַ טאָג וואָס גלֹסט זיך צו גיין, פאַרען, פאַר־בריינגען אויף דער פרייער לופט. ס'איז דאָך דער איינציגער טאָג אין דער וואָך, זונטאָג, ווען זי איז פריי. אַ גאַנצע וואָך איז זי דאָך פאַרנומען אַרבייטענדיג אין שאַפּ, און דאָ מיט אַמאָל גאָר אַליין.“ — האָט זי מיט ווייטאָג געטראַכט.

קיינמאָל ביז היינט האָט זיך אַט די פראַבלעם פון „אַליין זיין“ פאַר איר ניט אַוועקגעשטעלט אַזוי שאַרף און ווייטאַנדיג, ווי אַט אין דער מינוט נאָד איר טעכטערל'ס אַוועקגיין. ביז היינט האָט זי עס גאָר ניט געפילט.

נאָד דעם טויט פון איר מאַן מיט צען יאָר צוריק, האָט זי

בלויז געוואוסט איין זאך, ארבייטען און מאַכען אַ לעבען פאַר זיך מיט איר קינד, וואָס איז דאַמאַלסט אַלט געווען זיבען יאָר. איר מיידעלע, איר טעכטערל, איז געווען איר גאַנץ לעבען. פון קיין אַנדערע פאַרגעניגענס האָט זי ניט געוואוסט און ניט געוואָלט וויסען. וואָס גייט איר אַז די וועלט מיט אירע פאַרגעניגענס, אַז זי האָט נאָר איין אויפנאַבע: געבען איר קינד די בעסטע ערצויאונג, וואָס איז נאָר מעגליך אונטער די אומשטענדען, ווען די מאַמע איז געצוואונגען גאַנצע טעג צו אַרבייטען אין אַ שאַפּ און בלויז אין די אַווענטען זיך אָפּגעבען מיט איר קינד.

אזוי איז אַוועק צען יאָר.

און ניט צו פאַרזינדיגען. זי האָט זיך ניט צו באַקלאַגען.

אמת, זי אַליין האָט דורך די צען יאָר אַ סך דורכגעמאַכט. די אַרבייט איז שאַפּ האָט פון איר גענוג כחות אַרויסגעצויגען, איר פנים פאַרעלטערט, אירע האַר פאַרווייסט. דערפאַר אַבער האָט זי אויפגעצויגען אַ טעכטערל, מיט וועלכער זי קען שטאַלצירען: שיי, געראַטען, געלערענט און סתם אַ וואויל קינד, אַ קינד וואָס איז צו איר אַ חבר, פאַרשטייט און פילט מיט דער מאַמע'ס שווערען לעבען און שעצט אָפּ מיט זעלמענער פאַרשטענדעניש דעם גרויסען אַפּפער וואָס זי בריינגט פאַר איר.

ניט איינמאָל פאַלט איר מיידעלע'ס קאַפּ אַוועק אויף איר, דער מאַמע'ס, שוים און זי וויינט זיך שטאַרק פאַנאַנדער:

— מאַמע טייערע, דו אַרבייטסט אַזוי שווער, ס'טוט מיר וויי פאַר דיר.

באַמיט זי זיך צו שמייכלען פון איר קינד'ס געטריישאַפט און ענטפערט גערירט:

— זיי ניט קיין נאָר, מיין קינד, די אַרבייט פאַלט מיר ניט שווער, ווייל דאָס גיט מיר די מעגליכקייט אונז ביידען אויפצוהאַלמען.

— אַי, מאַמע, מיר וועלען שטענדיג זיין צוזאַמען? — פּרעגט דאָס טעכטערל זיך טוליענדיג צו דער מוטער.

— געוויס, קינד, — גלעט זי איר מיידעלע איבער די האַר — געוויס. וואָס פאַר אַ פּראַגע! ווי קען דאָס דען אַנדערש זיין?

און בשעת זי ענטפערט איר אזוי, מיינט זי נאָר
 ניט אַנדערש. געוויס וועט זי מיט איר מיידעלע שטענדיג זיין צו-
 זאַמען. ווי קען עס נאָר אַנדערש זיין! אַז זי מיט איר טעכטערל
 זיינען ווי צוויי געטרייע חבר'טעס. זי, די מאַמע, גייט אין ערגעץ
 ניט אַז איר טעכטערל, און איר טעכטערל וויל אין ערגעץ ניט
 גיין אַז דער מאַמען, ווען זיי זיינען צוזאַמען איז זיי ביידען פרייליך
 און זיי פאַרבריינגען ביידע זייער גוט.
 די מוטער האָט קיינמאָל ניט געפילט עלענט, קיינמאָל ניט
 געווען אַליין, ווען זי האָט מיט זיך איר טעכטערל.

* * *

איינמאָל, ווען דאָס מיידעל איז געשטאַנען ביים שפיגעל און
 זיך אזוי פאַריכט די האַר און די מוטער איז געלעגען אויפ'ן
 "קאָוטש" און מיט ליבשאַפט געקוקט פון דער ווייטענס אויף איר
 טעכטערל, האָט די מוטער מיט אַמאָל אַ שטאַרקען צאַפעל געמאַז.
 ווי זי וואַלט פּלוצלונג ענטדעקט אין איר טעכטערל עפעס וואָס זי
 האָט ביז איצט ניט באַמערקט.
 „איר קינד, איר מיידעלע, איז דאָך שוין אַ גאַנצע „יאַנג
 לעידי“, — האָט זי זיך אי דערפרייט אי ס'האַט איר אַ קלאָפּ
 געמאַז אין האַרצען...

זי איז דאָך שוין זיבעצען יאָר אַלט.

זיבעצען יאָר... שוין צייט איר צו אַנטוויינען פון זיך, ווי
 מען געוואוינט אַפּ אַ קינד פון דער מוטער'ס ברוסט...
 אפשר האָט זי איר שוין פון לאַנג באַדאַרפט פון זיך אַפּגע-
 וואוינען... מיט'ן האַלטען איר טעכטערל שטענדיג לעבען זיך
 טוט זי איר קיין גוטס ניט. דאָס פנים איז ביי איר צופיל פאַר-
 זאָרגט, די אויגען פאַר'צער'ט און איר גאַנצער גאַנג עפעס אזוי
 מיושב'דיג, ווי ביי אַ געזעצטען מענשען, ביי וועמען די וועגען
 פונ'ם לעבען זיינען שוין קלאַר אַנגעצייכענט — גאַרניט קיין
 מעל'ה פאַר אַ מיידעל אין איהרע יאָרען. יוגענט ווייס זי, מוז
 האַבען חברים און געזעלשאַפט, אייגענאַרטיגע פאַרגעניגענס. זי,
 איר מוטער, איז פאַר איר ניט מער קיין קאַמפּאַניאָן. לעבען איר
 ווערט זי פאַרעלטערט...

זי באגייט אן אומרעכט אַנטקעגען איר קינד אַ גרויסען אומ-
רעכט, וואָס זי לאַזט איר אַזוי.

אַזוי האָט די מוטער געקלערט, און אַ געפיל פון פרייד און
שרעק האָט איר אַרומגעכאַפּט. פרייד פאַר איר קינד'ס געראַטענער,
אויפגעוואקסענער גרויס-מיידעלשקייט, און שרעק פאַר דעם עלענ-
טען און איינזאַמען לעבען, וואָס הויבט זיך איצט אָן פאַר איר...

* * *

זייט דאָן האָט די מוטער אָנגעהויבען איר טעכטערל אָפּצו-
געוואוינען פון זיך:

— פאַרוואָס זיצסטו, ווי אַ בעיבי, שטענדיג ביי דער מאַמע'ס
פאַרטור? פאַרוואָס נייסטו ניט אויס מיט חברים, מיט חבר'טעס,
ווי אַלע גרויסע מיידלעך, — פלעגט זי די מוטער „טרייבען“ פון זיך..
— ווייל איר וויל זיין מיט דיר!... — פלעגט דאָס מיידעל
ענטפערען לאַכענדיג, צולויפענדיג צו דער מוטער איר אַרומ-
כאַפענדיג מיט ביידע הענט אַרום האַלז.

— אָבער דו ביזט שוין ניט מער קיין קינד, ביזט שוין אַ
גרויסע מויד. גיי זוך דיר דיין גלייכען, — פלעגט די מוטער פראַג-
טעסטירען און זיך רייסען פון איר.

— איר ביז נאָך יא אַ קינד, דיין מיידעלע... פלעגט דאָס
טעכטערל ניט וועלען אָפּטרעמען פון דער מוטער, און אין אירע
אויגען פלעגען אַ פינקעל טאָן טרערען...

* * *

דעם גאַנצען זונטאָנדיגען טאָג איז די מוטער געווען אַלליין,
זיך שרעקליך געלאַנגווייליגט ניט געוואוסט וואָס צו טאָן מיט זיך..
אַ פאַר מאַל האָט זי פרוכירט אַרויסגיין אין גאַס נעמען אַ
שפּאַציר. זי האָט זיך אָבער גלייך צוריקגעקערט. שפּאַצירענדיג
אַלליין אָן איר טעכטערל האָט זי געהאַט דאָס געפיל, ווי אַרום איר
וואַלט עפעס לידיג געוואָרען, ווי מען וואַלט ביי איר אַרונטער-
גענומען אַ האַנט...

אַריינקומענדיג צוריק אין הויז, האָט זי געפרוואוט זיך אַביסעל
צולייגען. זי איז אָבער גלייך צוריק אויפגעשטאַנען, אַפילו ניט
געהאַט קיין געדולד צו טאָן עפעס אַ הויז-אַרבייט. פון לייענען אַ
בוך אָדער אַ צייטונג איז דאָך שוין אָפּגערעדט.

ס'איז געווען דאס ערשטע מאָל, וואָס איר טעכטערל איז היינט אויסגעגאנגען אן איר, און ס'ערשטע מאָל איז איר היינט אויסגעקומען צו בלייבען אַליין אין הויז. איר ניי לעבען, וואָס זי האָט איצט באַדאַרפט אָנהויבען צו פירען, איז נאָר ניט געווען איינגעאַרדענט. זי האָט זיך גאָר ביז איצט וועגען דעם ניט פאַרטראַכט...

איז איר געווען שרעקליך אומעטיג און טרויעריג אויפ'ן האַרצען. דער עלענט און די איינזאַמקייט האָט איר אַ גאַנצען טאָג אויף אַ מינוט ניט אָפּגעלאָזען, געדריקט שווער אויף איר געמיט און געצויגען אַן אַ שיר טרערען פון אירע אויגען...

ערשט אין אַווענט, ווען זי האָט זיך געריכט, אַז איר טעכטערל באַדאַרף שוין באַלד אַנקומען, האָט זי זיך גוט אַרומגע-וואַשען זיך פאַרפּוצט, אַוועקגעשטעלט פּרוכט אויפ'ן טיש, דא און דאָרט אַוועקגעלייגט אַ צושניטענעם האַלבען עפעל, און אַרענדזש, אַנגעגאַסען צוביסלעך טיי אין די גלעזער, צוגעריכט אַלץ אַזוי, אַז ס'זאָל אויסוויזען, אַז ס'איז דאָ געווען קאַמפּאַניע און מ'איז נאָר-וואָס אַוועקגעגאַנגען....

ווען דאָס טעכטערל איז אַריינגעקומען, האָט זי געטראַפּען דער מוטער שטיין אַ פאַרפּוצטע אַפּראַמענדיג פון טיש. ס'מיידעל איז געווען בלאַס און צוטראַגען. זי איז אַריינגעפאַלען אין הויז קוים אַ לעבעדיגע.

ניט אויסריידענדיג אַ וואָרט איז זי צוגעפאַלען צו דער מוטער און זיך שטאַרק צואוויינט.

— וואָס איז מיט דיר, קינד? וואָס איז געשען? — האָט די מוטער איר אַרומגעכאַפט אַ דערשראַקענע.

— גאָרניט, מאַמע, כ'האַב ניט געקענט... פאַרשטייט, מאַמע, כ'האַב דעם גאַנצען טאָג געטראַכט וועגען דיר... כ'האַב געמיינט אַז דו ביזט אַליין... — האָט זי ניט אויפּגעהערט צו שלוכצען.

— ביזטו דאָך טאַקע, מיין קינד, אַ נאַריש מיידעל! — האָט די מוטער אויף איר אַנגעשריען — וואָס הייסט איר ביז געווען אַליין? זעסט דאָך אַז דאָ איז געווען קאַמפּאַניע, אַ סך קאַמפּאַניע!

מען האָט געגעסען, געטרונקען, פאַרבראַכט... כאַ-כאַ-כאַ!
 ס'געהערט אַן איינפאַל פון אַ קינד? אַליין נאַר! — האָט די מוטער
 זיך שטאַרק און הויד צולאַכט, ווי זי וואַלט געוואַלט אַרויסלאַכען
 פון זיך איר גאַנצען וויי און פיין פאַר'ן גאַנצען טאַג...

זי האָט מיט אַמאָל אויפגעהערט לאַכען, ווי זי וואַלט זיך
 געכאַפט, אַז איר געלעכטער קען זיך נאַר אַמאָל פאַרוואַנדלען אין
 אַ געוויין, און אַנעמענדיג איר טעכטערל פאַר די הענט האָט זי
 אַ זאַג געטאָן:

און איצט, אַסתר'ל, וועסטו עפעס עסען, ביזט דאָך אודאי
 שטאַרק הונגעריג און נאַכדעם וועסטו מיר דערציילען ווי דו האָסט
 היינט פאַרבראַכט. אַ-יָאָ, קינד?

— גוט, מאַמע! — האָט דאָס טעכטערל אָפגעענטפערט אַ
 פּרייליכע און באַרואיגטע.

און מאַמע און טאַכטער האָבען זיך אַוועקגעזעצט צום טיש.
 זיי האָבען געגעסען און אַסתר'ל האָט פאַר דער מאַמען דערציילט
 ווי גוט זי האָט פאַרבראַכט דעם גאַנצען טאַג...

זוכענדיגע



פאָטער און קינד

א דין, בלאַס צוועלף־יאָריגע מיידעלע, מיט קלוגע פאַרקלערטע קינדערשע אויגעלעד. אַ בלאַנדע און חנ'עוודיגע, מיט זומער־שפרענקעלעד, וואָס האָט צוגעגעבען איר בלאַס פנימ'ל נאָך מער חו, איז געזעסען אויף אַ באַנק, וואָס פירט צום אַריינגאַנג אין פאַרק און מיט שטומער פאַרקלערטקייט געקוקט צו איין און דעם זעלבען פונקט, ווי זי וואָלט אימיצען דאָרט ערוואַרטעט.

עס איז געווען אַרום זיבען פאַרנאַכט, אָבער די זון האָט נאָך אַלץ גענאַסען מיט טאַניגער ליכטיגקייט. עס האָט זיך נאָר ניט געוואָלט גלויבען, אַז איז אַ שעה אָדער אַ שעה און האַלב אַרום, וועט שוין ניט זיין קיין סימן פון טאָג.

אַנטקעגען אין פאַרק אויפ'ן גראַז האָבען זיך קינדערלאַך געשפילט און געשטיפט. קינדערשע קולות האָבען אָפגעקלונגען און אַרויסגעזונגען די קינדערשע גליקען און פרייד.

דאָס מיידעלע, וואָס האָט נאָך אַליין אויסגעוויזען ווי אַ קינד, האָט זיך אָבער צו אַט די אַלע קינדערשע שפילערייען און שטיפע־רייען ניט צוגעקוקט. זי איז געזעסען פאַרטיפט אין זיך, און מיט זיך, גלייך ווי די קינדערשע וועלט וואָלט איר ניט אָנגענאַמען. ווי זי וואָלט קיינמאָל ניט געשטיפט און געלאַכט מיט קינדערשען האַרציגען געלעכטער.

אַ טרויער, אַ גרויס־מענשישער, אַ טיף־פילענדער, האָט פאַרנעבעלט דאָס קינדערשע פנים, ניט דערלאַזט דורכרייסען זיך קיין שמיכעל...

זי האָט נאָך אַלץ געקוקט צום זעלבען פונקט. און ווען זי האָט געזען, אַז די זון הויבט שוין אַן צו פאַרגיין, איז זי געוואָרען אומרואיג... אָנגעהויבען קוקען אויפ'ן קליין זייגעריל, וואָס איז

געווען אַרומגעבונדען אַרום איר דין הענטעל. טרערען האַבען זיך
איר געשטעלט אין די אויגען.

נאָר אַט האָט זי דערזען אַנקומען דעם, אויף וועמען זי האָט
געוואָרט. און זי איז מיט אַמאָל לעבעדיג געוואָרען. אירע אויגעלעך
האַבען אויפגעלויכטען, איר קינדערשע האַרץ האָט זיך אָנגעהויבען
האַסטיג צו באַוועגען... מיט פּרייד איז זי אים אַנטקעגען געלאָפּען,
אָנגעכאַפט פאַר די הענט:

— פּאַפּאַ!

— קינד מיינס!

דער פּאַטער, וואָס האָט אויסגעוויזען צו זיין אַלט אַ יאָר
עמליכע און דרייסיג, מיט אַן אינטעליגענטען און אויסגעליטענעם
פנים, אַ פאַראַרבייטער, און אַ פאַרשמייעטער, האָט דאָס
טעכטערל אַרומגענומען, איר געקושט און געגלעט איבער די האַר.
פּאַטער און קינד האַבען זיך אַוועקגעזעצט אויף אַ באַנק.

— נו, האָסט זיך היינט פאַרשפּעטיגט, פּאַפּאַ! — האָט דאָס

קינד געזאָגט, ווי מיט אַ פאַרוואָרף.

— ניט מיין שולד, טעכטערל — האָט זיך דער פּאַטער

פאַרענטפּערט — ווייסט דאָך, שטענדיג קום איר צו דער מינוט.
היינט האָב איר ניט געקענט.

— פאַר וואָס ניט היינט? — האָט דאָס טעכטערל זיך נאָך

אַלץ גע'ברוגז'ט.

— היינט האָב איר געאַרבייט אַווערטיים. פאַרשטייט, מיין

קינד, די אויסגאַבען ווערען גרעסער, מוז מען שווערער אַרבייטען.
כדי מען זאָל האַבען פון וואַנען צו נעמען.

— פאַר וואָס עפעס ווערען גרעסער די אויסגאַבען? — האָט

דאָס קינד ניט געקענט פאַרשטיין.

— פאַרשטייטו, קינד, "דיין" מאַמע האָט מיר געשיקט

אַ בריוועל, וואו זי ערקלערט מיר, אַז זי קען מיט פּופּצען דאָלאַר
אַ וואָך ניט אויסקומען, דו ביזט שוין, שרייבט זי אַ גרויס מיידעל,
באַדאַרפּסט שוין האַבען יעדען מאָל אַ נייע דרעם, ביזט דאָך שוין
עפעס אַ ליידי! — האָט דער פּאַטער מיט שטאַלץ אַרויסגעערט
צום קינד, — און איר דערלאָנגט דער מאַמעס בריף.

דאס טעכטערל איז דורכגעלאפען מיט די אויגלאך דעם בריף
און געשוויגען...

— נו, איצט זעסטו שוין, קינד, אז מען דארף שווער ארכייר
טען? — האָט דער פאָטער ווייטער גערעדט — וויפיל, א שטייגער,
פאררדין איך דען אין גאנצען שוין אפילו מיט די אווערטיים?
דיין מאמע וויל אָבער פון דעם ניט וויסען. גלייך ווי איך וואָלט
געהאט און וויל ניט געבען מער... גלייך ווי איך אליין וואָלט ניט
באדארפט לעבען... און וואָס איז מכה די שיכלעך, וואָס איך קויף
דיר יעדען מאָל, וואָס דאָס קומט ניט אַרײַן אין רעכענונג? און
אַנדערע זאָכען וואָס איך קויף פאַר דיר? ... דאָס, זאָגט זי, איז
ביי איר גאַרניט... אמת, זי זאָגט אזוי? ...

— זי זאָגט ניט! — האָט זיך דאָס טעכטערל אַ ביזער געמאָן.
— און אז דו זאָלסט ניט גיין מיד זען, זאָגט זי אפשר אויך
ניט? מינסט אז איך ווייס ניט, אז זי לאָזט דיר ניט גיין מיד
זען? רעדט אָן אויף מיר פאַר דיר... וויל איינפלאַנצען אַ האָס
אין דיין יונג הערצעלע צו דיין פאָטער... וואָרפט אַרויף די גאַנצע
שולד אויף מיר... איך בין, הייסט עס, דער גאַנצער שולדיגער, און
זי איז דאָס די גוטע, די וואוילע, די פיינע...

— פאַפּא, רעד ניט אזוי! — האָט זיך דאָס קינד געבעטען.
— פאַר וואָס זאָל איך ניט ריידען אזוי? ... פאַרוואָס זוכט זי
דיר פון מיר צו דערווייטערען... אוועקרייסען פון מיר די איינציגע
טרייסט, וואָס איז מיר פאַרבליבען אין מיין עלענטען לעבען?
באַשער דו ביזט אַ פאַרשטענדיג קינד, הערסטו זיך צו איר ניט
צו. פאַרשטייסטו, אז זי איז ניט די גאַנצע גערעכטע און איך
דער גאַנצער אומגערעכטער... אָבער, ווען דו וואָלסט געווען ניט
אַזאַ קלוג קינד, וואָלט איך דיר שוין לאָנג פאַרלאָרען... ווייל וואָס
ווייסט אַ קינד דעם אמת? מ'זאָגט ס'איז אזוי איז אזוי...
— די מאַמע זאָגט מיר גאַרניט! ...

— יא, פאַרוואָס האָט דיר די מאַמע אַ פאַר מאַל פאַרהאַלטען
און ניט געלאָזט גיין מיד זען? ... איך בין דאַמאלסט שיר משוגע
געוואָרען פון האַרץ־ווייטאָג... עפעס אַ קלייניגקייט, ניט זען מיין
שיין און קלוג טעכטערל! וועמען האָב איך אויף דער וועלט

א חוץ דיר? ... ביזט דען א קינד? ביזט דאך א גרויסער מענש... מ'קען מיט דיר ריידען ווי מיט א חבר... וועסט מיר גלויבען, מין קינד, אז עס גייען אוועק טעג מיט נעכט, וואָס איך רעד מיט קיינעם ניט אַ וואָרט... איך בין אזוי ווי שטום... ניט איך וויל ריידען און ניט איך האָב מיט וועמען צו ריידען. איז ווען איך דערזע דיר, ווערט מיר ליכטיג אין די אויגען... איך רייד פאַר דיר אויס מין האַרץ, ווי פאַר מיינס אַ גלייכען... ווען דו וואָלסט וויסען, קינד, ווי איך פיל...

דער פאָטער איז אַנטשוויגען געוואָרען און געבליבען זיצען פאַרטראַכט...

דאָס גאַנצע לעבען, די הייראַט, און נאַכדעם דאָס צווייט זיד, האָבען זיך ווי שנעל-לויפענדע בילדער פאַרבייגעטראָגען דורך זיין געדאַנק.

אַט איז אַרויסגעשוואַמען איין בילד, אַט אַ צווייטע... קיין קלאַרקייט אין דעם בילד האָט ער אָבער ניט געזען... בילדער אָפּגעהאַקטע, פאַרטונקעלטע און פאַרפלאַנטערטע, ווי דאָס גאַנצע לעבען זיינס איז געווען פאַרפלאַנטערט... און פלאַנטערענדיג זיך האָט ער זיך אַריינגעפלאַנטערט אין זיין אומגליקליכע הייראַט... און קיין גליק אין לעבען האָט ער נאָך קיינמאַל ניט געהאַט...

דאָס קינד איז געזעסען אַ שטילע, אַ פאַרטראַכטע... פון וואָס קען אַזאַ קינד טראַכטען? געוויס פון דעם, אַז זי איז דאָך דאָ גאַרניט שולדיג... וואָס גייען איר אָן אַלע חשבונות פון די גרויסע... פון פאָטער מיט דער מוטער.. אַבי איר איז ניט גוט.. איר היים איז צושטערט, איר קינדערשע פרייד איז פאַר'ס'מ'ט... זי איז אַ לעבעדיגע יתומה...

מיט אומעטיגע אויגעלעך האָט זי געקוקט אויפ'ן פאָטער... באַמערקט די טיפע קנייטשען וואָס האָבען זיך אוועקגעלייגט אויף זיין פנים... דעם אומעט, דעם טרויער אַרום זיינע אויגען... געהערט זיינע שטילע זיפצען...

איר קאַפּ איז פּלוצלונג אוועקגעפאַלען אויפ'ן פאָטער'ס ברוסט

אירע קליינע קינדערשע אַקסלען האָבען געצוקט, זיך געוואָרפען, ווי אין קאָנוואָלסיע... אירע אויגען זיינען געווען אַרײַנגעגראָבען אין פּאַטער'ס קליידער... אַ פּאַרשטיקטער שלוכצען האָט זיך געריסען און זיך דורכגעטראָגען צום פּאַטער'ס אויערען...

דער פּאַטער האָט איר געהאַלטען אַרומגענומען, שטום אָן ווערטער איר געגלעט און באַרואיגט... געקושט אירע האַר, אירע הענטלעך, איר אָפּגעגעבען די גאַנצע צערמליכקייט, וואָס האָט זיך אָנגעקליבען אין זיין פּאַרבענקטער פּאַטער-האַרץ...

עס האָט גענומען אַ לענגערע צײַט ביז דאָס קינד האָט זיך באַרואיגט.

אויסגעווישט די אויגעלעך, איז דאָס קינד פּרייליכער געוואָרען... אָנגעהויבען צו רײדען נאָר אַנדערע זאַכען... אים דערציילט, ווי זי לעבט און פּאַרבריינגט די צײַט. ווי די מאַמע האָט איר געמאַכט אַ נייע ווײסע דרעס צו איר „גראַדוואַישאַן“ און ווי שײן די דרעס האָט אויף איר אויסגעזען.. און אַז נעקסטע וואָך נײַט זי צו אירע אַ חבּר'טע אויף אַ „פּאַרטי“, האָט זי שוין אָבער פּאַר-געסען באַלד צו שפּילען אויף דער פּיאַנאָ, ווייל זי האָט שוין לאַנג קײן לעסאַנס ניט גענומען...

— טאָ פּאַרוואָס נעמסטו טאַקע ניט קײן לעסאַנס? — האָט זיך דער פּאַטער אָנגעכאַפט — כ'האַב דאָך דיר געזאָגט, אַז דו זאָלסט נעמען פּיאַנאָ לעסאַנס און איד וועל צאָלען פּאַר די לעסאַנס.

— מען דאַרף ניט! — האָט דאָס קינד מיט געפּיל אַרויס-גערעדט — האָסט דאָך ניט צו באַצאָלען!

— ס'איז אַלרײַט! נעם לעסאַנס, זאַג איד דיר, ס'וועט שײן זײן! וועט מען אַרבייטען נאָך אַ שטונדע אַווערטײם. פּאַר דיר איז מיר קײן זאך ניט שווער! — האָט דער פּאַטער באַפּעלעריש אַרויסגערעדט.

— גוט, איד וועל שוין נעמען! — איז דאָס טעכטערל געווען צופּרידען.

ס'איז שוין געווען פינסטער.

פּאַרלעך האָבען פּאַרברייגעשליכט אַהין און צוריק, געפירט צווישען זיך האַרציגע געשפּרעכען, זיך געקוקט אײנע די אַנדערע

אין די אויגען און גאר אנגעקוואלען פון גאט'ס וועלט, וואו אפילו
אין דער פינסטערניש זיינען דא אזוי פיל ליכטיגע מינוטען...
ביים שיין פון עלעקטרישען ליכט, וואס איז געפאלען אויף
דער באנק, וואו פאטער און קינד זיינען געזעסען, האט עס אויס-
געוויזען ווי א פאר געליבטע וואלטען געזעסען צוגעטוליעט איינע
צו די אנדערע...

— איד דארף שוין גיין אהיים! — האט זיך דאס קינד
פלוצלונג א כאפ געטאן — די מאמע וועט ניט וויסען וואס
איבערצוקלערען.

פאטער און קינד האבען זיך אויפגעהויבען פון זייערע ערטער
און געשלאסען האנט אין האנט זיינען זיי מיט א פרייליכען און
באלעבטען געמיט אוועק איבער'ן ברייטען וועג, וואס פירט צו
איר הויז...

זיין פרויס שוועסטער

גרינשפאן איז געשטאנען ביים שיף און מיט אומגעדולד
ערווארטעט זיין שוועגערין אסתר, וועלכע האט באדארפט אַנקומען
פון דער אלטער היים.

ער איז געווען אַנגעטאן אין זיינע בעסטע קליידער, אַרומ-
געוואָשען און אַפּגעראַזירט, וואָס האָט אים געמאַכט אויסזען פיל
אינגער ווי ער איז אין אמת'ן געווען.

ער האָט געקוקט אין דער אומענדליכער יסווייטקייט און
געטראַכט וועגען דעם, ווי איבעראַשט זיין שוועגערין וועט ווערען
פון זיין איצטיגען אויסזען און שטאַנד. ס'וועט זיך איר גאַרניט
וועלען גלויבען, אַז דאָס איז ער, דער זעלבער, וועמען זי האָט
געקענט פינף-און-צוואַנציג יאָר צוריק, דעמאָלסט ווען ער איז
אַראַפּגעקומען זען איר שוועסטער חנה, מיט וועלכער מען האָט
אים דאָן גערעדט אַ שידוך.

ער איז דאָן אַלט געווען פיר-און-צוואַנציג יאָר, אַ מאַגערער,
מיט אַן אַפּגעצערט פנים, אַ שעמעוודיגער, און ניט-זיכערער...
האָט אויסגעוויזען אַרים און דערשלאָגען.

חנה, וועלכע איז שפּעטער געוואָרען זיין פרוי, איז געווען
ניט קיין איבעריגע שיינהייט, כאַטש אַ גוטע און אַ וואוילע.
פאַרליבט אָבער איז ער אין איר ניט געווען. ליב געקראָגען האָט
ער דאַמאָלסט גאָר איר שוועסטער. ער האָט עס אָבער קיינמאַל אויף
זיינע ליפּען ניט אַרויפגעבראַכט, ווייל ער האָט גוט געוואוסט, אַז
ער וועט זיך נאָר נאַריש מאַכען, ער וועט אסתר'ן ניט קריגען.

אסתר איז געווען אַ שוין יונג מיידעל, אַ פּרייליכע, מיט אַ
גוטען מול. אַלע אין הויז האָבען איר ליב געהאַט, זי האָט
עס געוואוסט, און האָט פון זיך שטאַרק געהאַלטען. די שענסטע,
די רייכסטע יונגעלייט האָבען זיך צו איר גע'שדכנ'ט.

חתונה נעהאט האָט זי מיט אַ רייכען געשעפטסמאַן, געוואוינט און געלעבט אויף אַ רייכען שטייגער, פון זיך געבלאָזען, און מיט אים, גרינשפאַנ'ען, וואָס האָט נאָך דער חתונה מיט איר שוועסטער געלעבט זייער אַרים, זיך געהאַלטען פון דער ווייטען.

אַפּמוטשענדיג זיך אַ פאַר יאָר און ניט זעענדיג פאַר זיך קיין בעסערע צוקונפט, האָט ער וויעס־איז צונויפגעקליבען אויף הוצאות און מיט זיין פרוי אַוועקגעפאַרען קיין אַמעריקע.

אויף די פיר־און־צוואנציג יאָר וואָס ער איז אין אַמעריקע האָט ער זיך ניט צו באַקלאַגען. ער האָט זיך דאָ גאַנץ פֿיין אַרויפגעאַרבייט, איז רייך, האָט דריי פיינע קינדער, פון וועלכע איין טאַכטער האָט שוין חתונה געהאַט. ווען עס וואָלט אים נאָר ניט געטראַפען דער אומגליק מיט זיין פרוי, וואָלט אים שוין געווען נאָר גוט.

זיין פרוי'ס טויט איז פאַר אים געווען אַן אמת'ער אומגליק. ער איז טאַקע ניט געווען אין איר פאַרליבט, זי איז אָבער געווען אַ גוטע פרוי צו אים און אַ געטרייע מאַמע צו די קינדער און זי האָט זיי איצט אַלעמען אויסגעפֿילט.

נאָר אַט האָט ער פּלוצלונג דערהאַלטען אַ בריף פון זיין שוועגערין, אין וועלכען זי שרייבט אים, אַז זי איז דורך דער מלחמה רואינירט געוואָרען, איר מאַן איז פון האַרץ־ווייטאָג גע־שטאַרבֿען, זי איז געבליבען אַן אַ היים און האָט ניט פון וואַנען אַ טאָג איבערצולעבען. קיין קינדער האָט זי מיט אים ניט געהאַט און זי איז עלענט ווי אַ שטיין.

זי גיט צו, אַז זי האָט אים פון איר אומגליק ניט געוואָלט שרייבען, און בעטען שטיצע אודאַי ניט, ווייל זי האָט זיך די גאַנצע צייט געהאַלטען פון זיי פרעמד, זיך אַפילו ניט דורכגע־שריבען, איצט אָבער האָט זי ערנעץ אויסגעפונען זיין אַדרעס און שרייבט אים, ווייל זי האָט קיין אַנדער ברירה ניט... דאָס איבע־ריגע לאַזט זי צו אים...

איר בריף, כאַטש מיט אַ ווענדונג נאָך שטיצע, איז געווען געשריבען אין דעם שטאַלצען, אַנגעצויגענעם טאָן פון איינער, וואָס איז נאָר אַלץ ניט געפאַלען ביי זיך, און וואָלט זי זיך געקענט

העלפען וואָלט זי צו אים, דעם היימישען שנאָרער, ניט געשריבען...
 ער האָט געלעזען איר בריף און עפעס אַן אומבאַוואוסטע פרייד
 האָט אים אַרומגעכאַפט. אַ פרייד ניט פון נקמה-געפיל, נאָר
 פון אַ געפיל וואָס איז יאָרען-לאַנג געלעגען באַהאַלטען טיף ביי
 אים אין האַרצען וועלכען ער האָט ביז איצט נאָר מורא געהאַט
 אפילו אַנצורירען — אַ געפיל פון לאַנג גענאַרטער ליבע צו איר.
 איצט איז אַט דער געפיל אַרויסגעשפרונגען פונ'ם באַהעל-
 טעניש ווי אַ געפאַנגענער וואָס איז יאָרען-לאַנג פאַרשפאַרט געווען
 אין תפיסה, אַ לויכט געטאָן פאַר אים אין העלע זונען קאַלירען.
 זיך צוטאַנצט און צוזונגען מיט דעם געזאַנג פון הונדערטער
 פויגעלאַך ביים אַנקומען פונ'ם פּרילינג.

פּרילינג איז מיט אַמאָל געוואָרען אין זיין האַרץ; אינ'ם
 האַרץ, וועלכע האָט שוין איבערגעלעבט באַלד פּופציג פּרילינגען.
 זומערען און הערנסטען; דער ווינטער איז שוין לעבען אים גע-
 שטאַנען גרייט מיט זיין אַנגסטליכער גרויקייט.

ער האָט זיך מיט אַמאָל ווידער דערפילט יונג, און ס'איז
 פאַרשוואונדען די מחיצה פון פינף-און-צוואַנציג יאָר, ווען זיין
 ערשטער בליק איז געפאַלען אויף דער שטאַלצער, שיינער אַסתר,
 ביז איצט.

איצט איז ער ווידער יונג, און ווידער איז זיין האַרץ אַרומ-
 געכאַפט געוואָרען מיט דעם אַלט-יונגען פאַרלאַנג — מיט ליבע
 צו זיין שוועגערין.

* * *

נאָך אַ קורצער דורכזעקסלונג פון בריף איז באַשטימט
 געוואָרען זי זאָל אַריבערקומען צו אים אין אַמעריקע, וואו זיי
 וועלען הייראַטען און זי וועט פאַרנעמען איר שוועסטער'ס פּלאַץ
 אַלס מוטער פון אירע קינדער.

די שיף איז שוין געווען ניט ווייט פונ'ם ברעג.
 ווי אַ ים-פויגעל האָט זי זיך געטראָגען איבער דער ווייטער
 וואַסער-פּלאַך, זיך געהויבען אַרויף און אַראָפּ איבער די שווימיגע
 ים-כוואַליעס.

אסתר איז געשטאנען ביים פארעניץ פונ'ם דעק אן אומעטיגע,
א פארזארגטע, געטראכט וועגען דעם וואָס זי, די אמאָליגע רייכע,
שיינע אסתר, וועט זיך באַלד טרעפען מיט איר שלים-מול'דיגען
שוואַגער, מיט וועמען אומשטענדען צווינגען איר צו הייראַטען.
און זי האָט מיט גרויס אַנגסט ערוואַרטעט די מינוט פון זייער
באַגענעניש.

די שיה איז צוגעקומען צום ברעג.
גרינשפאַנ'ס יעדער נערוו איז געווען אָנגעצויגען. אַ ניי
לעבען האָט צו אים אַרונטערגעוואונקען פון שיה, אַ באַנייט לעבען
מיט דער, נאָך וועמען ער האָט אַלע יאָרען אין דער שטיל געבענקט.
יעדער מינוט האָט אים אויסגעוויזען אַ יאָר, ער האָט זיך
ניט געקענט דערוואַרטען ביז די פאַסאַזשירען וועלען אַרונטער-
קומען. ער האָט זיך דורכגעשטופט דורכ'ן עולם נאָענט צום שיה,
און דורך זיינע פאַרגרעסערונגס-גלעזער גענומען אַרויפסקען צום
דעק, געזוכט דעם שיינעם פנים פון זיין באַליבטער אסתר.
די פאַסאַזשירען פון צווייטען קלאַס האָבען איינע נאָך די
אַנדערע פאַרלאָזען די שיה, אויפגעזוכט די נאָענטע און ליבע.
וועלכע האָבען געוואַרט אויף זיי, געפאַלען איינע די אַנדערע אויף
די העלזער, געקושט, געהאַלט.

גרינשפאַן איז ווי אַ ווילדער אַרומגעלאָפען צווישען עולם.
געזוכט דאָ, דאָרט, ער האָט אָבער אסתר'ן אין ערגעץ ניט
באַמערקט. ביסלעכווייז זיינען אַלע זיך צוגאַנגען און ער, אַ
פאַרצווייפלטער, איז געבליבען שטיין אַליין. אומעטיג און
ענטוישט, טראַכטענדיג אַז עפעס האָט מיט זיין שווענערין פאַסירט.
מעגליך, אַז זי איז אפּשר צוליב אירגענד וועלכע אונזאַכע פאַר-
האַלטען געוואָרען אויף יענער זייט ים.

מיט אַמאָל האָט ער באַמערקט ווי אַז עלטערע, שווערע, פּולע
אידענע שאַרט זיך צו אים, שלעפענדיג אין אירע הענט אַ גרויסען
טשעמאַדאַן. צוקומענדיג צו אים איז זי שטיין געבליבען און
עפעס געוואַלט פרעגען, אָבער אַזוי שנעל ווי זי האָט אויף אים
אַ קוק געטאָן. האָט זי ווי ניט מיט איר שטימע אויסגערופען:

„שלמה, ס'איז דאך שלמה! און איר האב זיך ארומגעדרייט און זיך געזוכט“.

זי איז געווען אנגענעם איבעראשט צו דערזען גאר אן אנדער שלמה'ן, ווי זי האט זיך די גאנצע צייט פארגעשטעלט. א שיינער, פארהעלטניסמעסיג יונגער, רייךגעקליידעטער מאן איז געשטאנען פאר איר.

א געפיל פון פרייד האט איר ארומגעכאפט.

— נו, וואס שטייטו, שלמה, אזוי שטיל? פארוואס זאגסטו גארנישט? פרייסטו זיך גארנישט מיט דיין גאסט? — האט אסתר ענטוישט פון איר שוואגער'ס קאלטער אויפנאמע געפרעגט. גרינשפאן האט זיך ניט גערירט פון ארט, ווי א פאראלזירטער איז ער געשטאנען און געקוקט אויף דער פרעמדער אלטער אידענע, וואס רופט אים „שלמה“ און געפילט א ווידערגעפיל אין אלע זיינע גלידער.

„איז דאס די אסתר, וועלכע איר האב אלע מיינע יארען געליבט?“ האט ער מיט וויי געטראכט און געפילט ווי א חלום, אפשר דער זיסטער חלום פון זיין לעבען איז פאר אים פלוצלונג אפגעשטארבען.

דער פריילינג אין זיין הארצען איז מיט אמאל פארגאנגען.

נאכזן גט

ס'איז געווען אין אן אַווענט נאכדעם ווי אייכראם האָט באַקומען אַ געזעצליכע שייִדונג פון זיין פרוי.
מיט'ן גט אין קעשענע האָט ער זיך אַרומגעדרייט איבער די גאַסען פון דער גרויסער, קאַכעדיגער שטאָט און ניט געוואוסט וואָס צו טאָן מיט זיך; געטראַכט וואו און צו וועמען אַרייַנצורייַן פאַרברייַנגען דעם אַווענט.
ערשט ניט לאַנג האָט ער נאָך געהאַט אַ היים וואו צו קומען. אַפילו ניט אזא זיסע היים, אַבער פאַרט אַ היים מיט איינגעאַרדענער טער און איינגעפונדעוועטער באַלעבאַטישקייט. איצט איז ער עפעס געבליבען הייַנגען אין דערלופטען.
אמת, ער איז באַפרייט געוואָרען פון זיין אומגליקליך פאַרמיליען־לעבען, וואָס איז פינה יאָר אויף אים געלעגען ווי אַ באַרג און אים שווער געדריקט. אודאי איז ניטאָ נאָך וואָס צו בענקען, טרויערען. אַבער פרייען זיך איז ניטאָ מיט וואָס. זיין לעבען איז סיי ווי איבערגעריסען געוואָרען.
איז אים עפעס ניט זיס, ניט ביטער, נאָר סתם קאלעמוטנע אויפ'ן האַרצען. אין אַזעלכע מינוטען איז דער בעסטער מיטעל זיך צו פאַרטומלען, פאַר'שיכור'ן... אַבער מיט וואָס, אַז קיין טרינקער איז ער ניט, און קיין קאַרטען שפּילער אויך ניט. און אַרייַנגיין פאַרברייַנגען צו זיינע נעכטיגע הויז־פריינט קען ער אונטער די אומשטענדען אויך ניט, — עס וועט זיך אַנהויבען אַ סדרה מיט פּראַגען, וואָס ניט ער וויל, ניט ער קאַן פאַרענטפּערען... ער האָט שוין געהאַלטען אין אַרייַנגיין אין אַ מואווי־טעאַטער, ווי ער טוט עס די לעצטע צייט, ווען ער געפינט זיך אין אַ גערפּרעסטען געמיסס־צושטאַנד. איז אים איינגעפאַלען ער זאָל אפשר נאָך אַרױבערפאַרען צו פּאַניע'ן, זיינע אַ גוטע באַקאַנטע פון אַמאָל. ער איז שוין טאַקע ביי איר לאַנג ניט געווען. — — —

פאניע איז א יונגע און שיינע ווייבעל, וועלכע האט זיך געגנט מיט איר מאן, ווייל זי האט א קורצע צייט נאך דער חתונה זיך דערוואוסט, אז איר מאן איז איר אומטריי. זייט דאן האט זי אלע מענער געהאסט . . . ניט געהאט צו זיי מער קיין ברעקעל צוטרויען . . . אויב א מאן האט געקאנט פאלש זיין צו איר, אזא יונגע און שיינע, מעגען זיי אלע גיין צום טייפעל!

זי איז אבער ניט געווען פון די פרויען, וועלכע קענען זיך אינגאנצען אפזאגען פון מענער געזעלשאפט, אפילו ווען זי זאל וועלען. ס'איז אודאי שלעכט מיט זיי, ס'איז אבער נאך ערגער אז זיי.

האט פאניע ביי זיך אפגעמאכט, אז זי וועט זיך שוין מיט זיי, איבערהויפט מיט די פארהייראטע מענער, אפרעכענען אויף איהר אייגענעם פרויען־שטייגער.

מיט אלע אירע פרויען־מיטלען האט זי זיי געזוכט אריינצורציען אין איר נאענטקייט, בריינגען זיי צו א שטופע ווען זיי זיינען געלעגען ליידענשאפטליכע ביי אירע פיס. דאן, מיט א גאליק געלעכטערעל זיי אפשטויסען, אויסרופענדיג מיט טריאומף:

— גייט, איר זייט ניט בעסער איינער פאר'ן אנדערען!
ס'איז ניטא קיין איין רעכטער מאן צווישען אייך! אלע, אלע, זייט איר פאררעטער צו אייערע אייגענע פרויען! . . .

און ס'איז איר ניט אנגעקומען שווער די מענער צו פארנארען. זייענדיג יונג, שוין, פול מיט ליידענשאפטליכען גלי און אימפעט, האט זי זיי לייכט געקאנט פארפירען. ניט איין פאמיליען־טראגעדיע האט זיך צוליב איר אפגעשפילט.

דער איינציגער, וועמען עס איז איר ביז היינט ניט געלונגען אריינצוציען אין איר טייפעלשען שפיל, איז געווען אייבראם, וועמען זי האט נאך אלס מיידעל שטארק ליב געהאט און געדענקט, אז זיי וועלען הייראטען. געהייראט האט ער אבער מיט אז אנהערע, פאררריסט עס איר טאקע ביז היינטיגען טאג.

די ערשטע פאך יאָר, וואס אייבראם איז געווען פארהייראט, האט זי אים אפילו קיין איינמאל ניט געזען; ווי ער וואלט איר מיט א כיון אויסגעמידן. נאכדעם האט זי זיך יאָ מיט אים א

פאר מאָל באַגעגענט, מיט אים גערעדט, אים אַפילו איינגעלאָרדען צו קומען צו איר אין הויז אַרײַן. ער איז אָבער קיין איינמאָל ניט געקומען.

ערשט אַ פּאַר יאָר שפּעטער האָט זי אים צופּעליג באַגעגענט און אים ווידער אַמאָל איינגעלאָרדען צו קומען צו איר אין הויז. דאָס מאָל איז ער דוקא יאָ געקומען, אָבער . . .

ער איז אָפּגעזעסען שטונדען לאַנג, גערעדט, געלאַכט, אָבער ניט פּונ'ם אָרט . . . זי האָט אָנגעווענדעט אַלע אירע מיטלען אים צו פאַר'שיכור'ען, צוברענען אין אים די לײדענשאַפט; נעווען גרייט זיך אַפילו אים איבערצוגעבען, נאָר ער זאָל זיך פאַרלירען. אויפהערען צו זיין דער געטרייער פאַמיליען־מאַן . . . אירע אַלע אַנשטריינגונגען האָבען אָבער ניט געהאַלפּען — ער איז געבליבען זיצען אַ רואיגער, טרינקענדיג זיין טיי מיט צובייסען.

אָוועקגעגאַנגען איז ער מיט דער זעלבער רואיגקייט און פיינער באַנעמונג, ווי ער איז געקומען, איבערלאָזענדיג איר אן אומבאַ־פּרידינטע, אַ צורייצטע.

אוראי האָט זי אים דאָן געהאַסט, באוואונדערענדיג צו דער זעלביגער צייט זיין שטאַרקייט, זיין וואונדערבאַרען קאָנטראָל איר בער זיך, און זי האָט זיך עס כלויז געקענט ערקלערען מיט דעם, אַז ער מוז אין זיין פרוי זיין שטאַרק פאַרליבט און ער וויל איר ניט ווערען אומטריי . . . און דאָס האָט איר שטאַרק געערגערט און וויי געטאָן.

„הייסט עס — האָט זי מיט פאַרדרוס געטראַכט — אַז זי האָט פאַרשפּילט. עס איז פאַרט פאַראַנען אַז ערליכער און געטרייער מאַן. און ווי איר אויף צופּוקעניש איז עס דוקא אייבראַם, וועמען זי האָט ליב, און זי, זי איז אַזוי מיאום אַרײַנגעפאַלען מיט אַ מאַן, וואָס האָט איר אַזוי שנעל נאָך דער חתונה פאַרראַטען. איז עס ניט אַ מאַדנע צו להכעיס שפּיל פּון לעבען? זי וועט זיך ניט באַרואיגען ביז זי וועט אים אויך אַרײַנציען אַט אין דער שפּיל. זאָל זי נאָר האָבען כאַטש נאָך איין געלעגענהייט.“

זייט דאָן איז אָבער אייבראַם צו איר מער ניט געקומען.

ווען דער טעלעפאן האט גערונגען און פאניע, נעמענדיג דעם רעסיווער אין האנט האט דערהערט אייבראמ'ס נאמען, איז זי געווען איבעראשט — אויף אזא פלוצלונגען באזוך האט זי זיך ניט געריכט.

— כ'וועל באַלד זיין אין אייער געגענט, וועל איך אַרויפקומען צו אייך — האט ער צו איר געזאגט דורכ'ן טעלעפאן.

— איר זייט ביי מיר שטענדיג אן אנגענעמער גאסט — האט זי אפגעענטפערט, קוים איינהאלטענדיג איר איבעראשונג.

פאניע איז גלייך געוואָרען באַשעפטיגט מיט'ן צוגרייטען זיך אים צו באַגעגענען. דאָס מאָל נאָך מער ווי אַלע מאָל האָט זי געוואָלט אויסזען באַזונדערס שיינ און רייצענד. זי האָט זיך אָנגעטאן אין איר שענסטער רויט־דעקאַלטירטער קלייד, באַהאַנגען איר האַלד און אויערען מיט בליצענדע קאַלירטע קאַרעלען און אוירינגלעך, אַזוי אַז אַלץ אויף איר זאָל רופען, רייצען און וועסען די מאַנסכילשע בלוטען . . .

ווען זי איז פאַרטיג געוואָרען מיט איר טואַלעט און זיך באַטראַכט אין שפּיגעל, איז זי מיט זיך אַליין געווען צופרידען — אַזוי שיינ און רייצענד האָט זי אויסגעזען.

דערנאָך האָט זי גענומען גרייטען צום טיש, אַוועקגעשטעלט וויין און אַלערליי זיסע און געשמאַקע צובייסעכצען; אפילו בלויז מען האָבען ניט געפּיילט אויפ'ן טיש.

„היינט!“ איז איר דורכגעלאָפּען אַ געדאַנק, און אירע הענט האָבען זיך צוזאַמענגעלייגט ווי ביי אַ פעסטען באַשלוס, און אירע מויל־ווינקלען האָבען גערווען אַ ציטער געטאָן . . . — — — עס האָט זיך דערהערט אַ קלונג.

אייבראַם איז אַריינגעקומען מיט'ן געוויינליכען שמייעל אויף זיין געזיכט, עס איז ניט געווען אויף אים צו דערקענען, אַז עפעס איז געשען אין זיין לעבען, וואָס ווערט געוויינליך באַצייכענט אַלס אַ זייער ערנסטער שריט; אַ שריט, וואָס קערט מיט איין מאָל איבער אַלץ וואָס מען האָט יאַרענלאַנג אויסגע'חלומ'ט — דער חלום פון הייראַט און גליק.

— א, אייבראַם! — האָט זי אויף אַ היימישען אופן צו אים

א זאג נעמאן, צו מאכען אים פון דער ערשטער מינוט פילען נאענט און היימיש — עם פרייט מיד זייער אייער באזוד; איר קומט אזוי זעלטען . . . הפנים אז מען האט ליב די פרוי, איז מען שטענדיג פארנומען מיט איר — האט זי לייכט און שפאסיג אים פארגעווארפען.

— נו, יא . . . כ'מין . . . וואס איז דען דער אונטערשייד ?

אלץ איז באגרייפענד און אינטערעסאנט — האט ער אפגעענט-פערט אין א שפראך, וואס מען האט געקענט אויסטייטשען אהין און אהער, אדער ניט אהין און ניט אהער.

— זיצט פריינט, זיצט! — האט זי אים צוגעפירט צו דער ווייכער סאפע, אויף וועלכער עם זיינען געלעגען אלערליי קאלירטע זיידענע קישעלאך און פון ווינקעל פון סאפע האט זיך דורכ'ן אבאזשור דורכגעריסען א טונקעל פאר'חלומ'טער שיון, וואס האט אנגעפילט דעם צימער מיט א פאר'חלומ'טע ראמאנטישע אטמא-ספערע.

זי האט זיך אוועקגעזעצט נאענט לעבען אים און אריינקוקענ-

דיג אים מיט ליבשאפט אין די אויגען אריין, ארויסגערעדט:

— איר ווייסט, כ'האב נאך אייך געבענקט.

ער איז געבליבען זיצען ווי ניט אים מיינט מען עס, זיך געשפילט מיט די קישעלעך, איבערגעלייגט זיי פון איין ארט אויפ'ן אנדערען, ארויסגענומען א סיגארעט און פארויכערט.

— איהר וועט טרינקען א ביסעל וויין? — האט זי אים פארגעשלאגען, באמערקענדיג אז ער איז זיין פולער ניכטער-קייט, און ס'וועט אים שווער זיין צו בויגען.

— מיט פארגעניגען! — האט אייבראם געענטפערט, דער-פילענדיג א ברענענדיגען דורשט אט נאך דעם געטראנק, ווי נאך קיינמאל ניט פריער.

זי האט אים דערלאנגט א גרויסע גלאז מיט וויין, וועלכע אייבראם האט מיט איינמאל אויסגעטרונקען.

— איר טרינקט היינט גערן וויין — האט פאניע מיט ענט-ציקונג אויסגערופען — איר מוזט היינט זיין זייער גוט אויפ-געלייגט.

— א, זייער, א גרויס גליק האט מיר געטראפען . . . —
האט ער געענטפערט, אצי טוענדיג שטארקער פונ'ם סיגארעט.
— אזוי, א גרויס גליק! מעג איר אפשר אויך וויסען פון
אייער גליק און זיך מיט אייך מיטפרייען — איז זי געווארען צו
אים צוגעלאזענער.
— ניט איצט . . . אן אנדערש מאָל וועל איר עס אייך
דערציילען . . . איצט וויל איר טרינקען, איר פארשטייט, א סך
טרינקען פאר גרויס גליק . . .
— נוט, טרינקט, טרינקט, אייבראם, וויפיל אייער הארץ
גלוסט; ניט אפט מאכען זיך איז לעבען גליקען.
אייבראם האט אויסגעטרונקען נאך אַמאָל.
— און איצט טרינקען מיר צוזאמען! — האט פאניע אָנגע-
נאָסען נאך א פאר גלעזער.
— פאר אייער גרויס גליק — האט פאניע געדריקט זיין האנט
און אויסגעטרונקען.
— יא, פאר מיין גרויס גליק . . . — האט איר אייבראם
נאָכגעזאָגט, שוין איז דער אמת'ן אביסעל אויפגעלעבט, א שטארקען
דריק טוענדיג איר האנט.
נאך קיינמאל האט אייבראם ניט געהאט אזא פארגעניגענדיגען
געפיל, דריקענדיג א פרוי'ס האנט, ווי איצט; נאך קיינמאל האט
ער זיך ניט גענויטיגט אין א ליבען, פריינטליכען וואָרט, ווי איצט,
און נאך קיינמאל האט ער זיך אזוי ניט גענויטיגט און געגארט צו
זיצען אין א ליבען היימישען ווינקעל ווי איצט, ווען ער איז פלוצלונג
ווידער געוואָרען א גע'ונד'ניק, אן א היים. אַלץ, אַלץ האט אים
דא אויסגעוויזען אזוי ליב און היימיש, דער שיינער, אויסגעפוצטער
צימער, דער צוגעגרייטער טיש, די ווייכע סאָפּע, די קישעלעך.
דער רויטער אַבאָזשור, און זי . . .
ער האט געקוקט אויף איר, ווי זי איז געשטאַנען ביים שפיגעל
און זיך פאַרריכט אירע האַר, און געטראַכט, אז זי ווויזט אויס
וואונדערליך שוין, און ס'האט אים געוואונדערט פאר וואָס ער איז
ביז איצט געווען אזוי גלייכנילטיג צו איר.
„און וואָס אייגענטליך וואונדערט ער זיך — האט ער וויי-

טער געטרעכט — האָט ער דען ניט געהאַט מיט זיך אַן אַפּמאַך, אַז אַזוי לאַנג ווי ער וועט „שטיין“ מיט זיין פּרוי, זאָל ער איר ניט ווערען אומטריי? איצט איז עפעס אַנדערש, איצט קערט ער זיך מיט זיין פּרוי גאַרניט אַז, זיי זיינען פּרעמדע, און ער מעג טאָן וואָס ער וויל.

„און פאַר וואָס טאַקע ניט בלייבען וואוינען מיט איר, פאַר ניט, אַפילו מיט איר חתונה האָבען? דאָ איז דאָך אַזוי ליב און אנגענעם.

„אַט האָט זי דאָך אים ביי זיין אַרײַנקומען אַליין געזאָגט, אַז זי האָט נאָך אים געבענקט, הפנים זי האָט אים נאָך היינט אויך אַביסעל ליב.

„מ'עט זען“... — — — — —

— איר ווייזט היינט אויס אַזוי פאַרטראַכט — איז זי צו אים צוגעגאַנגען און אַרויפגעלייגט אירע וואַרימע, ווייכע הענט אַרום זיין האַלז.

ער האָט אַ שטילען ציטער געמאַן.

און ווען זי האָט באַמערקט, אַז ער איז דאָס מאָל ניט דאַנער גען אירע לאַסקעס, האָט זי זיך אַוועקגעזעצט נאָענט לעבען אים, מיט ביידע הענט אַרומגענומען זיין האַלז און צודריקענדיג אים שטאַרק צו זיך מיט איר גאַנצער גליענדער ליידענשאַפט אַרײַנגע- גראַבען אירע ליפען אין זיינע... — — — — —

זי איז געשטאַנען אַנטקעגען אים און געלאַכט מיט איר גאַליגען

געלעכטער און געשריען מיט טריאומף :

— גייט, איר זייט אַלע ניט בעסער איינער פאַר'ן אַנדערען,

ס'איז ניטאָ קיין איין רעכטער מאַן צווישען אייך, פריער אַדער שפעטער מוזט איר ווערען פאַלש צו אייערע פרויען!...

— וואָס מיינט איר מיט דעם? איז ער געשטאַנען און

איר אָנגעקוקט אַ בלייבער ניט פאַרשטייענדיג וואָס דאָ קומט פאַר.

— וואָס איר מיינט? כאַ-כאַ! ווי אומשולדיג איר זייט, אַליין

ווייסט איר ניט, אַז איר, אַלע מענער זיינען פאַרעטער צו זייערע

פרויען? אַט נעמט אַ שטייגער אייך אַליין. כלומר'שט אַ געטרייער

מאן, וואָס האָט כלומר'שט ליב זיין פרוי, און אַנטלאָפּען פאַר מיר ווי פאַר'ן מלאך-המות, איר געדענקט לעצטענס, ווען איר זייט דאָ געווען, אפילו אַנרירען האָט איר זיך ניט געלאָזט און מיט אַמאָל... כאַ-כאַ-כאַ! האָט זי זיך טייפליש ווילד צולאָכט — שעמען מעגט איר זיך צו פאַרראַמען אייער געזעצליכע פרוי!

אייראַם האָט אַנגעהויבען צו באַגרייפּען וואָס דאָ קומט פאַר און אוועקשטעלענדיג זיך אַנטקעגען איר, מיט אַ שטאַלצען אויפֿ-געהויבענעם קאַפּ אַרייַנקוקענדיג איר גלייך אין די אויגען, האָט ער סאַרקאַסטיש אַרויסגערעדט:

— אזוי איז דאָס, הייסט עס, אייגענטליך געווען אייער צוועק, מיר צו באַזיגען, איבערצייגען מיר, אַז איר בין ניט קיין געטרייער מאַן צו מיין פרוי. אויב דאָס איז געווען אייער צוועק, מוז איר אייך זאָגען, אַז איר האָט אייער ציל ניט דערגרייכט, איר בין מיין פרוי געווען בוכשטעבליך געטריי בין היינט.

— בין היינט... אַודאי בין היינט... וואָס גייט מיר אָן אייער נעכטען! האָט זי ניט אויפֿגעהערט מיט טריאומף צו לאַכען — דער פאַקט אַבער איז, אַז היינט...

— היינט האָב איר שוין געמעגט, איר פאַרשטייט, מאַראַם, געמעגט, אויב ניט מאַראַליש איז געזעצליך. נאָר אַרט איין דען די מאַראַל? דער עיקר איז דאָך ביי אייך, איר זאָלט מיר קענען אויפֿוואַרפען, אַז איר האָב פאַרראַטען, מיין געזעצליכע פרוי, נו, מוז איר אייך זאָגען, אַז איר בין פון מיין פרוי זייט אַ קורצע צייט געזעצליך געשיידט.

ער האָט אַרויסגענומען דעם גט פון קעשענע, אים אַ ווייל געהאַלטען פאַר אירע אויגען און אַרויסגערעדט:

— און איצט, מאַראַם, שעמט איר זיך!... דאָס אַפּזאָגענדיג, האָט ער זיך שנעל אַ קער געטאָן צו דער טיר און איז אַרויסגעלאָפּען פּונ'ם הויז. פאַניע איז געבליבען שטיין אַ פאַרשעמטע, אַ דערשלאָגענע...

א „ט ר י ל“

העלדמאן איז געשטאנען ביים אריינגאנג פון פארק און געווארט אויף זיין נייע באקאנטע, מיט וועלכער ער האט אפגערעדט זיך דא צו טרעפען.

ס'איז געווען א שיינער, זומערדיגער אָווענט, פארלאך האָבען זיך געצויגען צום פארק צו די טונקעלע אלייען, וואו יונגע פארלאך לעבען איבער די ליכטיגסטע מינוטען.

העלדמאן, וואָס האָט ניט לאַנג אָפּגעגעסען סאַפּער און זיך געזוכט אַרויסצורייען פון דער היים מיט אַ תּירוץ אַז ער מוז אַוועקגיין צוליב ביזנעס, האָט דאָ שטייענדיג און וואַרטענדיג ניט געפילט נאָר באַקוועם. פאַר זיינע אויגען האָבען נאָך געשוועבט זיין יונגער פּרוי'ס פּרעגענדיגע בליקען, וועלכע, ווי אים האָט אויסגעוויזען, האָבען אים אַנגעקוקט מיט חשד ווי זי וואָלט דער-קענט אין זיינע אויגען, אַז ער זאָגט ניט דעם אמת...

ער, העלדמאן אליין, איז נאך עפעס אויך ניט איינגעוואוינט צו זאגען פאר זיין פרוי א ליגען. צו וואָס? אַז ער האָט זיך בין אָהער אין דעם ניט גענויטיגט. אין די דריי יאָר, וואָס ער איז פאַרהייראַט, איז ער געווען צופרידען: צופרידען מיט זיין פּרוי, מיט'ן קינד, וואָס זי האָט אים אַ יאָר נאָך זייער חתונה געבוירען; צופרידען מיט זיין היים און מיט אַלע הימישקייטען אַרום אים. אויך איצט איז ער מיט זיין פאַרהייראַטען לעבען ניט אומצור-פרידען. ער וואָלט אין קיין פאַל זיין היים ניט אויפגעגעבען. ער האָט ליב אַלע באַקוועמליכקייטען פון פאַרהייראַטען לעבען און קיין אומבאַקוועמליכקייטען האָט ער נאָך דערווייל ניט געפילט. וואָס אים האָט לעצטענס יאָ גענומען אויספילען, איז א „ט ר י ל“, עפעס אַן אַפּוועקסלונג פון דעם טאַג-טעגליכען לעבען. דאָס

וואָס עס פּאַסירט מיט אים יעדען טאָג אין שוין ניט מער ניי. אַלץ איז איינגעאַרדענט אויף אַ שטייגער, וואָס רופט מער ניט אַרויפ קיין נייעם אינטערעס. זיין ביזנעס גייט ניט שלעכט. זיין פרוי איז צו אים גוט, און ס'קינד האָט ער ליב מיט דער געוויינליכער פּאַטערנעטריישאַפּט. קיין „טרייל“ אָבער האָט ער שוין לאַנג ניט געהאַט.

מיט אוואו'ן, זיין נייע באַקאַנטע, האָט ער זיך באַקענט דורך אַ צופאַל. ער האָט זי ניט געזוכט ווי ער האָט ביז אַהער איבערהויפּט ניט געזוכט קיין פרויען-באַקאַנטשאַפּט. אָבער אַז עס איז אים געקומען צו דער האַנט, האָט ער ניט געקענט פאַרביילאָזען די געלעגענהייט ניט צו מאַכען מיט איר קיין „אַפּאָינטמענט“. זי איז אַזאַ שיינע דייצענדע מיידעל, אַז דורכגיין זיך מיט איר בלוז פאַר אַ שפּאַציר אין פאַרק איז שוין אַ גרויסער „טרייל“.

איצט, שטייענדיג און וואַרטענדיג אויף איר, האָט ער זיך געפילט עפעס מאַדנע, וואָס ער, אַ מאַן פון אַ גוטער, געטרייער פרוי, און אַ פּאַטער פון אַ קינד, שטייט דאָ ביים אַריינגאַנג פונ'ם פאַרק ווי אַ יונג בחור'ל און וואַרט אויף אַ מיידעל... „פע, ס'איז ניט שוין און ניט ערליך פון אים אַזוי צו האַנדלען“, — האָט ער זיך אַליין געמאַכט פאַרווירפּע און ס'האַט אים שוין פאַרדראַסען דער גאַנצער אויפּטו. ער האָט אַ טראַכט געטאָן, אַז די גלייכסטע זאך וואָלט געווען, ווען ער נעמט אַט איצט, איידער זי קומט, און מאַכט פליטה אַהיים און לאַזט זיך ניט אַריין אין קיין „אָוואַנ-טיורעס“, וועלכע קענען אים נאָך פאַרפירען ווער ווייסט אָוואו...

אינסטינקטיוו האָבען זיך ביי אים די פיס אַ ריר געטאָן, ווי ער וואָלט זיך געוואָלט אַפּרייסען פונ'ם פּלאַץ און אַהיים גיין. ער איז אָבער שטיין געבליבען, זיך פאַרקוקט אויפ'ן פאַרק, וואָס איז געווען איינגעהילט אין אַזעלכע טונקעלע אָווענט-סודות... ס'איז אים איינגעפאַלען, אַז באלד, באלד וועט ער דאָרט זיצען מיט זיין נייער באַקאַנטער, באַהאַלטען ערגעץ אין אַ טונקעלען פאַרקווינקעל און געניסען פונ'ם „טרייל“, וואָס נאָר אַזעלכע מינוטען הינטער דעם שליייער פון דער נאַכט קענען פאַרשאַפּען...

זי איז מיט אַמאָל אַנגעקומען, אַנגעקומען מיט לייכטער,

יונג-מידעלשער גראציעזקייט, מיט שטילע, אבער זיכערע טריט, ווי זי וואָלט געווען זיכער, אז מען וועט אויף איר ווארטען, אפילו ווען זי האָט זיך פארשפעטיגט...

העלדמאָן, דערווענדיג איר, האָט אָן אנגענעמען ציטער געטאָן — אַ ציטער, וועלכען ער האָט שוין לאַנג ניט איבערגעלעבט; אַ ציטער, וואָס האָט אים דערמאָנט אין די בחור'ישע יאָרען, ווען ער פלעגט אין די זומער-נעכט זיצען טאקע אָט דאָ אין דעם פארק מיט זיין מידעל...

— כ'האָב זיך אַביסעל פארשפעטיגט, — האָט זי אַרויס-נערעדט מער צו באַטאָנען, אַז זי איז דאָ, ווי זיך צו ענטשולדיגען. — אַ, עס מאַכט ניט, ס'איז מיר געווען גאַנץ אַנגענעם אויף אייך צו ווארטען.

— איז אַוואָ גייען מיר? — האָט זי פלוצלונג אַ פּרעג געטאָן. — לאָמיר אַריינגיין אין פארק! — האָט ער איר לייכט אַ נעם געטאָן פאר'ן האַנט און גענומען גיין. — וואָס, אין פארק גאָר! — האָט זי, אַרויסציענדיג איר האַנט, אַרויסגערעדט אין אַזאַ טאָן ווי ער וואָלט זי מיט עפעס באַליידיגט.

— כ'מיי, — האָט ער איר אַנגעקוקט פאַרוואַנדערט, — אַז אין פארק איז איצט זייער אַנגענעם צו זיין... זי האָט אַ לאַך געטאָן: — וועל, שוין איינמאַל אַ „גוט טאָים!“ — איז וואו דען וואָלט איר איצט געוואָלט גיין? — האָט ער ניט זיכער ביי איר אַ פּרעג געטאָן.

זי האָט אים עפעס מאַדנע אַנגעקוקט און געענטפערט: — כ'וואָלט איצט געוואָלט זען עפעס אַ שיינע „שאַן“... — ס'איז אַבער צו הייס אין אַזאַ וואַרימען זומער-אַווענט צו זיצען פארשפּאַרט אין טעאַטער, — האָט ער געפּראַוואַט איינווענדען.

— „געווערמאָינד“, אינוועניג אין טעאַטער איז גאַנץ קיל... — העלדמאָן איז געווען אין אַ פאַרלעגענהייט. ניט דאָס איז געווען זיין כּונה... ער האָט געמיינט, אַז זיי וועלען זיך טרעפּען,

זיך אביסעל דורכגיין אומבאמערקט אין פארק, אביסעל א ראמאנ-סיר טאן, א כאפ טאן דעם „טרייל“ און אנטלויפען אהיים צו זיין פרוי און קינד. און דא מיט אמאל „אויסגיין“ גאר אין דער עפענטליכקייט צווישען מענשען, וואו ס'איז ליכטיג, און מען קען יעדע מינוט זיך אנשטויסען אן א באקאנט געזיכט... א שיינעם פנים וועט ער האבען, ווען זיין פרוי וועט פון דעם געוואר ווערען: ער וועט זיך גאר ניט קענען פארענטפערען, ער וועט אריינפאלען אין א „טראבעל“, פון וועלכען ער וועט זיך ניט קענען אויסקויפען ס'גאנצע לעבען...

ס'מיידעל איז געווארען אומגעדולדיג:

— איז וואס שטייען מיר? — האט זי אומצופרידען געפרעגט.
— נו, יא, כ'מיון, מיר וועלען גיין... כ'מיון פארען... —
האט ער זיך צוטומעלט און פלעגמאטיש געגעבען א צייכען מיט דער האנט צו א טעקסי, זי זאל זיך אפשטעלען...

זיצענדיג מיט זיין באקאנטער אין טעקסי אויפ'ן וועג צום טעאטער, איז העלדמאנ'ען געווען זייער שווער אויפ'ן הארצען. עפעס האט ער געפילט ווי איינער, וואס איז אויפ'ן וועג אפצוטאן א פארברעכען. „נו, טאקע, צו וואס באדארף ער עס? — האט ער זיך ניט אויפגעהערט צו מאכען פארווירפע, — צו וואס שלעפט ער זיך איצט מיט א פרעמדער מיידעל, וועלכע מיינט פאר אים גארניט צו א „שאן“? וואלט ער איצט בעסער געזעסען אין דער היים מיט זיין פרוי און קינד, אדער בעסער געגאנגען מיט זיין פרוי ערנעץ צו א „שאן“. א „טרייל“ האט זיך אים פארגלוסט. ניט אנדערש, ער איז פון זינען ארונטער...

די טעקסי האט זיך אפגעשטעלט ביים טעאטער. צו „זיין גליק“ איז שוין געווען שפעטלאך, און קיין מענשען אין לאבי זיינען שוין ניט געווען. ער האט שנעל געקויפט צוויי טיקעטס און איז מיט זיין באקאנטער אריין אין טעאטער.

אין טעאטער איז געווען טונקעל. עס איז געווען פאר'ן אויפהויבען דעם פארהאנג. דער אשער האט זיי צוגעפירט צו די „סיטס“.

העלדמאן האט זיך ווי אויטאמאטיש אוועקגעזעצט אויף זיין

„סיט“, וואס האָט זיך צופעליג געפונען ביים ברעג פון אַ דורכנאַנג. אין אַ וויילע אַרום האָט זיך די „שאַו“ אָנגעהויבען. העלדמאַנען אין אַבער די „שאַו“ אין זינען ניט געלעגען. אַן אומרואיגער אין ער געזעסען אויף זיין „סיט“ און זיך געדרייט אויף אַלע זייטען, ווי ער וואָלט געהאַט קרעמפּפען... זיך געשראַקען פאַר דער ליכטיגקייט, וואָס וועט אַ ליכט טאַן גלייך ווי דער אַקט וועט זיך ענדיגען... און — ווער ווייסט ווער עס זיצט אים דאָרט אונטער די פליצעס... אָדער אין פּראַנט פון אים... מעגליך אפשר אַ שכן, אַ פּריינט, אַ באַקאַנטער, ס'קען זיך אַלץ טרעפען... זיי זיינען שוין דאָ די „גוטע פּריינט“ אומעטום, ווען מען דאַרף זיי אַמווייניגסטען... מען וועט עס גלייך „אַפּטראַגען“ צו זיין פּרוי... זיין רואינגע היים וועט זיך אַ טרייסעל טאַן, אָנהויבען וואַקלען און אפשר אין גאַנצען צוזאַמענפאַלען...

ניין, ער טאָר ניט דערלאָזען, אַז זיין היים זאָל צובראַכען ווערען. און צוליב וואָס? צוליב וועמען?
— אַ „טרייל“ האָט זיך אים פאַרגלוסט, אַ „טרייל“, — האָט ער ניט אויפגעהערט זיך צו מאַכען פאַרווירפּע, — אַ „טרייל“...
נן, האָט ער שוין דעם ריכטיגען „טרייל“...

ער האָט אַ קוק געטאַן אויף זיין באַגלייטערין און דורך דער טונקעלקייט האָט ער באַמערקט, ווי זי זיצט שטאַרק פאַרטיפּט מיט די בליקען צום סטעידזש. און ס'איז אים איינגעפאַלען, אַז זי האָט אים אַפילו אין זינען ניט, אַז זי איז מער אויסען געווען די „שאַו“, די „גוט טאַים“ ווי אים...

„אַט וועל איך דיר געבען אַ „גוט טאַים“, אַז דו וועסט מיר האַבען צו געדענקען!“ האָט ער מיט פאַראַכטונג אַפּגעקערט זיינע בליקען פון איר און שטילערהייט אין דער טונקעלקייט אומבאַמערקט פאַר איר זיך גענומען שאַרען פון זיין „סיט“, און פלינג ווי אַ קאַץ זיך אַרויסגעשאַרט פון טעאַטער...

דער רויטער צייכען

שבת נאך האלבען טאג איז טרייגער אהיים נעקומען פון דער ארבייט, אראפגעווארפען פון זיך די אוועראלס, אפגעטרייסעלט פון זיך דעם שטויב און גענומען אראפשוואשען פון זיך די פון א גאנצע וואך איינגעגעסענע ברודיגקייט, וואס האט זיך ביי דער ארבייט אָנגעקליבען.

ער איז געשטאנען א האלב־נאקטער, א פעסט־געבויטער, מיט ברייטע שולטערען און געזונטע מוסקולען. געריבען מיט זיינע ווי דעמבעד־שטארקע הענט די שווארצע פארשמירטע פלעקען פון זיין שטייפען פנים, וואס האט אויסגעוויזען ווי אויסגעהאמערט, ווי די שטיקער אייזען, וועלכע ער האמערט א גאנצע וואך.

ווען די ברודיגקייט פון זיין פנים איז ארונטער, האט זיך איבער א האלבען שטערען באוויזען א קרומער, רויטער צייכען, וואס האט אויסגעקוקט ווי א דיקער רויטער ווארעם... דאס האט ער זיך אמאל ביי דער ארבייט א ברען געטאן מיט א גליענדע שטיק אייזען, איז אים פארבליבען א שטענדיגער סימן...

טרייגער האט דערפילט א טיפען שטארך אין הארצען. און אזוי פילט ער שטענדיג ווען ער דערזעט אט דעם רויטען סימן. דער כעס צוברענט זיך אין אים. ער ווערט אן אָנגעצונדענער. ער האט דאמאלסט דאס געפיל א כאפ צו טאן דעם שפיגעל און אים צושמעטערען אין פיצלאד.

— וואס פאר אן אומגליקליכען שפיגעל דער טיפעל האט אים אָפגעטאן! — טראכט ער, און קריצט אזש מיט די ציין. — ארומטראגען זיך מיט קיז'ס צייכען אויפ'ן שטערען דעם גאנצען לעבען. פארוואס? פאר ווען? קיין מענשען האט ער נאך דערווייל ניט גע'הרג'עט.

אמייסטען דערפילט ער עס, ווען עס קומט זיך אים אויס צו באגעגענען מיט פרויען... דאמאלסט ברענט אויף אים

די הויט... ווען עס עפענט זיך א קבר וואָלט ער, דאָכט זיך, אַהין אַרײַנגעשפּרונגען... ער קען ניט פאַרטראָגען די פּרױען-בליקען, וועלכע קוקען, דאָכט זיך, אױף אים מיט שפּאַט. עס פאַרדריסט אים און עס טוט אים װײ... פּילט זיך טיף געקרינקט און באַלײ-דיגט... שילט זיי אין האַרצען און פאַרהאַסט זיי, האָט אָפּטמאַל דאָס געפיל אַז ער װאָלט זיי דער'הרג'ט..

דערפאַר זוכט שטענדיג טרײַגער אױסצומיידען פּרױען-געזעל-שאַפּט, לעבט אַן אײַנזאַמען צוריקגעצױגענעם לעבען. מיט פּרײַנט, מיט גוטע ברײדער טרעפט ער זיך אַפּילו יאָ. מען גיט צוזאַמען אַ הױלע, מען טרײַנקט װײן צוזאַמען און מען שפּילט אַ קערטעל... אָבער ער איז אומרױאיג, צורײצט... זײן אײזען-שטאַרקער גוף בענקט נאָך אַ פּרױ, נאָך אַ הײם, וואו ער זאָל פּרױ און אומגע-שטערט קענען צולאָזען זײנע געזונטע, מענשליכע אײנסטינקטען...

נאָר גיי האב חתונה, אַז ער װײס פּרײער אַז זײן פּרױ װעט אים זײן פּאַלש. זי װעט גיט קענען פאַרטראָגען דעם רױטען צײכען אױף זײן פנים. און װען זי װעט אױף אים קוקען װעט עס אים שטעכען... אים אױפּרעגען, אַרײַנברײנגען אין רציחה. ער קען נאָר אַמאַל אַ מאָרד באַגײן..

זיצענדיג לעצטענס אין אַ קעלער מיט גוטע ברײדער בײ אַ גלעזעל װײן, איז ער צופעליג באַקאַנט געװאָרען מיט אַ פּרױ שױן אין די מיטעלע יאָרען

איבעריג שײן איז די פּרױ גיט געװען. אַ דיקליכע מיט אַ הױכען בױם. אַ פּאַר װאַסערדיגע אױגען און אַ ברייטלאַך צור-שוואַמען פון פאַרב-רױטליכען געזיכט.

דערפאַר אָבער אַ לאַכענדיגע, און אַ צוגעלאָזענע, און מיט בליקען וועלכע מאַכען באַלד פּילען נאָענט און הײמיש.

דאָס איז אפּשר געװען דאָס ערשטע מאָל, װאָס טרײַגער האָט געפּילט גוט אין דער אַנוועזענהײט פון אַ פּרױ. איר גוטסקײט און איר פּרײַנטליכקײט האָט שנעל געװאָנען זײן צוטרוי. און איר פּיל-װײבליכקײט האָט אים אָנגעהױבען רײצען און ציען צו איר..

זייט דאמאלסט איז טרייגער צו איר געקומען יעדע וואך. כמעט יעדען שבת אווענט. נאכדעם ווי ער פלעגט זיך גוט ארום וואשען, אויסשלאפען, און נעמען א גוטען „רעסט“, פלעגט ער אנטאן זיינע שענסטע קליידער און אוועק צו איר.

ער פלעגט זי שוין טרעפען זיצען אן אויסגעפוצטע און וואר-טען אויף אים. ביי זיין אריינקומען פלעגט זי אים לויפען אנטסקענען, ארומכאפען אים מיט אירע ווארימע פליישיגע הענט און צודריקען אירע פולע רויטע ליפען צו זיין פנים.

אין הויז האט אלץ אויסגעזען שיין און ריין. א טונקעל רויט-פארביגע ליכט האט זיך ארומגעהוידעט איבער'ן צימער, וואס האט צוזאמען מיט אלע אנדערע זאכען אויסגעזען אזוי פאנ-טאסטיש אנגענעם. א ווייכע סאפע אויף וועלכע עס איז געלעגן א פאר פארשידענפארביגע אויסגעשטריקטע קישעלעך, וועלכע האבען פארקאפט דאס אויג, איז געשטאנען אין א ווינקעל, ניט ווייט פונ'ם פענסטער איבער וועלכען עס זיינען אריבערגעהאנגען א פאר דיסע ראזעווע קוירטענס.

דאס עסען פלעגט שוין זיין געגרייט. עס האט געשמעקט מיט וויין, און געבראָטענס... און מיט טייכען פארפיום... די שטילקייט און די רואיגקייט און די גאנצע אומגעבונג האט נאך דער וואך שווערע ארבייט פון האמערען און שמירען אייזען, זייער גוט געווירקט אויף זיין געמיט.

ער פלעגט זיצען א פארטראכטער און פילען ארום זיך די רואיגקייט און געמיטליכקייט, פון האבען אן אייגען ווינקעל, א היים, א ריכטיגע און א שטענדיגע... און א פרוי, וואס זאל אים מאכען פילען גוט און היימיש... עס פלעגט אים ווערען זיס און אומעטיג פון דעם געדאנק...

די פרוי פלעגט אים אבער לאנג ניט לאזען טראכטען. זי פלעגט צו אים צוגיין, א שטיפערישען טרייסעל טאן און ארויסלאכען:

— וואס טראכט איר? עסט בעסער!

— געוויס עסט מען... וועט מען עסען... — פלעגט ער זיך

א כאפ טאן ווי פון שלאף.

און מען פלעגט זיך א נעם טאן צו די געשמאקע מאכלים,
פארטרינקען מיט וויין.. און די פרוי, ניט לאנג ווארטענדיג,
פלעגט זיך אוועקוועצען אויף זיין שויס און זיך שטארק איינקלאַ-
מערען אין אים...

טרייגער'ס פארבענקטע, מיט שטענדיגען צער-אנגעזאפטע
הארץ, פלעגט מיט א מאל אויפברויזען, זיך צופלאמען אין גלור
טיגער ליידענשאפט. זיין פעסטער, אייזען-געזונטער קערפער פלעגט
אויפציטערען, ווי דער ים אין א ווילדען שטורם... — — —

טרייגער האָט אָנגעהויבען טראַכטען גאַנץ ערנסט וועגען דעם,
צו עס וואָלט געווען אַמאָל אַ פּלאַן, ער זאָל מיט דער פּרוי חתונה
האַבען אויף אַן אמת.

קאַסטען, קאַסט אים, כמעט אַלץ איינס, ווי זי וואָלט געווען
זיין אמת'ע פרוי.

האַט ער געטראַכט און געטראַכט און ניט געקענט קומען צו
קיין באַשלוס.

געוואָלט וואָלט ער אַוראיי חתונה האָבען מיט אַן ערליך אַנ-
שטענדיג מיידעל. ער האָט נאָך אַ מאַמען אין דער אַלטער היים,
שיקט איר געלט אויף צו לעבען און וואָלט איר נאָך וועלען נחת
פאַרשאַפען, זי וואָרט דאָך שוין אַזוי לאַנג און האַפט אויף דעם...
און מיט איר וועט ער מווען שווייגען... איר ניט שרייבען
אַ וואָרט וועגען דעם... ווי וועט ער איר קענען שרייבען, אַז ער
האַט חתונה געהאַט מיט אַ פרוי וואָס...

ווערט ער שיר משוגע טראַכטענדיג ... — — —

דעם שבת איז ער ווי געוויינליך אוועק פאַרבריינגען דעם
אווענט מיט דער פרוי.

געפונען האָט ער איר ליגען אין בעט אַ קראַנקע אַן שום
פאַרב אויף איר געזיכט, ניט קיין אייגענע און ניט קיין פרעמדע.
די פרעמדע פאַרב איז געווען אַראַפגעשוויינקט און קיין אייגען
פאַרב האָט זי ניט געהאַט... אירע האָר וועלכע זיינען געווען
צוואַוואַרפען איבער'ן קישען האָבען קיין שום קאַליר ניט געהאַט,

אדער אלע קאלירען מיט אמאל... ביז, פרעמד, און פארשטארט האבען געקוקט אירע וואסערדיגע אויגען... און איר פנים האט זיך ווי אויסגעצויגען נאך ברייטער און זיך פארקרימט אן א זייט... ביי איר בעט איז געזעסען עפעס אן אלטע פרוי מיט א צורונד צעלטען אויסזען... מיט אירע ביינערדיגע הענט האט זי געהאלטען איז אריינגיסען מעדיצין פאר דער קראנקער... און גיסענדיג האבען אירע ביינערדיגע הענט געציטערט און פארגאסען העלפט איבער דעם צודעק דורך וועלכען עס האט ארויסגעשטארצט דער קראנקער'ס האלב קיילעכדיגער ווי מיט בליי אנגעגאסענער גוף.

איז הייז איז אלץ געווען אנגעווארפען, צושליידערט איבער אלע עקען, ווי גנבים וואלטען נאך וואס געווען און אנטלאפען ווען מען האט זיי אין מיטען איבערגעשלאגען... אפילו דאס רויט קאלירענדיגע פיער האט עפעס ווי אונטערנעהונקען און פאר שפרייט טונקעלקייט, פוסטקייט און שרעק איבער אלע ווינקעלעך... גלייך ווי ניט גוטע וואלטען באפאלען דאס הייז און ליגען ערגעץ פארבארגען איז פינסטערער באהעלטעניש און לוייערען אויף וועמען...

טרייגער איז געבליבען שטיין ווי א פארשטיינערטער... ניט געקענט א טראט טאן ווייטער... געפילט ווי אלץ גליווערט אין אים... פון ווייטען האט ער געקוקט אויף דער קראנקער... געפילט אויף זיך אירע ביזע און פרעמדע פארשטארטע בליקען... באטראכט דער קראנקערס ניט נאטירליכען און ביז צום עקעל פארענדערטען פנים... געזען דער אלטער פרוי'ס מכשפה'דיגען שטומען פראגעצייכען, ווי זי וואלט פרעגען ביי דער קראנקער: ווער איז ער אט דער פרעמדער און וועמען זוכט ער דא?...

ער האט אויפגעציטערט... דער ארומיגער אנבליק האט אויף אים ארויפגעווארפען א שווערקייט און א מורא... און מער פון אלץ אן עקעל, א טיפען, א פאראכטענרען, צו אלץ, וואס האט זיך נאר געפונען אין הייז.

„און אט מיט דער פרוי, וואס ליגט דארט אין בעט האב איך זיך דאס אזוי גוט געקענט, געווען אזוי נאענט און אפילו שוין געקלערט מיט איר חתונה צו האבען?“ — איז אים דורכגעלאפען

א גערטאנק און ער האט דערפילט ווי זיין פנים האט אוש א ברען
געטאן פאר שאנד...

ער האט א שפרונג געטאן אויף צוריק...

זיינע בליקען האבען זיך אָנגעשלאָגען אין שפיגעל, וואָס איז
געהאנגען אויפ'ן וועג צום טיר...

ער האט דערזען דעם רויטען צייכען... און זיך א שטארקען
טרייסעל געטאן... עס האט זיך אים געדוכט, אז דער רויטער
צייכען אויפ'ן שטערען איז געוואָרען רויטער, אויסגעקרימטער
און מיאוס'ער....

עס האט זיך אין אים אָנגעצונדען דאָס בלוט...

„טייפעל!“ — האט ער אויסגעשריען — און מיט זיינע ווי
אייזען-שטארקע הענט א זעץ געטאן איבער'ן שפיגעל און אים
צושמעטערט אין פיצלעך..

בידע פרויען האָבען אויפגעציטערט...

ער האט א שטארקען שפיי געטאן, זיך א ווילדען רים געטאן
צום טיר און פאַרשוואונדען...

זינגער'ס אדרעס...

מיט שטילע, ניט זיכערע טריט, האָט זיך גאַלדין צוגעשאַרט צום טיר, וואו עס האָט געוואוינט איינע פון זיינע אַמאָליגע גוט באַקאַנטע מיידלאַך. אַרויפגעלייגט דעם פינגער אויפ'ן עלעק־טרישען קנעפעל און געוואַלט אַ דריק טאַן, האָט ער זיך אַבער גלייך צוריקגעכאַפט... ער האָט דערפילט, ווי ער וואַלט געהאַלטען איז האַנט אַ ברענענדען סיגאַרעט, פון וועלכען ער וואַלט נאָך חשק געהאַט אַ פאַר שטאַרקע צי צו טאַן, אַבער עס איז שוין ניטאָ פון וואָס. דאָס לעצטע שטיקעל פון דעם אויסגערויכערטען סיגאַר־רעטעל ברענט שוין אין די פינגער...

ער איז געשטאַנען הינטערן טיר און ניט געקענט באַשליסען צי זאָל ער אַריינגיין אָדער צוריקגיין. ער האָט געקוקט פון אַלע זייטען צי קומט אימיצער פון ערגעץ ניט אָן, און טרעפט אים שטיין אַט דאָ הינטערן טיר ווי אַ נאַר. און דאָס האַרץ האָט אים גע־קלאַפט, ווי ער וואַלט זיך געקליבען אימיצען צו באַ'גנב'ענען... ער האָט דערהערט טריט. אינסטינקטיוו האָט ער אַ דריק געטאַן דאָס קנעפעל, און עס איז שוין געווען פאַרפאַלען... ער האָט דערהערט אַ קלונג און עס האָבען זיך פון יענער זייט טיר דערנענטערט טריט.

עס איז אים אַנטקעגען געקומען מאַלי. ווען דאָס מיידעל האָט אים דערזען איז זי געבליבען שטיין איבעראַשט און פאַרוואונדערט. אים אַזוי מאַדנע אָנגעקוקט, ווי זי וואַלט מיט די בליקען געפרעגט: וואָס טוט איר איצט דאָ ? גאַלדין האָט דאָס באַמערקט און זיך גענומען פילען אומ־היימליך. עס האָט אים פאַרדראַסען און באַליידיגט, ווי איינער וואָס וויל זיך זעצען און מען כאַפט שטילערהייט אַרויס דאָס בענקעל פון אונטער אים... ער האָט געמאַכט אַ באַוועגונג אַוועקצוגיין.

— שטייט, וואָס לויפט איר צוריק? — האָט זי אים אָפּגע-
האַלטען. — איר זייט דאָך געקומען מיך זען!
— יאָ... אייגענטליך בין איך אײד געקומען פרעגען וועגען
עפעס... עס פּײַלט מיר אויס... יאָ... אָן אַרדעס פון...
— אָבער וואָס שטייט איר ביים טיר? קומט אריין!
זי איז געגאַנגען פאַראויס און ער איז איר שטיץ נאַכגעגאַנגען.
ווי ער וואָלט מורא געהאַט צו לאָזען הערען זיינע טריט, וועלכע
האַבען שוואַך אָפּגעקלונגען איבער'ן קאַרידאָר אויפ'ן וועג צו איר
צימער, און יעדע וויילע האָט ער זיך אַרומגעקוקט...
אַריינקומענדיג איז איר צימער, איז ער געבליבען שטיין ווי
אַ פרעמדער, ווי איינער וואָס איז ניט זיכער צי ער איז גענוג
היימיש זיך צו זעצען איידער מען בעט אים זיצען.
— זיצט, פאַרוואָס זיצט איר ניט? — האָט צו אים מאַלי
האַלב היימיש און האַלב פרעמד אַ זאַג געטאָן.
ער האָט זיך אַוועקגעזעצט אויפ'ן ראַקינג-טשער, אויפ'ן זעלבען
ראַקינג-טשער, וואו ער איז אזוי פיל צענדליגע מאָל געזעסען, ווי
אַ נאָענטער און ליבער פריינט זיצט אין אַ מיידעלשען צימער.
זיי האָבען געשוויגען.
זי האָט זיך אַרומגעדרייט איבער'ן צימער, פרובירט טאָן
נויטיגע און ניט נויטיגע זאַכען. דאָ האָט זי עפעס אַראָפּגענומען.
דאָ האָט זי עפעס אַוועקגעשטעלט, אויסגעגלייכט...
ער איז געזעסען און מיט נייגעריגע בליקען באַטראַכט דאָס
צימער, וואָס איז אים געווען אזוי גוט באַקאַנט... זיך צוגעקוקט צו
יעדער זאַך, וואָס האָט זיך דאָרט געפונען — אַלץ היימישע און
באַקאַנטע זאַכען, און דאָך האָט אים אַלץ אויסגעוויזען אזוי פרעמד.
ער האָט געפילט, ווי ער וואָלט געווען אַוועקגעפאַרען ערגעץ אויף
אַ לאַנגע צייט און איז איצט צוריקגעקומען צו נאַסט צו אַלטע
באַקאַנטע. אַלץ האָט זיך דורך דער צייט געענדערט. עפעס איז
אים אַלץ היימיש און דאָך פרעמד; נאָענט און דאָך אזוי ווייט...
און דאָך איז אין גאַנצען אַזאַ קורצע צייט אַוועק. ווי לאַנג
איז עס דען, ווי ער איז דאָ, אין דעם צימער געזעסען, ניט ווי
אַ פרעמדער נאַסט, נאָר ווי אַ היימישער, אויף אזוי פיל היימיש,
ווי עס פילט זיך אַ יונגער מאַן, ווען דאָס מיידעל דענקט אַז אפּשר...

— און ווי גייט עס איך אין פארהייראטען לעבען? —
האט אים מאלי פלוצלונג א פרעג געטאן.

— א, יא, וועגען אדרעס... — האט ער זיך פלוצלונג א כאפ
געטאן, — איך מיינ טאקע... צוליב דעם בין איך דאך טאקע
געקומען... איז אפשר טאקע אמאל מעגליך איר זאלט מיר געבען
דעם אדרעס פון זינגער'ן... זיין אדרעס, פארשטייט איר, איז מיר
פארלארען געגאנגען און איך מוז אים נויטיג האבען... איר מוזט
אוראי האבען דעם אדרעס?... —

— זינגער'ס אדרעס וועט איר קריגען, פארוואס ניט? — האט
מאלי אויף אים א שטעכיגען בליק געטאן...

— יא, ווירקליך... אז אלטער פריינט זינגער... א פארטי מאך
איך, וויל איך אים האבען צו מיינ פארטי. איר קענט אויך קומען
אז איר ווילט... קומט ביידע צוזאמען...

— א דאנק, א דאנק פאר אייער איינלאדונג! אז איך וועל
נאר קענען, וועל איך קומען. אבער פארוואס ענטפערט איר ניט
אויף מיינ פראגע, ווי עס גייט אייך אין פארהייראטען לעבען?... —

— אין פארהייראטען לעבען? געוויס, א פינע פראגע... אז
מען וויל זאגען, איז דאס פארהייראטע לעבען גארניט אזוי שלעכט...
— זייט איר, הייסט עס, צופרידען? — האט אים מאלי
שטארק אָנגעקוקט.

— צופרידען, פארוואס עפעס ניט? א וואוילע זאך צו זיין
פארהייראט... אויף אלע אידישע טעכטער געזאגט געווארען...

— און וואס איז וועגען די מיידלאך וואס איר האט איבער-
געלאזט? נעמט איר מיט אמאל און לאזט אלעמען איבער און
גייט זיך אוועק...

— ס'איז טאקע אפשר א שטיקעל עולה געווען... אלע וואוילע
מיידלאך געווען, אזא יאך שוין אויף מיר...

— און וואס, א שטייגער, וואלט אייער פרוי געזאגט, ווען
זי ווייסט, אז איר זיצט איצט ביי א מיידעל אין צימער?
— מיינ פרוי? א וואוילע פרוי מיינע!... וואס זאל זי זאגען.
וואס? זי איז ניט קיין פאנאטישע...

— טא פארוואס האט איר זיך אזוי געשראקען, ווען איר זייט
אהער ארויפגעקומען?

- געשראקען גאָר! ... ס'רערט זיך נאָר אזוי... וואָס איז זיך דאָ צו שרעקען?
- וועט איר טרינקען טיי ?
- אָ, ניין, אַ דאַנק.
- ווילט איר אפשר אַרונטערגיין, נעמען אַ שפּאַציר ? אַ שיינער אַווענט היינט... און איר, ווייס איר, האָט דאָך אזוי ליב צו שפּאַצירען... און אין פּאַרק מוז איצט זיין אזוי גוט..
- עט, צו וואָס טויג איצט דער פּאַרק ? ס'איז צו קיל, — האָט ער זיך געזוכט אַרויסצורייען.
- כאַטאַ, — איר זאָלט עס זאָגען ? — האָט זיך מאַלי צולאַכט, — זייט ווען האָט איר דאָס מורא פאַר קעלט ?
- עט, וואָס ס'איז געווען...
- פאַרהייראַט לעבען, האָ ? — האָט מאַלי געלאַכט.
- פאַרשטייט זיך, כ'מייזן...
- און דאָך ציט עס אייך נאָך אַלץ צו מיידלאַך...
- ענטשולדיגט, איר באַדאַרפט עס ניט זאָגען... צו אַלעמען ציט מיר, צו אַלעמען... אַלעמען וויל איר זען, אַלעמען... אַט זוך איר איצט זינגער'ס אַדרעס, זוך איר... געווען אזוי לאַנג פריינט...
- זייט איר, הייסט עס, געקומען נאָכ'ן אַדרעס ? ... — האָט זי אים אַרײַנלאַכענדיג אין די אויגען דערלאַנגט דעם אַדרעס.
- אַ דאַנק! ... נן, איצט מוז איר שוין גיין... — האָט גאָלדין מיט אַמאָל זיך אומרואיג אַ קער געטאָן צום טיר.
- וואַרט, איר גיי נאָך אויך אַביסעל אַרונטער אין נאַס, וועל איר אייך שוין צופירען צום קאַר...
- אַ דאַנק, צו וואָס זאָלט איר זיך באַמיען...
- ס'מאַכט ניט. דורכגיין זיך אַביסעל קען קיינמאָל ניט שאַדען. זיי זיינען צוזאַמען אַרונטערגעגאַנגען.
- זי איז געגאַנגען ביי זיין זייט און געהאַלטען פעסט זיין אַרעם... ער האָט געפילט ווי איר האַנט בריט אים... הויבט אים פון אַרט... האָט זיך געשראַקען אַז אימיצער פון זיין פרוי'ס באַקאַנטע זאָל אים ניט באַגעגענען...
- אַ פאַר מאָל האָט ער זיך מיט אַ תירוץ פּראַכירט איינבויען.

זיך א דריי טאן אז א זייט... זי אבער האט זיין ארעם ניט אפגע-
לאזען און זיך אלץ נענטער צו אים נעטוליעט...

זי האט אים געפירט דורך שטילע און רואינע גאסען, ווייט פון
מענשען און פון א קאר... ער איז נאכגעגאנגען, ווי א פארלארענער,
און מיט יעדע מינוט איז אים איר אנוועזענהייט שווערער און
דריקענדר געווארען...

און אט, ניט ווייט לינקס, דערזעט זיך שוין דער פארק, דער
אלט-באקאנטער פארק, מיט זיינע טונקעלע וועגען, איינגעהילט
אין נאכטיגע שאטענס אין א שווייגענדיגען הלום, וואס וועקט
אזוי פיל אלטע זיסע עראינערונגען, פארגאנגענע ראמאנטישע
איבערלעבונגען...

און זי שלעפט אים, און זי ציט אים און זיי קומען אלץ
נענטער צום פארק...
ער פילט, ווי ער ווערט שוואד... קינדערש הילפלאז... נאך
א פאר טריט און...

די מינוט איז אָנגעלאָפּען אַ טעקסי. ניט לאַנג טראַכטענדיג,
האַט ער אַ שטאַרקען צי געמאַן זיין אַרעם פון איר האַנט, אַ זאָג
געמאַן: גוט נאָכט! און האַסטיג אַרײַנגעשפּרונגען אין טעקסי...
פאַרענדיג איז ער געווען שטאַרק נערווען... ניט געקענט
רואיג איינזיצען... געטראַכט וועגען דעם אז ער האַט זיך נאַריש
און קלײַן געמאַכט, אז זיין באַגעגעניש מיט מאַלײַן איז געווען
אַ נאַרישע, אַן אומגעלומפּערטע, און נאָך נאַרישער איז געווען דאָס
אָוועקלויפּען פון איר...

און זי, מאַלי, מוז איצט פון אים לאַכען, לאַכען שטעכיג,
חוצפּה'דיג... און אַ טיפּער פאַרדרום האַט ניט אויפּגעהערט צו
נאַגען זיין האַרץ...

..צו וואָס, צו וואָס, האַט ער דאָס באַדאַרפּט ?
..און צו וואָס טויג אים זינגער'ס אַדרעס ? צו וועלכען שוואַרץ
יאָר באַדאַרף ער אים ?..."

מיט כּעס האַט ער געריסען שטיקלאַך פון זינגער'ס אַדרעס
און געוואַרפּען דורכ'ן קלײַנעם פענסטערל פון דער פּליענרער
טעקסי. די שטיקלאַך פאַפּיר זיינען פון ווינט פאַרטראַגען געוואַרען
ערגעץ איבער די נאָכטיגע גאַסען...

ט י י ל ע ן . . .

ער איז געזעסען אין איר צימער אז אומגעדולדיגער, געקוקט ווי זי פארעט זיך ארום איר קינד, פוצט עס און וואשט עס, און גיט עס אלע וויילע א צי צו צו איר הארץ און יעדען מאָל ווי זי טוט דאָס, גיט זיך איר הארץ א הויב פון תענוג און גענוס. אירע אויגען פלאַמען אויף מיט מוטערליכער גליקזעליגקייט און פרייד. דער אַווענט האָט אַנגעהויבען צופאַלען, און די שווערע טאַג-הויז איז נאָך אַלץ גיט פאַרשוואַנדען. פאַרקערט, עס איז נאָך געוואָרען שווערער און דריקענדער; וואַרימע כוואַלכעלעך האָבען זיך אַרומגעטראָגען, געפרעסט די לופט, געמאכט שווער צו אַטעמען. ער איז געזעסען אַן אַנגעגליטער, אי פון דער היץ, אי פון דער ליבע... געווישט אַלע וויילע דעם שמערען און גלייכצייטיג גיט אַרונטערגענומען די אויגען פון איר ענטבלויזטער האַלז, פון אירע בריסט, וואָס האָבען אַדורכגעשטאַרצט דורך דער לייכטער קימאַנע... אַראַפּגעהאַנגען אומזעבאַר ווי צוויי גרויסע צייטיגע עפעל פון אַ בוים, פאַרשטעלט אונטער בלעטער...

פאַרטיג געוואָרען מיט'ן קינד'ס אַנטאָן, האָט זי דאָס קינד דערלאָנגט עטליכע שטאַרקע קושען, אַזוי אַז דער קלאַנג האָט אַזש דערנאָך צו זיינע אויערען... עס האָט אים אַזש אַ הויב געטאָן פון אַרט און אַ שטאַך געטאָן אין אַלע אַבריים... הינטערוויילעכטס, זי זאָל עס גיט באַמערקען, געוואָרפען אַ פאַר שאַרפע בליקען אויפ'ן קינד, אויפ'ן קליינעם „קאַראַפּוזיק“, ווי ער האָט אים אין געדאַנק גערופען, שטיל, ווי צו זיך, דורכגעזייט צווישען די ציינער עטליכע אומפאַרשטענדליכע ווערטער... מיט באַהאַלטענעם און איינגעהאַל-טענעם כעס אַ רייב געטאָן אַ שוועבעלע, פאַרויכערט אַ סיגאַרעט... — און איצט גיי איר זיך אַנטאָן! — האָט זי געזאָגט, און אויף אים אַ קוק געטאָן, ווי זי וואַלט זיך פּלוצלונג אַן אים דער-מאַנט — איר וועט מיר ענטשולדיגען, מיסטער הערמאַן! גיט אַכטונג אויף מיין קינד ביז איר ווער פאַרטיג.

— אַלראַיט, איך וועל שוין אויפפאַסען! — האָט ער איר אָפגענטפערט רואיג.

זי איז פאַרשוואונדען אין צווייטען צימער.
ער איז געזעסען און גערויכערט.

דער קליינער פיריאַריגער „קאַראַפּוזיק“, אַן אויסגעפּוצמער און אַן אויסגעצוואַנגענער, איז דערווייל אַרומגעלאָפּען אַרום צימער, איבערגעקערט אַ וועלט, אַרומגעטאַנצט אַרום טיש, פּאַנאַנדערנע-רוקט די טשערס, דערטאַפט ערגעץ אַן אַלטען „פּערד“ און זיך אַוועקגעזעצט רייטענדיג אויף אים... איין לייצע איז געווען אָפּגעריסען, האָט ער אַ רוף געטאָן דעם „אַנקעל“ ער זאָל עס אים פאַריכטען... און ווען דאָס איז אים נמאס געוואָרען, האָט ער זיך אַ וואָרף געטאָן צום „אַנקעל“, צו אים גערעדט, אים עפעס דער-ציילט אויף זיין קינדערשע, אומפאַרשטענדליכע שפּראַך וועגען זיינע קינדערשע גליקען און ענטווישונגען... און אַט האָט ער דערזען דעם „אַנקעל'ס“ גילדענע קייטעל פּונ'ם זייגער. האָט זיך דאָס קינדערש האַרץ ממש מחיה געווען... ער האָט עס אַ נעם געטאָן אין די הענטלאַך, עס געדרייט פון אַלע זייטען, באַקוקט, באַטאַפּט, און אַנגעקוואַלען פון פּרייד... פאַר גרויס שמחה האָט ער זיך גאָר גענומען אַרויפּראַפּען צום „אַנקעל“ אויפ'ן שוים, איינריכטענדיג אים די ווייסע הויזען...

הערמאַן איז געזעסען אַ צוטראַגענער... געקוקט מיט בייזע און שטעכעדיגע אויגען אויפ'ן קליינעם „קאַראַפּוזיק“, וואָס פאַר-שמירט אים די ווייסע הויזען. ניט געוואוסט וואָס צו טאָן מיט אים, צי זאָל ער אים צוציען צו זיך, מאַכען אים פּילען נעענטער און צוגעלאַזענער, אַזוי אַז די מוטער זאָל גלויבען אַז ער האָט אים ווירקליך ליב און דאָס קינד האָט אים ליב, אָדער ער זאָל אים אַננעמען אַט אַזוי פאַר'ן קעפּעל און אַ דריי טאָן, אַז...

הערמאַן האָט אַליין ניט געפּילט, ווי אינסטינקטיוו האָט זיין האַנט אַ דריק געטאָן דאָס קינד איבער'ן העלזעל... דאָס אינגעלע האָט זיך צוואוויינט און צו שריען אויפ'ן קול, און האַסטיג אַראָפּ-געשפּרונגען פון הערמאַנ'ס שוים.

די מאַמע איז אַריינגעלאָפּען אַ צושראַקענע, צוגעלאָפּען גלייך

צום קינד, אים אַרומגעכאַפּט מיט מוטערליכע ליבשאַפּט און אים
גענומען אויספרעגען וואָס אים איז.

— אַנקעל! אַנקעל! — האָט דאָס קינד געשטאַמעלט, און
אַנגעוויזען אויף הערמאַנ'ען.

— ס'איז גאַרניט! ס'איז גאַרניט! באַרואיגט אייך! —

האַט הערמאַן איר געזוכט צו באַרואיגען — פאַרשטייט איר, דאָס
קינד איז געזעסען אויף מיין שוים און זיך געשפּילט, האָט זיך עס
אַ שטאַך געמאַן אָן אַ פיז, וואָס געפינט זיך שטענדיג ביי מיר
אונטער'ן לאַץ — מען גייט דאָך עפעס מיט אַ ליידי — האָט ער
לאַכענדיג דערענדיגט — נישקשה, עס וועט אים גאַרניט זיין!

ער האָט דאָס קינד אַ פאַר מאַל אַ גלעט געמאַן איבער'ן
קעפּעל, אַרויסגענומען אַ פאַר שטיקלאַך טשאַקאָלאַד פון קעשענע.
דאָס קינד דערזענדיג די טשאַקאָלאַד איז ווידער אַמאַל פרייליך
געוואָרען און זיך גלייך איבערגעבעטען.

— נאָך אַמאַל ווען איר נעמט מיין קינד אויף דער האַנט,
האַט וואָס ווייניגער פינס מיט זיך, ווייל איך וויל ניט אַז מיין
קינד זאָל זיך לעבען אייך צושטעכען — האָט די מוטער האַלב
אין שפּאַס און האַלב אין ערנסט אַרויסגערעדט.

— אַ צווייטען מאַל וועל איך שוין פאַרזיכטיגער זיין! —
האַט ער איר אָפּגעענטפּערט, און איר אַ שטאַרקען קוש געגעבען
איבער'ן האַלז... — — — — —

דעם זעלבען אַווענט זיינע ביידע געזעסען ביים ים.

געזעסען שווייגענדיגע און געהערט ווי דער ים רוישט, שלאָגט
זיך אָן אַן דעם טונקעלען ברעג מיט ווילדען און קאַכיגען אימפעט,
און מיט דעם זעלבען אימפעט רייסט ער זיך גלייך צוריק און
פאַרלירט זיך אין דער ווייטער טונקעלער אומענדליכקייט...

דאָס קינד איז געזעסען נאָענט ביי דער מוטערס זייט און
זיך געשפּילט מיט'ן זאַמל און מיט די „שעלס“ וואָס דער ים האָט
אַרויסגעוואָרפּען.

אַ פאַר מאַל האָט הערמאַן צו זיין געליבטער אַנגעהויבען צו
ריידען, געוואַלט פאַרבינדען אַ שמועס וועגען זייער ווייטערדיגען
לעבען און צוקונפּט... דאָס געשפּרעך האָט זיך אָבער בשום אופן
ניט געקענט פאַרבינדען, ווייל זי האָט כסדר געקוקט אויפ'ן קינד,

עס א מינוט ניט אָפּגעלאָזען פון אויג, כסדר מורא געהאַט עס זאָל
 ניט ערגעץ פאַרלאָרען גיין...
 — איר זייט א וואונדערבאַרע מאַמע, אָבער זייער א שלעכטע
 געליבטע! — האָט ער מיט א טאָן פון רוגז אַרויסגערעדט, ניט
 קענענדיג זיך צוריקהאַלטען.
 — ס'קען זיין! — האָט זי אויף אים געוואָרפען א שניידענ־
 דען בליק — אָבער א געליבטער איז ניט קיין קינד.
 — יא, אָבער אַלץ מוז דאָך האָבען א גרענעץ.
 — ניטאָ קיין גרענעץ צו דער ליבע פון א מוטער צו איר
 קינד — האָט זי שאַרף אַרויסגערעדט.
 — און וואָס איז מכה דער ליבע צווישען צוויי פאַרליבטע?
 — דער וואָס וועט ליב האָבען מיך, וועט ניט ווייניגער מוזען
 ליב האָבען־מיין קינד — האָט זי געענטפערט ענטשלאָסען.
 — איר גיט דאָך אָבער די גאַנצע ליבע און טרייהייט דעם
 קינד אַוועק, וואָס בלייבט שוין פאַר'ן געליבטען?
 — דער געליבטער מוז צופרידען זיין אַט אַזוי ווי עס איז.
 — צופרידען זיין? דאָס קענען נאָר די, וועלכע זיינען שוין
 אַמאָל געווען פאַרהייראַט, געהאַט דאָס גליק און פאַרגעניגען צו
 האָבען זייערע געליבטע אין גאַנצען, מיט'ן גוף און מיט דער נשמה
 און מיט'ן גאַנצען בלוט, וואָס איז אין זיי דאָ... אָבער די וועלכע
 זיינען נאָך ניט געווען פאַרהייראַט, קענען ניט צופרידען זיין מיט
 דאָס ביסעלע וואָס בלייבט נאָכדעם ווי מען גיט אָפּ די ליבע
 צו עפעס אַנדערש...
 — אויב אַזוי, האָט איר מיר דאָך ניט ליב.
 — איר רעדט אַלץ פון מיין ליבע צו איר. און וואָס איז מכה
 אייער ליבע צו מיר?
 — כ'האָב איר אַזוי פיל ליב וויפיל איר קען.
 — עס איז פאַר מיר ווייניג...
 — זיינען מיר ניט קיין גלייכע פאַר! איר וועט מיך פון
 מיין קינד ניט אָפּרייסען. איר האָב גענוג צוליב דעם געאַפּפערט
 און געלימען... כ'האָב צוליב דעם א לעבען צובראַכען... איר פאַר־
 שטייט! — האָט זי פאַרענדיגט אין א האַרציג צימערענדיגען טאָן.

ער האט געשווייגען, ניט געוואוסט וואס צו ענטפערען. עפעס האט אים וויי געטאן, געקריינקט און באליידיגט זיין בחור'ישען „איד“. פארוואס ניט האבען די גאנצע פרייד, דאס גאנצע גליק צו וואס זיין בחור'שאפט בארעכטיגט אים?

ער האט געטראכט וועגען זיין לעבען, וועגען זיינע בעסטע יונגע יארען, וואס זיינען אוועק אן עפעס גאנצעס, אייגענס; זיין לעבען איז שטענדיג געווען איינגעטיילט אין שטיקלאך, אין ברעקלעך... אוואו ער האט זיך ניט א ריר געטאן, האט ער זיך שטענדיג אָנגעשטויסען אן עפעס, וואס האט צופערטעלט און צור פיצעלט זיין לעבען אויף גרעסערע און קלענערע טיילען... האט ער געליבט, האט ער שטענדיג באדארפט מיט אימיצען זיך טיילען... האט מען אים געליבט, האט ער זיך באדארפט טיילען... און איצט, ווען ער וויל זיין מזל פארבינדען מיט זיין געליבטער פערזאן אויף שטענדיג, מוז ער זיך ווידער אַמאָל טיילען... נאָר טיילען טיילען און טיילען...

עס איז שוין געווען שפעט. אויפ'ן ים-ברעג זיינען דא און דארט נאָך געלעגען איינגעקנוילט געליבטע פּאַרלעך און געשוויגען... א קיל ווינטעל האט געבלאָזען פון ים. געזאַלצענער ים-ריח האט זיך געטראָגען אין דער לופט און באַלעבט און דערפרישט די מידע מענשען, וועלכע זיינען פאַרבליבען אויפ'ן ים-ברעג. דער קליינער „קאַראַפּוזיק“ איז שפּילענדיג אַנשלאַפען געוואָרן רען אויפ'ן זאַמך.

די מוטער האט מיט צארטקייט און געטריישאפט אים אַוועקגעלייגט ביי זיך אויפ'ן שויס, אָנגעשפּאַרט זיין קעפּלעך אויף איר ברוסט, מיט די הענט אַרומגענומען זיין קליין און ווייך קער-פערל, אים געגלעט, געקושט איבער זיינע פאַרשלאַפּענע אויגעלעך. פון צייט צו צייט האט זי געוואָרפען אַ בליק צו איר באַגליי-טער, וואס איז געלעגען ווי איינגעגראָבען אין זאַמך מיט שטומער אָפּגעקערטקייט... זיין פנים האט זי ניט געקענט זען צוליב דער פינסטערניש, וואס האט איינגעהילט דעם ברעג... אָבער פון זיינע ליפען האט זי דאַכט זיך געהערט מורמלענדיג די ווערטער: טיילען, טיילען, טיילען... טיילען, טיילען, טיילען...

א ט א ט ע

עטליכע חדשים נאך דער חתונה האט דייוו אנגעהויבען צו באמערקען ווי זיין עני'ס פיגור ענדערט זיך פון טאג צו טאג. ווערט רונדער, ברייטער, אזוי אז פון איר מיידעלשע שלאנקע פיגור איז שוין באַלד קיין סימן ניט געבליבען.

מיט שרעק און פארוואונדערונג האט ער אויף איר געקוקט מיט עפעס אזעלכע מאַדנע בליקען... איר גאַנצער אויסזען איז אים פאַרנעקומען אזוי פרעמד, אז עס איז אים שווער געווען צו גלויבען, אז דאָס איז זי, די זעלבע עני, מיט וועלכער ער האָט ערשט מיט עטליכע חדשים צוריק חתונה געהאַט. ער האָט זיך אויף קיין פאַל ניט געקענט צוגעוואוינען צום געדאַנק, אז ס'איז דאָך גאַנץ נאַטירליך, אז נאָך דער חתונה זאָל מיט זיין פרוי געשען דאָס, וואָס געשעט געוויינליך מיט יעדע יונגע פרוי נאָך דער חתונה — די ערוואַרטונג פון ווערען אַ מוטער.

דייוו האָט זיך קיינמאַל וועגען דעם ניט פאַרטראַכט. ער איז איבערהויפּט ניט געווען פון די מענשען, וועלכע טראַכטען. עס האָט אים ווייניג געקיימערט ווי אזוי אַ מענש קומט אויף דער וועלט, ווי אזוי עס מערען זיך און פרוכטבארען זיך די מענשליכע באַשעפענישען. ווי עס וואַקסען פון קליינע אויס גרויסע, און פון גרויסע קליינע. פאַר אים איז די וועלט געווען אַ פאַרטיגע. ער האָט פיינט געהאַט זיך גריבלען אין וועלט־פּראָבלעמען. אין לעבענס־פּראַגען. פאַר אים איז גענוג געווען דער פאַקט, אז אויף דער וועלט זיינען פאַראַנען פרויען מיט שיינע פנים'ער און קיי־צענדע פיגורען, וועלכע פאַרשאַפען אים פרייד און פאַרגעניגען. וואָס שענער דאָס פנים, וואָס רייצענדער די פיגור, אַלץ מער פאַרגעניגען פאַרשאַפט עס אים.

דייוו איז געווען אַ לעבע־יונג פון דעם סאַרט, וועלכע שעצען ניט אַפּ אין דער פרוי אירע גייסטיגע אייגענשאַפטען. ער האָט

אין דער פרוי געליבט בלויז די קערפערליכע שיינהייט, איר זינגען און איר טאנץ. וואס שנעלער און רירעוודיגער איינע האט געד טאנצט, געגאנגען, גערעדט, געזונגען, אלץ מער ליב האט ער זי געהאט און אלץ מער אינטערעס האט ער אין איר געפונען. פון ערנסטע פרויען איז ער אנטלאפען ווי פאר פייער... ער האט פיינט געהאט שטילע און רוהיגע פרויען מיט פארטראכטע פנימ'ער... זיי פלעגען אויף אים ארויפוארפען א מרהישרה... ער פלעגט זיין רופען: „די פארזויערטע“, און ער האט זיי אויסגעמידען.

מיט ענין' האט דייוו געהייראט דערפאר, ווייל זי איז געווען שענער, רייצענדער, און לעבעדיגער פון אלע אנדערע. זי האט געהאט א שיינע, דינע פיגור, געווען א פרייליכע, און געטאנצט אויסגעצייכענט. ער האט אין איר געפונען זיין „אידעאל“. אז זיין ענין' פיגור זאל זיך אמאל ענדערען, אז איר שטענדיג לאכער דינע געזיכט זאל ווערען ערנסט, — דאס איז אים קיינמאל ניט איינגעפאלען.

דערפאר איז אים איצט אויסגעקומען אזוי קאמיש ווען ער האט זי פלוצלונג דערזען נאך אין א גאנץ אנדער געשטאלט... יעדען מאל, ווען ער האט אויף איר א קוק געטאן, האט זיך אים געגלוסט צו לאכען פון איר מאדנעם אויסזען און לעכערליכען גאנג... גלייכצייטיג האט אים געקריינקט, וואס אים, דייוו'ן, האט אזוינס געטראפען... זי איז אים געווארען אפשטויסענד און דערווידער, און ער האט וויפיל ס'איז נאך מעגליך געווען זי געזוכט אויסצור מידען... זעלטען ווען איז ער מיט איר ערגעץ געגאנגען, ווייל יעדער גאנג האט אים פארשאפט הארצווייטאג און חרפה. ער האט געפילט, אז יעדען מאל ווען ער גייט מיט איר, ברענט אויף אים די הויט... איבערהויפט ווען ס'פלעגט זיך אים אויסקומען צו באגעגענען מיט זיינע אמאליגע באקאנטע, ווען עס עפענט זיך דאמאלסט א גרוב, וואלט ער אריינגעשפרונגען.

די צייט ווען עני האט באדארפט געלעגען ווערען האט זיך דערענטערט. און עני'ס לידען זיינען מיט יעדען טאג געווארען אלץ שווערער און אומערטרעגליכער. זי איז געווארען שוואכער

און בלאסער... אפטער און אפטער האבען איר אָנגעכאַפּט ווייען, אז זי איז שיר ניט צוריסען געוואָרען. עס האָט זיך איר געוואַלט שרייען, קרעכצען זי האָט זיך אָבער אָפּגעהאַלטען מיט אַלע כחות. זי האָט זיך געראַנגעלט מיט איר שמערץ טיף אין זיך, כדי איר מאַן זאָל עס ניט באַמערקען...

דייוו האָט עס אָבער יאָ באַמערקט... און דאָס ערשטע מאָל האָט זיך אין זיין האַרץ אַ ריר געטאָן אַ נעפּיל פון רחמנות, זעענדיג ווי זיין עני ליידעט, און זיין נעפּיל צו איר האָט זיך גענומען בייטען...

ער האָט דערזען, אז זיין עני קען נישט נאָר טאַנצען און שפּרינגען, נאָר קען אויך ליידען אויסערגעוויינליכע שמערצען פאַר עפעס, וואָס איז נאָר ייִמכאַשטימט, פאַר עפעס וואָס באַדאַרף קומען און דאָס, וואָס באַדאַרף קומען, וואָס איז דאָס אַזוינס? ... דייוו האָט זיך פאַרטראַכט... דאָס ערשטע מאָל איז אים אַרויפגעקומען אויפ'ן זינען די פראגע פון מענשליכען געבורט און די גרויסע ראַליע, וואָס די פרוי שפּילט דערביי...

„אַט — האָט ער אַ טראַכט געטאָן — איז ער דאָך אויך אַ מענש, און ניט שטענדיג איז ער דאָך געווען אַזוי גרויס און דערוואַקסען ווי ער איז איצט. ער האָט דאָך אויך אַמאָל געמוזט געבאַרען ווערען. און זיין מוטער האָט דאַמאָלסט אַזוי געליטען ווי עס ליידעט איצט זיין פרוי, עני, ביים געבורט פון זייער קינד...
 „פון „זייער“ קינד! הייסט עס אז ער, דייוו, האָט אַ נאָענטע שייכות מיט עני'ס איצטיגע ליידען, און אז פון די ליידען באַדאַרף אַרויסקומען דאָס, וואָס עס איז אַרויסגעקומען פון זיין מאַמעס ליידען — אַ מענש. פריער אַ קליינס, נאָכדעם אַזאַ גרויסער מענש ווי ער, דייוו, איז איצט אַליין.“

איז דעם אַווענט, ווען עני איז געלעגען געוואָרען, האָט דייוו דורכגעלעבט אַלע ניהנמ'ס. דאָס ערשטע מאָל אין זיין לעבען איז אים אויסגעקומען צו הערען אַזעלכע געשרייען און געוואַלדען פון אַ פרוי ביים געבורט. ער איז געשטאַנען אַ דערשראָקענער און ביי יעדען געשריי האָט ער אַ ציטער געטאָן.

ער האָט געזען ווי דער דאָקטאָר און די נורס אָנגעטאָן אין ווייסען פאַרען זיך דאַרט אַרום עני'ן. אַלע אין הויז זיינען צו-

טרעגנען און אומרואיג... אבער מער פון אלעמען צוטראגען און אומרואיג, האט ער געפילט, איז ער אליין... עס האט אים אזוי ווי געטאן פאר איר, און ער וואלט, דאכט זיך, די מינוט אלץ געטאן צו לינדערען אירע שמערצען...

א דונערענדער געשריי האט א ציטער געטאן אין דער לופט... דער לעצטער ווילדער געשריי פון דער געווינערין... דיוו איז געשטאנען ווי געפלעפט, זיך ניט געקענט א ריך טאן פון אַרט פון שרעק...

צו זיין אויער האט זיך פלוצלונג דערטרעגן דאס געוויין פון א נייגעבוירען קינד... און א מאדנער געפיל האט אים פלוצלונג ארומגעכאפט, א געפיל א הייליגער... א געלייטערטער. ער איז געווען ווי אין חלום, קוים געהערט ווי מען ניט אים אפ „מול טוב“.

ווען מען האט אים צוגעפירט צו דער קינפעטאָרין, איז ער א מינוט געשטאנען ווי אן לשון און אויף איר געקוקט מיט אזעלכע שטארע בליקען. באַלד אָבער איז ער געקומען צו זיך, באַגריפען וואָס עס קומט פאַר אַרום אים, דערפילט ווי אַ ניי לעבען האָט זיך אַרום אים אַרומגעוועבט, אַ לעבען אַזוי ווייט און פאַרשידען ווי ביז איצט, און אַז דאָס ניי לעבען האָט זי עס געבראַכט, זי, זיין עני, וועלכע ליגט איצט אין בעט כמעט אַ פאַר'חלש'טע, אָבער מיט אַ גליקליכען שמייכל אויף אירע פאַרשמאַכטע ליפּען...

מיט אַ פאַרוינדיגטען אַראָפּגעלאָזענעם קאַפּ איז ער געשטאַנען פאַר איר, מיט'ן הייליגען דרד אַרץ וואָס מען האָט פאַר מענשען, ווען מען דערזעט זייער מאַרטירערשאַפט, פאַר עפעס וואָס מאַכט רייכער און שענער דאָס לעבען. ער איז געשטאַנען פאַר איר בעט און ניט געוואַנט איר אַנצורירען...

באַלד אָבער האָט ער זיך אַ וואָרף געטאָן אויף די קני לעבען איר בעט, און אַרויסגעפלאַצט אין אַ געוויין, און וויינענדיג האָט ער געקוישט אירע הענט, אירע פינגער; זי געגלעט איבער די האַר, אויגען און האַלז; ער איז שיר ניט משוגע געוואָרען פון פרייד און גליק....

די יונגע קינפעטאָרין האָט גליקליך געשמייכלט...

פִּינְגֵר

אַלץ וואָס איז ניומאַנ'ען פאַרבליבען אין זכרון פון זיין געוועזענער פרוי נאַכדעם ווי זיי זיינען שוין געווען עטליכע יאָר גע'נט, זיינען געווען אירע פינגער, אירע שיינע, דינע, עלאַסטישע פינגער מיט די שפיציג-אויסגעטאַקטע פאַרשאַרפטע נעגעלאַד, וועלכע האָבען אים צו זיך געצויגען ווי מאַגנעטישע צווענגלאַד... דאַס זיינען געווען עפעס מאַדנע פינגער; אַזעלכע לאַשצענדיגע, גלעטענדיגע, ווי סאַמעט-ווייסער זייד. אין איר גרעסטען כעס, ווען אירע אויגען פלעגען אַ שאַס טאַן מיט ברענענדיגען האַס אויף אים, אַז ס'האַט אים געדאַכט, אַז אַלץ אַרום אים צופלאַמט זיך מיט רויטע, צינגעלדיגע פייערלאַד, איז גענוג געווען זיינע בליקען זאַלען מיט אַמאַל פאַלען אויף אירע פינגער, וועלכע פלעגען דאַן נערווען אַרומטאַנצען ווי די פינגער פון אַ פירעל-קינסטלער איבער די סטרונגעס, עס זאַל זיך מיט אַמאַל ענדערען זיין בייזער געפיל צו איר. די לופט אַרום אים פלעגט זיך נעמען אויסלייטערען, און זיינע בליקען פלעגען אַנהויבען אַרומצושווימען ווי אין אַ ווייסען, דורכזיכטיגען נעבעל דורך וועלכען ער האַט קיין געשטאַלט ניט געזען, נאָר פינגער, זיין פרוי'ס ליבע, צאַרטע, ליכטיגע און שפיר לעוודיגע פינגער...

און אַ שטאַרקע ליכשאַפט פלעגט אים באַפאַלען צו זיי... ער האַט זיך מער ניט געקאַנט צוריקהאַלטען, ער פלעגט אַ כאַפּ טאַן אירע פינגער און זיי קושען, קושען אַן אויפהער, מיט'ן גאַנצען ווייטאַג און פּיז פון זיין צוברענט האַרץ... — — — — — זי, זיין פרוי, פלעגט אים אַנקוקען פאַרוואונדערט, ווי ער

וואָלט פֿלוצלונג פון זינען אַרונטער און זיך קוים איינגעהאַלטען
זי זאָל זיך ניט צולאָכען...

איצט, שוין אַ לאַנגע צייט נאָכ'ן גט, הערען אים אירע
פינגער ניט אויף צו פאַרפאַלגען. אַלץ, אַלץ, איז שוין באַלד ווי
אַפגעווישט געוואָרען פון זיין זכרון: זיין פאַרגאַנגען אומגליקליך
לעבען מיט איר, אַפילו די ווייניגע מינוטען פריידען, וואָס ער האָט
מיט איר געהאַט. ער האָט שוין, דאַכט זיך, באַלד פאַרגעסען ווי
זי האָט אויסגעזען. אירע פינגער אָבער שוועבען פאַר זיין געדאַנק,
ווי אויסגעקריצטע אויף ווייסען מאַרמאָר... שווימען אַרויס ביי זיין
יעדער באַגעגעניש מיט אַ פרוי צו וועלכע ער וויל זיך דערנענען-
טערען, ווערען אינטיים, און אַפּשר חתונה האָבען.

אַט קאָן ער אַ פרוי, וועלכע איז אים זייער געפּלען: אַ זיס,
ליבליך פנים, מיט שיינע געזיכטסציען, אַ יונגדרייצענדע פיגור און
אַן אַנציענדער, לייכטער נאַנג, און אין אַלגעמיין אַן אינטערעסאַנטע
פרוי, וועלכע שיינט צו האָבען אַ גוטען, עדעלען כאַראַקטער. צו
דעם אַלעמען איז זי אַ שטילע, אַ באַשיידענע. אַזאַ פרוי קאָן מען
ליב האָבען, און מען קען מיט איר גליקליך זיין. זי וועט אים
אויסהיילען זיינע אַלטע וואונדערן. ער קאָן נאָר מיט איר האָבען
עטליכע גליקליכע און גוטע יאָרען...

ער איז שוין בערייט זיך איר צו ערקלערען אין ליבע, דער-
ציילען איר, וואָס פאַר אַ גוטען איינדרוק זי האָט אויף אים
געמאַכט, אַז ער שעצט אָפּ אירע מעלות אויף אזוי פיל, אַז ער
איז בערייט מיט איר חתונה צו האָבען. ער ווייסט, אַז זי וואַרט
אויף אַט דער ערקלערונג, ווייל ער האָט זיך איבערצייגט, אַז זי
האָט אים אויך ליב. עס פּיילט בלוין דאָס וואַרט, די פאַרשטענען-
דעניש, און עס הויבט זיך פאַר אים אַן אַ ניי לעבען...

ס'מויל עפענט זיך, זיינע ליפען נעמען עפעס מורמלען...
מיט אַמאָל פאַלען זיינע בליקען אויף אירע פינגער, וועלכע זי האָט
צופעליג אַ הויב געטאָן פאַר זיינע אויגען ווי מיט זיי אים אַ

גלעט צו טאזן... ער ציטערט שטיל אויף... די ווערטער בלייבען אים
שטעקען אין האלץ, ווי ער וואַלט זיך מיט עפעס אַ וואַרג געטאָן...
ער דערזעט פאַר זיך פינגער... קורצינקע, פעטינקע, פּוכינר-
אויפגעבלאָזענע, אין וועלכע עס קנייטשען זיך אַזעלכע דינע, ווי
פון זשאַווער-איינגעגעסענע רינגעלעך... נעגעל ברייט-שפיציגע...
און ס'זוערט אים מיט אַמאַל אַזוי אומהיימליך אויפ'ן האַרצען..
ער זעט ניט מער איר שיינעם פנים, איר רייצענדע פיגור; ער זעט
בלויז אירע פינגער, וועלכע דענערווירען אים, שלאָגען אַזוי פּריקער
אויף זיין געפיל...

גלייכצייטיג שווימען פאַר אים אַרויס יענער'ס, דער געווענ-
זענער'ס פינגער... שווימען אַרויס פון ווייטע, באַהאַלטענע
טיפקייטען, ווי באַזונדערע אַכרים פון אַ גוף, וואָס איז צו אים
אַמאַל געווען אַזוי נאַענט, אַבער איז שוין לאַנג, לאַנג פאַר אים
ווי געשטאַרבן, און פאַרבליבען זיינען אים פאַר אַן אנדענקען אירע
פינגער, אירע ליכטיגע, כּשופ'דיגע פּרויען-פינגער...

פ י ס

לערנער איז געווען שטארק פארליבט אין זעלמא'ן, נאך איר געבענסט, און געגארט זי צו זען.

ער האט קיינמאל נישט א טראכט געטאן פאר וועלכע באזונדערע מעלות ער האט זי אזוי שטארק ליב, פונקט ווי ער האט זיך נישט צוגעקוקט צו אירע באזונדערע חסרונות. פארליבטע, זאגט מען, זיינען בלינד, און ער האט דעם כלל אין גאנצען אויסגעהאלטען. קיין גרויס נחת פון זיין ליבע האט לערנער נישט געהאט, ווייל זעלמא, פון איר זייט, איז אין אים נישט געווען פארליבט, און זי האט עם אים אויף שריט און טריט ארויסגעוויזען, און ער האט פון דעם שטארק געליטען.

ווען לערנער איז געוואר געווארען, אז זעלמא האט פלוצלונג חתונה געהאט, איז ער שיר פון זינען ארונטער. עם האט זיך אים געראכט, אז אלץ האט זיך פאר אים געענדיגט, אז זיין לעבען אן איר האט מער נישט קיין זין. ער האט פארלארען זיין רוח, זיין לעבענס-לוסט, געפילט ווי עפעס דריקט אויף אים מיט אזא כח, אז ס'איז אים שווער צו אטעמען, ווי די גאנצע וועלט וואלט אים ענג געווארען...

ס'הארץ האט אין אים נישט אויפגעהערט צו וויינען און צו בלוטען ווי ביי אן אבל, וואס האט פארלארען דאס ליבסטע און טייערסטע אין לעבען...

פינה יאר זיינען אוועק.

לערנער האט זיך מער-ווייניגער באראיגט, אבער נאך אויסער-ליך, אינווייניג האט נאך אין אים אלץ געברענט א פלאם פון ליבע. און בענקשאפט נאך איר...

ער האט זעלמא'ן דורך דער גאנצער צייט קיין איין מאל ניט באגעגענט. ער איז זעלטען געקומען צווישען געזעלשאפט, הארבענדיג דאס געפיל, אז ער וועט סיידוויי אין ערנעץ ניט געפינען וואס ער זוכט...

לערנער האט זיך ניט געקענט פארשטעלען, אז אן אנדער מיידעל זאל אים פאראינטערעסירען. עפעס האבען זיי אים אלע אויסגעוויזען אזוי פרעמד, אזוי ניט ליבענסווירדיג. זי, זעלמא, איז די איינציגע וועלכע ער האט ליב, מיט וועלכער ער וואלט געקענט גליקליך זיין, געפינט זי זיך גאר ערניץ אין אנדערע, אין פרעמדע הענט...

איינמאל, א זונטאג בייטאג, ווען לערנער האט שפאצירט אין א פארק, פארוואנקען אין טרויעריגע געדאנקען, איז אים פלוצלונג אנטקעגען געקומען זעלמא, פירענדיג א קינדערש וועגעלע... ווען ער האט זי דערזען איז ער געבליבען שטיין א פארצי-טערטער... דערפילט ווי יעדער אבר וואלט זיך אין אים אפגעריסען און זיך א צי געטאן צו איר... זיין פנים האט באקומען אלערליי קאלירען, און זיין גאנצער קערפער האט זיך א בויג געטאן, ווי ער וואלט פארלארען ס'גלייכגעוויכט...

א סעקונדע זיינען זיי ביידע געשטאנען שטיל און זיך שטום אנגעקוקט, ווי זיי וואלטען ניט געפונען קיין ווערטער...

— איז וואס-זשע מאכט איר, לערנער? — האט זעלמא ענדליך ארויסגערעדט, באמערקענדיג די שרעקליכע ענדערונג אין זיין אויסזען, און א רחמנות-געפיל האט זיך אין איר, פאר אים, א וועק געטאן.

לערנער האט געשוויגען, ניט געקענט ארויסריידען א ווארט, ווי דאס לשון וואלט ביי אים געווארען אפגענומען.

— איר ווילט גאר מיט מיר ניט ריידען? — האט זי אים ווי מיט פארוואורף א פרעג געטאן.

— כ'מיו... וואס איז דא פאראן צו ריידען? — האט לערנער קוים ארויסגערעדט, דערפילענדיג אזא שארפען דריק אין הארץ, ווי דער גאנצער ווייטאג און פיין פון אלע יארען ליידען

דורך איר, וואָלט אים מיט אַמאָל אַ קלעם געטאָן.. ער האָט זיך
קוים איינגעהאַלטען, ער זאָל זיך ניט צורעווען אויפ'ן קול...
זעלמא איו אומרואיג געוואָרען...

— ווי איר זע, זייט איר איצט ניט אויפגעלייגט פאַר קאַמ-
פאַניע... — האָט זי אויף אים עפעס אַ מאַדנעם קוק געטאָן, און
אַנעם טוענדיג דאָס הענטעל פּונ'ם קינדערשען וועגעלע, האָט זי צו
אים אַ זאָג געטאָן: „גוט באַי!“ און גענומען אוועקגיין.
לערנער האָט אַפילו ניט געקענט ענטפערען אויף איר „גוט-
באַי“, אַזוי פאַרקלעמט איז ער געווען. ווי אַ פאַרגליווערטער איז
ער געשטאַנען, די אויגען איינגעגראָבען אין איר און שמום נאָכ-
געקוקט ווי זי גייט אוועק...

פֿלוצלונג האָבען זיך זיינע בליקען אָן עפעס אָנגעשטויסען.
זיינע אויגען האָבען זיך מיט אַמאָל ברייט צעעפענט. זיינע שוואַרץ-
אַפּלען האָבען אָנגעהויבען אַרומטאַנצען אויף איין פּונקט — אירע
פּיס... ווי ער וואָלט זיי איצט דערזען צום ערשטען מאל...

ער האָט זיך אַ צי געטאָן, ווי ער וואָלט זיך געוואָלט אויפ-
טרייסלען פון זיין פאַרגליווערטען צושטאַנד, אַ שפּאַן געטאָן
אַ פאַר טריט אין פאַראוים ווי ער וואָלט זיך געוואָלט איבערצייגען,
צי זיינען אַט די פּיס, וועלכע שטאַרצען אַרויס פון הינטער די
גראַע זאַקען, טאַקע אירע, זעלמאַ'ס...

„יא, געוויס זיינען דאָס אירע פּיס! און וואָסערע פּיס?
אַזעלכע אומגעלומפּערטע, קרומע קלעצעלדיגע...“ האָט ער זיך ווי
דערפרייט, ווי עס וואָלט אים הנאה געטאָן, וואָס זעלמא, אין
וועלכער ער איז אַזוי פאַרליבט, און וועלכע ער האָט פאַרלאָרען, און
נאָר וועלכער ער הערט ניט אויף צו בענקען, און זיין האַרץ הערט
ניט אויף צו בלוטען, — אז אַט די זעלמאַ איז גאָר ניט אַזאַ מציאה...
זי איז דאָך גאָר ניט אַזוי ווי ער האָט געמיינט... אויב אַזוי איז
דאָך זיין גאַנצע ליבע צו איר געווען אַ טעות. ווי קען מען ליב האָבען
איינע וואָס האָט אַזוינע פּיס? ... וואו זיינען געווען זיינע אויגען?
איז ער געווען בלינד? פאַרוואָס האָט ער דאָס ביז איצט ניט
באַמערקט? ...

ער האָט נאָך אַמאָל געוואָרפען אַ בליק אויף אירע פּיס, ווי

ער וואלט אין זיי געזוכט א טרייסט, א דערלייכטערונג, און א הילף
פאר זיין פארוואונדעט הארץ...

ער האט זיך געוואלט איינריידען, אז איצט האט זיך זיין
געפיל צו איר אין גאנצען געענדערט, אז ניט נאר קען ער זי מער
ניט ליב האבען, נאר אז זי איז אים איצט פשוט אפשטויסענדיג...
אבער וויפיל ער האט זיך ניט באמיט, זי אין געדאנק צו
פאר'מלאוס'ען אין זיינע אויגען, האט זיך עס אים ניט איינגעגעבען,
דאס געפיל האט ניט דערלאזען...

ער איז צוריקגעגאנגען פון פארק מיט א שווער און אומעטיג
געמיט... דאס הארץ אין אים האט ניט אויפגעהערט וויינען פון
דעם טיפען שמערץ וואס האט אינערליך אין אים געגריזשעט ווי
א ווארעם... און די בענקשאפט נאר איר האט אים ניט אויפגעהערט
צו מוטשען... ער האט זיך געפילט אומגליקליך...

די לעצטע ליבע

זיין אויסזען :

א הויכער, א שלאנקער, א שיינע קאפ האר, — אז אויסזען פון אז ארטיסט, אבער ער איז א געוויינליכער ארבייטער, וואס ארבייט אין א שאפ אום צו מאכען א לעבען פאר א פרוי מיט צוויי קינדער, באזיצט אבער אינטעליגענץ מער ווי פון א דורכשניט־ליכען בעל־מלאכה.

ער איז אלט א יאָר אַכט און דרייסיג, ווייזט אָבער אויס פיל אינגער, ניט שוין און ריין אַנגעטאָן און ווייסט ווי זיך צו האַלטען צווישען מענשען.

און כאַטש דאָס פאַרהייראַטע לעבען האָט זיך אים ניט איינגעגעבען, האָט עס דאָך אים ניט איינגעבויען, זיין מוט ניט צובראָכען און זיין געמיט ניט שווער געמאַכט... ער איז פון דער נאַטור אַ פּרייליכער, האָט אַ נישקשה'דיגע שטימע און ער זינגט טאַקע ביי יעדער געלעגענהייט, איבערהויפט האָט ער ליב פּאָלקס־לידלאַך, און ער זינגט זיי מיט געשמאַק, מיט געפיל.

ער איז אויך אַ גוטער טענצער. קומט ער צו אַ באַל, נוערט ער אַרומגערינגעלט פּונ'ם שיינעם געשלעכט... ער לאָזט זיך פיל ניט בעטען, טאַנצט מיט יעדער איינער, וועלכע קומט אים נאָר אונטער'ן האַנט...

אַלע פון זיינע באַקאַנטע ווייסען אַז ער איז פאַרהייראַט, האָט אַ פאַר קינדער, און ער זוכט עס אויך קיינמאַל ניט צו באַהאַלטען. ער קומט אָבער זעלטען אין געזעלשאַפט מיט זיין פּרוי, וועלכע איז פון דער נאַטור אַ שטילע און אַ צודיקע צוויגענע...

זי פאַרווערט אים אָבער ניט צו גיין ווען און וואוהין ער וויל, ווייל זי איז שטאַרק איינגעגלויבט אַן אים. זי איז זיכער, אַז ער ליבט נאָר איר מיט די קינדער, איז זיי געטריי און איבערגעבען.

און זי מאַכט ניט קיין טעות. וואָס עס אנבאַלאַנגט געטריי-
שאַפט און איבערגעבענהייט, האָט זי זיך ניט וואָס צו שרעקען.
און מיט ליבע? נו, מיט דער ליבע איז שוין עפעס אַנדערש...
נעמט שענמאַן (ווי מען רופט אים) טראַכטען וועגען ליבע,
ווערט די זאך אַליין ביי אים עפעס ניט קלאָר...
ער וויל זיך אַליין איינריידען אַז ער האָט זיין פרוי ליבער
פאַר אַלעמען. ער האָט ליב זיין הויז, די קינדער, די היימישע
רואיגקייט און געמיליכקייט.
קומט ער פון דער אַרבייט, האָט ער זיך ליב צו באַגעגענען מיט
די שטימע און מילדע בליקען פון זיין פרוי, קושען אירע אויגען,
זיצען מיט איר מיט די קינדער ביים טיש און עסען צוזאַמען.
אַ שטיק טאָג מיט אַ קינד אַ זינג טאָג אַ לידעל...
ניטאָ דאַמאָלסט קיין גליקליכערער פון אים.
אַפּטמאַל זיצענדיג אַזוי ביים טיש אַרומגערינגעלט פון זיינע
נאַענטסטע און טייערסטע, פאַלט אים איין אַ טראַכט צו טאָן :
"וואָס פאַר אַ רוח טראַגט אים אַזוי פיל מאַל אַוועק פונ'ם הויז
ערנעץ אין אַלדע שוואַרץ יאָר וואו, און צו וועמען? וואָס פּיילט
אים דען דאָ אין זיין הויז, וואָס איז אים אַזוי היימיש און ליב?
„און צו וואָס קלאַפט ער אין פרעמדע טירען? און וואָס פאַר
אַ פרייד, וואָס פאַר אַ גליק געפינט ער אויף די בעלער, טאַנצענדיג
אַפּט מיט אַלטע און אַפּגעלעבטע מוידען... און וואָס ווערט דערפון,
וואָס זיי זוכען אים אַפּט צו פאַרשלאַפען אין זייער פאַרבענקטער
און נאָך ליבע־געגאַרטער וועלט? ...
„וואו איז דאָ דער שכל? דער זין? ער האָט אַזאַ שטימע,
ליבע און סימפּאַטישע פרוי — צו וואָס טוט ער דאָס?"
און טראַכטענדיג וועגען זיין פרוי פאַלט אים איין אַ בליק
צו טאָן אויף איר... אַבער טאַקע אַ קוק טאָן ניט צופעליג, פון
געוואוינהייט וועגען... נאָך וויל ער פאַרלאַנגט און פילט איצט
אַזוי.. פאַר וואָס קוקט ער אַן אַזוי פיל פרויען־פנים/ער פרעמדע און
אַפּטמאַל דוקא ניט קיין שיינע, אפילו ניט קיין יונגע? ... פאַר וואָס
קוקט ער אויף זיי שטענדיג אַזוי זשעדנע, מיט אַזאַ דורשטיגען
ברען, מיט אַזאַ נערוועזען ציטער — פאַרוואָס?

און אויף זיין אייגען ווייב גיט ער אַ קוק ווען עס מאַכט זיך...
 ער מוז איין מאַל פאַר אַלע מאַל איר גוט אַנקוקען.
 די פרוי האָט נאָר וואָס פאַרענדיגט וואַשען דאָס געשיר.
 — קום אַהער, סערע, איד וויל דיר אַנקוקען!
 — וואָס עפעס מיט אַמאָל? — שטעלט די פרוי אויס
 אַ פאַר אויגען.
 — אַט גלאַט אַזוי! — עס איז אַמאָל אינטערעסאַנט צו קוקען
 אויף אַן אייגענער פרוי לאַנג, לאַנג.
 די פרוי צולאַכט זיך, גייט צו צו אים נעענטער, זיין אָפענר
 האַרציגקייט מאַכט איר פילען גוט און אויפגעלייגט.
 — אַזוי! עס איז אינטערעסאַנט אַמאָל צו קוקען אויף אַן
 אייגענער פרוי? — זאָגט זי צאָרט און גלעט זיינע קורלעוואַטע
 האַר איבער זיין שטערען.
 ער זעצט זי אַוועק צו זיך אויפ'ן שויס, דריקט צו נעענטער
 איר פנים צו זיינעם און קוקט לאַנג אין אירע אויגען...
 דערזעט ער אַזוי פיל טרויער, אַזוי פיל פאַרבאָרגענעם צער
 אין אירע אויגען, באַמערקט ער מיט אַמאָל אַ פאַר גרויע האַר
 אין איר קאַפּ...
 גיט ער אַ לייכטען ציטער...
 — זע נאָר! זייט ווען? ...
 — וואָס מיינסטו? — פּרעגט זי ערשטוינט.
 — האַסט שוין גרויע האַר, מיין ווייב! האַסט עס נאָר גיט
 באַמערקט?
 אינסטינקטיוו גליטשט זי זיך אַראָפּ פון זיין שויס, ווערט
 אַביסעל צוטומעלט. לויפט מיט אַ נערוועזישען לאַכען צו צום
 שפיגעל, באַטראַכט זיך אַ וויילע און רופט אויס:
 — גיי, נאַרעלע, עס דאַכט זיך דיר נאָר אַזוי!
 — עס דאַכט זיך מיר שוין נאָר גיט!
 — און אַז יא, איז וואָס? געפעל איד דיר שוין אפשר גיט? —
 ווערט זי מיט אַמאָל בייז.
 — ענטשולדיג! איד האָב מיט דעם גאָר גיט געמיינט —
 הויבט ער זיך אָן צו פאַרענטפערען — איד האָב בלויז געוואָלט מיט
 דיר אַ שטיף טאָן.

די פרוי ענטפערט ניט, ווערט ערנסט, און פארטראכט זיך.

שענמאנ'ען פארדריסט שוין די גאנצע שפיל, עס איז שוין אבער פארפאלען.

„אפשר קריגט זי גאָר די גרויע האָר דורך אים? צוליב זיין פירונג? — פאלט אים איין — ווער ווייסט ווי זי ליידעט און טרויערט אין דער שטיף? גאנצע נעכט בלייבט זי אַפּטמאָל אַליין... אוי, די בעלער, די בעלער, און דאָס פאַרפירערשע טאַנצען!... וואָס פאַר אַ שד האָט זיך אין אים אַרײַנגע'גנב'עט, ווער האָט אים אויסגעלערענט טאַנצען? פאַרוואָס זיצט ער זיין פרייע צייט ניט אין דער היים? די היים איז דאָך אַזוי זיס...
„און אַזוי ביטער!“ — פליט אים דורך אַ געדאַנק — ביטער פאַר אים, פאַר זיין נאַטור, פאַר זיין פרייען ווילען צום לעבען, וואָס ציט אים, רייסט אים...
„אַד, ווי מען קען לעבען!“

מיט דער קליינער ניינצען-יעריגער סטעלאַן מיט וועלכער ער האָט זיך לעצטענס באַקאַנט אויף אַ באַל איז גאָר ניט אַזוי פרייליך. ביז איצט זיינען זיינע ליבעס געווען ניט ערנסט, ניט ערנסט פון ביידע זייטען, עס איז בלויז געווען אַ שפּיל, אַ צייט-פאַרטרייב, פון אַ פאַרהייראַטען מאַן מיט אַ פאַרעלטערט מיידעל. מיט איר אבער, מיט סטעלאַן, ווערט די זאַך זייער ערנסט.

דאָס איז אַ מיידעל יונג, פּריש, ווי אַ צייטיגע פּרוכט, וואָס איז נאָר וואָס אַראַפּגעפּאַלען פּונ'ם בוים... און יוגענט שמעקט פון אירע האָר, וועלכע הענגען אַריבער איבער איר האַלז נאָך ניט קיין אַפּגעשאַרענע... און לייכט איז זי אויף אירע דינע פּוינגעל-פּיסלאַך, טאַקע ווי אַ פּוינגעל, וואָס איז נאָר וואָס געקומען צופּליען פון וואַרימע לענדער דעם פּרילינג צו באַגריסען...

ווערט אים טאַקע וואַרעם אין האַרצען יעדעס מאָל, וואָס ער טאַנצט מיט איר, דאַכט זיך אים, אַז איר יעדער אַטעם-צוג הויכט אין אים אַרײַן אַ ריח פון פּרילינג און לעבען...
וואַקסט אין אים דאָס האַרץ פון פּרייד. בלומען צובליען זיך אַרום זיין לעבען...

שטייט שענמאן פאר א גרויסען נסיון.
 דערציילען איר דעם אמת, אָדער ניט?
 אין אן אנדער פאל קלערט ער ניט לאַנג — „איד בין, זאָגט
 ער, פאַרהיראַט — און שוין!“
 דאָ אַבער ווייסט ער ניט וואָס ער זאָל טאָן, עס איז אים אזוי
 שלעכט און אזוי ביטער.
 און צו דעם איז סטעלאַ אזאָ קאָפּריזע! ווי קען ער עס גאָר
 פון איר אויסהאַלטען! ווער האָט אזאָ געדולד? זיי מיינט, אַז
 זי האָט דאָ צו טאָן מיט אַ יונגען אינגעל, פיעשטשעט זיך פאַר
 אים. ער זעט ווי דאָס מיידעל גייט אויס פון ליבע צו אים, און
 ליבענדיג אים פאַרקירצט זי אים די יאַרען...

ביי דער אַרבייט שטייט שענמאן לעצטענס אַ צודולטער...
 ווייסט ניט וואָס עס טוט זיך מיט אים... עסט ניט און טרינקט ניט,
 פילט ווי עס גייען אים אויס די כחות...
 אין הויז גייט ער אַרום אַ פאַרטראַכטער, אַ פאַרצאָרנטער...
 אויס ליַדלאַך, אויס שטיפּערייען, אַפילו אויס טענץ און אויס
 בעלער...

די פרוי קוקט אויף אים זייטיג און פאַרדעכטיג.
 — פאַרוואָס גייסטו ניט אין ערגעץ? — גיט זי אים אַמאל
 אַ פרעג.
 — וואָס־זשע, עס אַרט דיך שוין אַז איד זיך אַ מינוט אין
 הויז? — ענטפערט ער אַפּ ביזן.
 שווייגט די פרוי און ווייסט ניט, וואָס צו ענטפערען.

כמעט יעדען טאָג, מיטאַנצייט, פאַרוואַרפט אים דאָס מיידעל
 מיט טעלעפאָנס. ער וואַרט שוין אין דער בודקע ווי ער האָט מיט
 איר אַפּגערעדט.
 פאַרוואָס מיידט ער איר אויס? — האָט זי צו אים טענות.
 זי וויל אים זען אַפּטער.
 זי בענקט נאָר אים.
 נאָר זיין קונסט.
 נאָר זיין קונסט? וואָס פאַר אַ קונסט? גיט ער זיך אַ פרעג.
 וואָס מיינט זי מיט דעם?

ניט אנדערש אז זי האלט אים עפעס פאר א קינסטלער, און ליבט אים דערפאר.

צוליב וואס דען זאל אזא יונגע און שיינע מיידעל אים ליבען? א שיינער קינסטלער! טראכט ער — א קינסטלער ביים פרעס-אייזען!
ער צולאכט זיך טיף און ביטער...

עס איז אים איינגעפאלען א געדאנק ווי אזוי ער קען ליכט באפרייט ווערען פון סטעלא'ן און פטור ווערען פון זיין לעצטער ליבע.

יא, געוויס וועט עס שוין זיין זיין לעצטע ליבע.
דאס איז דאס העכסטע און דאס בעסטע וואס זיין „פערזענדי-ליכקייט“ האט געקענט דערגרייכען.
קיין אינגערס און שענערס וועט ער שוין ניט געפינען.

און צו קיין בעלער וועט ער שוין מער ניט גיין. און ער וועט שוין מער ניט טאנצען ניט מיט קיין יונגע, ניט מיט קיין אלטע, ניט מיט קיין שיינע, ניט מיט קיין מיאוס'ע.
א סוף וועט עס נעמען! ער האט שוין זיינס אפגעטאנצט. מיט איר, מיט סטעלא'ן, האט ער געטאנצט דעם לעצטען טאנץ. איצט וועט ער זיך איינשפאנען אין יאך גלייך מיט אלעמען און שלעפען די שווערע משא פונ'ם לעבען צוגלייך מיט אלע מענ-שען — בעל-עגלות...

ביימאג וועט ער, ווי א פערד, זיין ביי דער ארבייט, ביינאכט — איז שטאל — אין דער היים, ביים הוי, ביים ווייב, הייסט עס, און אזוי וועט עס שוין גיין ביז'ן סוף פונ'ם לעבען...
אז אז איבערבייט און אז אז ענדערונג.
יא, אזוי און ניט אנדערש מוז זיך שוין ציען דאס לעבען.

ער האט סטעלא'ן אוועקגעשיקט פאלגענדע עטליכע ווערטער: „איז אייער יונגע פאנטאסטישען וואונש צו ליבען און שעצען קינסטלער האט איר אין מיין פערזענליכקייט א טעות געהאט. איר ביז ליידער ניט קיין קינסטלער, נאר א פשוט'ער ארבייטער אין שאפ — ביים פרעס-אייזען.“
מער האט ער פון דער מיידעל ניט געהערט.
זיין לעצטע ליבע...

א י נ ה א ל ט :

1.

בענקענדיגע

5	איר נייע הייס
9	די חתונה-נאכט
13	א ליבע
19	איר שוועסטערס חתן
25	איר געוועזענער לערער
29	שפילט ניט מער
37	האָפּנונג
42	אייביגע זאָרג
49	פרויען-טרערען
53	די פאַרלאָזענע
58	ווי אמאָל
64	אָוועק
68	סינאָד ניט נאָכין באַל
75	צוליב א קוש
82	אויף דער מאַמעס וועג
87	געוואָרען פּראַקטיש
94	אָפּגענאַרט

2.

זוכענדיגע

103	פאָטער און קינד
109	זיין פרויס שוועסטער
114	נאָכין גט
123	א טריל
127	דער וויטער צייכען
133	זינגערס אדרעס
138	טיילען
143	א טאַטע
147	פּינגער
150	פיס
154	די לעצטע ליבע